Poštnina plačana v gotovini.
Leto XXII., št. 63
Ljubljana, sobota 15. marca 1941
Cena 2 Din

Uredništvo Ljubljana Knafljeva 5 — Telefon štev 3122 3123 3124 3125 3126
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selenburgova ul. — Tel 3492 in 3392
Podružnica Maribor: Grajski trg št. 7 — Telefon 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2. Telefon št 190
Računi pri pošt. ček. zavodih: Ljubljana št 17 749.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina znaša mesečno 30 din
Za inozemstvo 50 din

Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon 3122, 3123, 3124, 3125, 3126; Maribor, Grajski trg št. 7, telefon št 2455, Celje, Strossmayerjeva ulica štev 1, telefon št 65

Rokopisi se ne vračajo

O reformi naše osnovne šole

Današnji čas, v kateres se vse silno hitro razvija in spreminja, zahteva, da se tudi zakonodaja, ako je potrebno, hitreje menja, kakor pa se je dogajalo v prejšnjih časih. Zahteve po reformah se pojavljajo tudi na šolskem polju in to za vse vrste šolstva. Tako n. pr. so na nedavnem zasedanju banskega sveta v Ljubljani govorili o potrebi reform na osnovnih in srednjih šolah gg. ban in načelnik prosvetnega oddelka v svojih poročilih, nato pa še številni govorniki v razpravi. Večina govornikov se je pri tem zavzemala za osnutek novega osnovnošolskega zakona, ki ga je predložila Kmetijska zbornica raznim pristojnim činiteljem in se je zanj izrekla tudi Kmečka zveza.

Predlog Kmetijske zbornice trdi v uvodu, da je »sedanji ljudskošolski zakon dete šestojanuarskega režima, v premnogih določilih naravnost škodljiv uspešnemu delu in organski rasti ljudske šole«. Uveljavil naj bi se zato nov zakon na podlagi starega avstrijskega ljudskošolskega zakona iz leta 1869., ki je bil okvirni zakon in je prepuščal vse ljudsko šolstvo deželam. Revizija našega sedanjega šolskega zakona naj bi se po tem predlogu izvedla na naslednji osnovi:

Okvirni državni osnovnošolski zakon naj določi le obveznost neke minimalne izobrazbe mladine, poda temeljne smernice za vsebino pouka ter za organizacijo in upravo šolstva, izvršitev zakona pa naj se v celoti prepusti banovinam. Osnovna šola ni več državna, marveč banovinska ustanova. Pouk na osnovni šoli naj traja le šest let. Priključi naj se poklicna šola, ki naj traja dve leti in v kateri naj se vrši pouk le v zimskih mesecih po dva poldneva tedensko. Šole so redne in zasilne. Na zasilnih šolah lahko poučujejo ne le učitelji, marveč tudi druge primerne osebe. Šolske občine morajo skrbeti za šolske prostore, stanovanja, oziroma stanarino učiteljem, kurjavo in ostalo, kar šole potrebujejo. Dosedaj je to plačevala po večini banovina. Vsi učenci morajo dobiti vse šolske potrebščine brezplačno. Učitelji so banovinski uradniki. Začetnike nastavljajo okrajni šolski odbori, definitivne pa banovinski šolski odbor. Po službeni potrebi ne sme biti premeščen noben učitelj brez razsodbe disciplinskega sodišča. Učiteljica se ne sme poročiti z neučiteljem.

Kakor smo že omenili, je tudi g. ban v svoje mporočilu poudaril potrebo po reviziji osnovnošolskega zakona, obenem pa je naslovil proti osnutkom, ki so se pojavili, kajti »nikdo jih ni zahteval. Tudi so ti osnutki enostranski, ker so izšli iz enostransko usmerjenih interesnih krogov«. Poleg osnutka Kmetijske zbornice je pri tem g. ban verjetno mislil na resolucije učiteljskih konferenc, ki zahtevajo ločitev šolstva od politične uprave.

G. ban je postavil tudi nekatera načela, na katerih naj bo zgrajen novi ljudskošolski zakon. Ta načela so v glavnem enaka, kakor jih je postavila Kmetijska zbornica: Ljudska šola se mora decentralizirati in ljudskošolska politika se mora obravnavati kot naša notranja zadeva, »upoštevati se pa morajo pri tem ona temeljna načela in pravci prosvetne politike, ki jih za vso državo more dati samo eno mesto«. Ljudskošolska uprava se ne sme oddvojiti od občih upravnih oblastev prve in druge stopnje, to je od sreskih načelstev in banske uprave. V ljudski šoli naj odloča tisti, ki jo plačuje. Vodilo naj jo krajni, okrajni in pokrajinski šolski sveti; premisliti pa je še treba, ali naj se jim izročijo v odločanje tudi personalne zadeve. Končno mora biti ljudska šola prilagojena krajevnim potrebam in duši naroda. Svetovno nazorsko ne sme biti indiferentna, marveč taka, kakor so si jo zamislili Slomšek in drugi naši pedagogi.

Mnenja smo, da je treba osnovne pojme o reviziji našega ljudskega šolstva čim bolj razčistiti. Ko je ban govoril o temeljnih načelih in pravcih prosvetne politike, ki jih za vso državo more dati samo eno mesto, je s tem poudaril, da mora imeti vzgoja v osnovni šoli vedno pred očmi državno celoto in da mora v mladini dosledno buditi čut za usodno povezanost vseh delov naše države. Pri tem pa se mora naravno opirati na ožjo domovino, upoštevati vse njene sile in posebnosti ter ljubezen do nje enako gojiti kakor do državne celote. Če bi pa ljudska šola polagala važnost in gojila ljubezen zgolj do ožje domovine, potem bi bil to začetek razkroja državne misli in državljanske zavesti. Tudi nravno verska vzgoja je potrebna, saj ustvarja moralni temelj bodočega pokolenja. Da pa brez verske strpnosti, ki jo predpisuje sedanji zakon, tudi v bodoče ne bomo izhajali, dokler imamo v državi več veroizpovedi, o tem se bodo prepričali tudi sestavljalci osnutka novega zakona pri Kmetijski zbornici, ki so to načelo sedaj izpustili.

Ločitev šolske uprave od obče uprave je zahteva učiteljstva, ki jo ponavlja zaradi težkih razmer, v katerih se nahaja, ker odločajo o njem politični vplivi, ki se pogosto menjavajo. Kar je danes priporočljivo, je jutri lahko kaznjivo in učitelj ne ve ne kod ne kam. Šolstvo bi se dejansko moralo depolitizirati in odtegniti kvarnemu vplivu zlasti krajevnih političnih faktorjev. Depolitizacija se pa da izpeljati tudi brez ločitve šolske oblasti od obče uprave. Ločitev bi morda povzročila gotove težave, ki bi ne bile v korist šoli in učiteljstvu.

»O ljudski šoli naj odloča tisti, ki jo plačuje«. To geslo bi se dalo med ljudstvom zagovarjati tudi za druge ustanove, ki jih ljudstvo vzdržuje, pa nima pri njih niti toliko besede kakor danes pri šolski upravi. Pravilno je, da imajo krajni, okrajni in banovinski šolski sveti vpliv na šolsko gospodarstvo. V tem primeru bi se moralo marsikaj prepustiti nižjim instancam, za kar mora danes skrbeti banovina. **Nesmiselno je n. pr., da mora šolska občina skrbeti za učiteljska stanovanja,** stanarino pa, kjer ni učiteljskih stanovanj, mora plačevati banovina. Prepustiti vso iniciativo in odgovornost za materielne izdatke krajnim in okrajnim šolskim odborom, bi se pa zopet reklo siromašnim krajem dati šolo, ki bo komaj životarila, ne bo imela nobenih učil in ne bo sposobna nobenega napredka in razvoja. Neka izravnalna višja gospodarska instanca je zato tudi potrebna.

Že g. ban je izrazil pomisleke, da bi se personalne zadeve učiteljstva prepustile krajnim in okrajnim šolskim odborom. Kako je bilo v tem pogledu pri nas pred svetovno vojno na podlagi avstrijskega zakona iz leta 1869., bo starejšim generacijam, zlasti pa starejšim učiteljem še prav dobro v spominu. »Demokratizacije« šolstva v tem duhu in v tem pravcu nihče ne more želeti, kdor hoče dobro narodu in državi ter njunemu napredku.

Velenapadi na Glasgow in Hamburg

Vojne operacije obojestranskega letalstva zavzemajo vedno večji obseg — Nemci so osredotočili svoje napade zlasti na Glasgow, Liverpool in Hull, Angleži pa na ladjedelnice v Hamburgu, Bremenu in Emdenu — Razsežni požari in velika opustošenja

London, 14. marca. j. (Ass. Press) Preteklo noč se je nemška letalska ofenziva obrnila proti velikemu angleškemu industrijskemu področju ob reki Clyde na Škotskem ter so nemški bombniki v prvi vrsti napadli tamkajšnje veliko ladjedelniško središče in važno luko Glasgow. Dasi je bil Glasgow že prej deležen nekaj nemških napadov, vendar je napad v noči od četrtka na petek po svoji silovitosti daleko prekosil vse dosedanje. Več sto letal letal je v neprestanih zaporednih valovih vso noč z zažigalnimi in rušilnimi bombami obsipalo obširne luške naprave, ki so ob bregu reke Clyde vrste na veliko daljavo. Bombe so bile vržene na številna tamkajšnja **skladišča, ladjedelniške naprave in industrijska podjetja, ki so v zvezi z gradnjo ladij.** Prav tako silovita, kakor sam napad, je bila tudi obramba, v kateri je sodelovalo veliko število angleških nočnih lovcev skupaj s protiletalskim topništvom, ki je otvorilo proti napadalcem močan zaporni ogenj. **Dolina reke Clyde je vso noč odmevala od grmenja topov, bombnih eksplozij in regljanja letalskih strojnic.** Nemške bombe so zanetile sicer vrsto dokaj velikih požarov, vendar je požrtvovalni protiletalski zaščiti uspelo večino požarov naglo spraviti pod kontrolo. Le nekaj večjih ognjev na terenu s skladišči je še dopoldne zaposlovalo gasilstvo. Še bolj kot industrijski del mesta so v Glasgowu trpele stanovanjske četrti ter trgovski del mesta. Porušenih odnosno poškodovanih je bila vrsta privatnih zgradb, toda mnogo škode so utrpela tudi javna poslopja, med katerimi je bilo od bomb zadetih tudi več šol, cerkva in neka bolnišnica. Pod razvalinami je našlo smrt precejšnje število civilnega prebivalstva.

Druga veja nočne nemške letalske ofenzive je bila naperjena že drugo zaporedno noč na Liverpool. Dasi sinočnji napad ni bil tako silovit kakor prejšnji, je vendar mogoče spet zabeležiti precejšnjo gmotno škodo v luki in v stanovanjskih delih mesta. Nemška letala so to pot metala pretežno zažigalne bombe, tako da je imelo gasilstvo mnogo posla s požari. Število človeških žrtev je bilo tudi pri snočnjem napadu precejšnje, a po doslej zbranih podatkih manjše kakor prejšnjo noč.

Tudi nad Hullom v severnovzhodni Angliji so se preteklo noč pojavile močne skupine nemških bombnikov, ki so povzročile v mestu zelo resno škodo. Posebno hudo je bil prizadet neki del mesta, kjer je bilo porušenih veliko stanovanjskih hiš. Pod ruševinami je našlo smrt večje število civilistov, vendar pa točno število še ni ugotovljeno, ker reševalna dela še niso končana.

Razen Glasgowa, Liverpoola in Hulla so manjše skupine nemških letal preteklo noč napadle spet Birmingham, vendar pa je bil ta napad manjšega obsega.

London, 14. marca. s. (Reuter.) Zvečer javlja letalsko ministrstvo, da je bilo po naknadnih podatkih preteklo noč nad Anglijo sestreljenih 13 nemških bombnikov. 11 so jih sestrelila lovska letala, po enega pa so uničili protiletalski topovi in druga sredstva, ki jih ministrstvo ne označuje podrobneje.

Tudi Bristol, Cardiff in London napadeni

Berlin, 14. marca. n. (Stefani.) V preteklí noči so nemški bomniki bombardirali tudi Bristol, Cardiff in London, kjer je med skladišči nastalo nekaj ogromnih eksplozij, ter 10 letališč v centralni in južni Angliji. Tam so bili razdejani hangarji in drugi objekti in uničenih je bilo tudi nekaj letal na vzletiščih.

Napadi na London so se pričeli že v večernih urah. Nemška letala so se nad mestom vrstila v kratkih presledkih in so napravila mnogo škode v skladiščih živeža.

Berlin, 14. marca. rdgov umlhy

Kaj pravijo posadke nemških letal

Berlin, 14. marca. j. (DNB.) Posadke nemških letal, ki so preteklo noč sodelovale v prvem velenapadu na Glasgow — drugo največje mesto Velike Britanije —, soglasno poročajo, da je bil napad posebno uspešno izvršen proti pristaniškim napravam, ki se razprostirajo v dolžino 4 milj, ter proti velikim žitnim silosom. Vse vojaško važne naprave vzdolž reke Clyde, ladjedelnice, žitna skladišča, velika elektrarna, plinarne in železna valjarna so tvorile eno samo ognjeno morje. To so ugotovila tudi izvidniška letala, ki so po izvršenem napadu preletela prizadeto področje.

Močne skupine nemških letal so razen tega spet napadle vojaško važne cilje v Liverpoolu in Birminghamu, in sicer tudi to pot z dobrim uspehom. Letala so z bombami v celo zadela neki velik mlin kakor tudi več skladišč žita. Po zadetkih so bile opažene silovite eksplozije močnatega prahu. Številni nemški bombniki so nadalje bombardirali za vojno važne cilje v Hullu, kamor so bile bombe prav tako vržene z dobrim uspehom.

Nemško službeno vojno poročilo

Berlin, 14. marca. n. (DNB.) Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo davi naslednje službeno vojno poročilo:

Nemške letalske sile so tudi v preteklí noči prizadejale sovražniku nove hude udarce. Večje skupine bojnih letal so s posebnim uspehom napadle ladjedelniški center Glasgow. Ob luninem svitu in jasnem razgledu so cele ure bombardirale pristaniške in ladjedelniške naprave, skladišča surovin in živil. Nastalo je mnogo velikih požarov, ki so se še ponoči združili v pravo morje plamenov. Nadaljnji močni oddelki bojnih letal so bombardirali ob istem času tovarne živilske industrije, oskrbovalne naprave vseh panog in skladišča surovin v Liverpoolu na Hullu. V Liverpoolu so še stari požari, ki so izbruhnili o priliki napadov v predzadnji noči, bojnim letalom kazali pot. Nadalje so bili uspešno bombardirani vojaško važni objekti v srednji in južni Angliji.

Dve izvidniški letali sta podnevi napadli neko veliko petrolejsko ladjo v Bristolskem zalivu ter jo z bombo hudo poškodovali. Pri napadih je prišlo ob južni obali Anglije ponovno do letalskih spopadov, v katerih je bilo sestreljenih 6 lovskih letal tipa »Spitfire«. Posebno se je v teh bojih izkazalo neko osamljeno izvidniško letalo, ki je napadlo 6 sovražnih lovskih letal, eno izmed njih sestrelilo, ostale napadalce prisililo, da so se umaknili, samo pa se je dobro ohranjeno vrnilo na svoje oporišče.

Sovražnik je v preteklí noči napadel več krajev v severnozapadni Nemčiji, predvsem Hamburg. Industrijski in pristaniški objekti so bili le neznatno poškodovani, pač pa je bilo v stanovanjskih okrajih spet z eksplozivnimi bombami porušenih ali hudo poškodovanih spet več poslopij, med njimi dve bolnici. Med civilnim prebivalstvom je bilo več ljudi ubitih in ranjenih, posebno v obeh bolnišnicah. Nočni lovci, protiletalsko topništvo na kopnem in na ladjah so se sestrelili 9 angleških letal, ki so se udeležila teh napadov.

Nemška industrija se seli v Avstrijo

Carigrad, 14. marca. j. (Un. Press.) Potniki, ki prihajajo semkaj iz Nemčije, poročajo, da se v Nemčiji opaža tendenca, umakniti važne industrije iz zapadne Nemčije v središče države, zlasti v Avstrijo, kjer bodo manj izpostavljene angleškemu bombardiranju. Posebno se opaža preseljevanje letalske industrije, ki je dobila svoje novo središče v Dunajskem Novem mestu. Proizvodnja letal je v tem mestu zdaj večja kakor kjerkoli drugje v Nemčiji. Tudi mnogo letalskih šol je bilo iz Nemčije preloženih na avstrijsko ozemlje.

Iz zapadne Nemčije prihaja zlasti iz tamkajšnjih velikih mest zmerom več otrok ter žensk v središče države in zlasti v Češkomoravski protektorat. Računajo, da je bilo v protektoratu doslej naseljenih že kakih 450.000 otrok in žensk iz izpostavljenih zapadnih nemških pokrajin.

Vojna na morju

London, 14. marca. s. (Reuter.) V nekem govoru v Londonu je izjavil danes mornariški minister Alexander, da popolnoma zaupa, da bo angleška vojna mornarica zmogla nalogo v obrambi proti nemškim napadom na angleške trgovske ladje. Že doslej je znala vojna mornarica očuvati vse angleške trgovske pomorske poti, čeravno je imela pred seboj v primeri s svetovno vojno pretežko nalogo. Kljub temu je bilo delo vojne mornarice uspešno. Omenjajoč pomoč iz Združenih držav, je dejal Alexander: Če lahko izdržimo dotlej, ko bo ta pomoč prišla, potem naša zmaga ne bo samo sigurna, temveč bo prišla tudi zelo hitro.

Berlin, 14. marca. n. (DNB.) Angleška admiraliteta je včeraj objavila, da je bil potopljen nad 5000tonski oboroženi trgovinski parnik »Manastir«, ki je bil dodeljen spremstvu nekega angleškega konvoja. V tukajšnjih mornariških krogih opozarjajo na to, da je ladja pripadala konvoju, ki so ga nemške podmornice uničile že v noči od 23. na 24. februar, ko je bilo, kakor je bilo tudi službeno objavljeno, potopljenih 124.000 ton sovražnega ladijskega prostora. Celih 17 dni si Angleži potem takem niso upali objaviti izgube te ladje. Po mnenju nemških mornariških krogov bodo morali počasi priznati še izgubo ostalih angleških ladij iz tega konvoja, čeprav so doslej vse nemške vesti o tem demantirali.

Berlin, 14. marca. n. (DNB.) Mornariške oblasti so davi odločno demantirale vesti, da bi bila angl[illegible]e letala včeraj poškodovala ali celo potopila neki nemški rušilec ali kako drugo vojno ladjo.

Oslo, 14. marca. n. (SDA.) Iz New Yorka poročajo, da je bila te dni potopljena neka 580 tonska norveška ladja, ki je bila zadnje čase pod angleško kontrolo. Od 28 članov posadke so 3 utonili.

Hamburg doživel najsilovitejši napad

Težke angleške bombe so padale zlasti na ladjedelniške četrti mesta ter zanetile silne požare

London, 14. marca. j. (Reuter) Angleško letalstvo je preteklo noč nadaljevalo v sredo započeto veliko letalsko ofenzivo proti Nemčiji **ter si je to pot izbralo za poglavitni cilj Hamburg, ki je v noči od četrtka na petek doživel svoj najsilovitejši zračni napad v sedanji vojni.** Poročilo letalskega ministrstva pravi o tem napadu:

V jasni mesečini so letala angleškega bombniškega poveljstva izvršila preteklo noč najsilnejši napad, ki so mu bili kdaj izpostavljeni važni objekti v Hamburgu. Angleška letala so metala **težke bombe na ladjedelniško četrt, ki so ji angleški piloti posvetili prav posebno pozornost. Nadalje so metala bombe na doke in skladišča, kjer so izbruhnili številni požari, med njimi mnogi zelo velikega obsega. Nadaljnje cilje so angleška letala izbrala v bližini ustja reke Labe, kjer so prav tako divjali siloviti požari, ko so se letala oddaljila. Letala bombniškega poveljstva so napadla petrolejska skladišča v Rotterdamu. Tudi tu so bili zanetenj razsežni požari. Nadaljnji veliki napadi so veljali Bremenu in Emdenu, neko posamično angleško letalo pa je bombardiralo dve letališči na Holandskem.**

Tudi letala angleškega obalnega poveljstva so včeraj tako podnevi kakor tudi ponoči izvršila številne polete nad sovražnim ozemljem. Približno opoldne je neko letalo v bližini norveške obale z bombo zadelo neko sovražno oskrbovalno ladjo, dočim so bile druge ladje obstreljevane s strojnicami. Preteklo noč je neko letalo obalnega poveljstva s torpedom napadlo in potopilo neko sovražno oskrbovalno ladjo v bližini Friziških otokov.

Z vseh teh operacij se 6 angleških letal ni vrnilo na svoje oporišče.

London, 14. marca. s. (Reuter.) Na podlagi izpovedi pilotov podaja letalsko ministrstvo nekaj nadaljnjih podrobnosti o napadu na Hamburg preteklo noč. Napad je izvedla velika skupina bombnikov vojnega letalstva. Poleg mnogih zažigalnih bomb so bile vržene tudi bombe najtežjega kalibra. Napad se je pričel ob 22.30 in je v glavnem trajal tri ure. Ob 4. je prispela nad mesto druga skupina angleških letal, ki je imela samo še nalogo, da razneti že obstoječe požare. Po izpovedbah letalcev so imeli požari tak obseg, kakor ogromni požar, ki je l. 1842 uničil velik del Hamburga. Na obeh bregovih Labe je bilo vse v plamenih, zlasti pa doki in skladišča v pristanišču, kakor tudi tovarne. Dim se je dviga do 1500 m visoko, tako da povzročene škode sploh ni bilo mogoče podrobno ugotoviti. Protiletalska obramba je bila izredno močna. Več angleških letal je bilo poškodovanih od drobcev šrapnelov, vendar so vsa lahko nadaljevala z bombardiranjem. Tudi izredno mnogo žarometov je razsvetljevalo nebo. Eden izmed angleških bombnikov je napadel tudi letališče v bližini Hamburga.

Žrtve v Berlinu

Berlin, 14. marca. AA. (DNB) Berlinski večerniki sporočajo, da je bilo pri letalskem napadu na nemško prestolnico od 12. na 13. marec ubitih 26 oseb, 28 pa ranjenih.

★

Atentati na Poljskem

Varšava, 14. marca AA. (DNB.) Poljski šovinisti so ubili 7. marca v Varšavi na njegovem stanovanju poljskega filmskega igralca in pisca filmskih del Iga Sima. Dva dni prej je bil ubit tudi poljski sodnik Vasiljevski, ki je sodeloval z Nemci. Po teh umorih je nemški guverner določil kazenske ukrepe za primer, če krivci ne bi bili aretirani v 3 dneh.

15 usmrtitev na Holandskem

London, 14. marca. j. (Reuter.) Nemška poročevalska agencija objavlja službeno obvestilo vojaškega poveljstva na Holandskem, po katerem je bilo izmed 18 oseb, ki so bile pred haaškim sodiščem obsojene sabotažnih dejanj in špijonaže, včeraj 15 oseb ustreljenih. Ostalim trem obsojencem je bila smrtna kazen izpremenjena v dosmrtno ječo. V celoti je bilo v procesu zaradi špijonaže pred haaškim sodiščem obsojenih 43 holandskih državljanov. Obtožba je obsegala razne delikte proti nemškemu vojaštvu, kakor uboje in zastrupitve posameznih nemških vojakov.

Pogajanja med Japonsko in Sovjetsko unijo

Priprave za sklenitev nenapadalne pogodbe med obema državama — Macuokov obisk v Moskvi

Šanghaj, 14. marca. s. (Reuter). Po tukajšnjih informacijah zaseda že od sredine januarja v Moskvi pet mešanih rusko-japonskih komisij, ki imajo nalogo, da uredé vsa odprta vprašanja med Japonsko in Rusijo ter predvsem pripravijo sklenitev nenapadalnega pakta med obema državama. Ta šanghajska vest pa doslej ni niti iz Moskve, niti iz Tokia potrjena.

V Tokiu je bilo danes objavljeno, da se bo zunanji minister Macuoka na poti v Berlin ustavil tudi v Moskvi, vendar je uradni japonski zastopnik pripomnil, da ni glede Macuokovega obiska v Moskvi še nič dokončno urejeno.

Macuoka na poti v Evropo

Tokio, 14. marca. AA. (DNB) Zaradi slabega vremena je japonski zunanji minister Macuoka opustil svoj namen, da bi danes iz Osake z letalom odletel v Mandžurijo, odkoder bi se po železnici skozi Sibirijo odpeljal v Evropo. Namesto tega je Macuoka danes zjutraj z železnico odpotoval iz Osake v Son Monosen, kamor bo prispel zvečer in bo tam z ladjo odpotoval na Formozo. Če se bo dotlej popravilo vreme, bo Macuoka z letalom odletel na Korejo, od tam pa z vlakom v Mandžurijo.

London, 14. marca. j. (Reuter). V angleških političnih in diplomatskih krogih mnogo razpravljajo o pravem ozadju potovanja japonskega zunanjega ministra Macuoke v Berlin in Rim. Dasi ne zavračajo službenega japonskega tolmačenja, da je glavni namen Macuokovega potovanja v Evropo, zbrati informacije o resničnem vojaškem položaju prizadetih držav, vendar so na drugi strani tudi prepričani, da bo eden glavnih predmetov, ki jih bodo predstavniki Nemčije in Italije obravnavali z japonskim zunanjim ministrom, vprašanje čim hitrejšega zbližanja med Tokijem in Kremljem. Po mnenju gotovih londonskih krogov je to celo poglavitni cilj, ki tvori ozadje nemškega in italijanskega vabila v Tokiu.

Eksplozija v smodnišnici

Madrid, 14. marca. j. (Ass. Press.) Danes zjutraj je prišlo v veliki smodnišnici v Sevilli do silovite eksplozije, ki je razdejala mnogo objektov. Ubitih je bilo več ljudi in v okolici je bilo porušenih več stanovanjskih poslopij. V širši okolici je pri eksploziji popokalo na stotine šip.

Sevilla, 14. marca. n. (Stefani). Eksplozija v tukajšnji smodnišnici je očitno zahtevala večje število človeških žrtev. Do večera so danes izkopali izpod ruševin posameznih delavskih stanovanjskih hiš že na stotine ranjencev. Spričo eksplozije se je sesulo okrog 200 stanovanjskih hišic, skoraj ves delavski stanovanjski okraj. Reševalna akcija bo trajala brzkone še jutri ves dan. Škoda je ogromna. Tovarna je vsa razdejana. Vzrokov nesreče še ni bilo mogoče dognati. Preiskava se nadaljuje.

SOVJETSKA ZAGOTOVILA TURČIJI

Ako bi bila Turčija zapletena v vojno, bo ostala Sovjetska unija strogo nevtralna

New York, 14. marca. j. (Ass. Press). Iz Ankare kakor tudi iz Londona prihajajo identične vesti, da je Moskva preko svojega diplomatskega zastopnika v Ankari te dni še enkrat obvestila turško vlado, da se namerava Sovjetska unija v primeru da bi bila Turčija napadena, strogo držati določb rusko-turškega dogovora iz leta 1936. Sovjetsko zagotovilo v Ankari torej znači, da bo Sovjetska unija v primeru turško-nemškega spopada strogo nevtralna, dočim si na mnogih straneh doslej niso bili na jasnem, kakšno stališče bi utegnila Rusija zavzeti v takem primeru. Kot poglavitno važnost tega ruskega zagotovila vidijo v nevtralnih krogih v tem, da je Turčija poslej rešena skrbi zaradi svoje meje na Kavkazu.

Iz raznih evropskih prestolnic prihajajo vsakovrstne verzije, kaj je Sovjetsko unijo napotilo, da je dala v Ankari to zagotovila. Na splošno vidijo v diplomatskih krogih jugovzhodne Evrope v tem zagotovilu dokaz, da smatra Sovjetska unija svoj položaj na evropskem jugovzhodu za zelo šibek. Dejstvo namreč je, da je Nemčija zadnji čas tiste svoje postojanke, ki bi utegnile ogražati tudi Sovjetsko unijo na jugovzhodu Evrope, zelo okrepila. V kratkem je treba računati s tem, da bo imela Nemčija vrsto oporišč za letalstvo in podmornice vzdolž vse rumunske in bolgarske črnomorske obale. Možno je da se bodo v doglednem času tem oporiščem pridružile še slične postojanke na obalah Grčije. Na ta način strategični pomen Dardanel počasi pada, in to ne samo za Turčijo, marveč tudi za Sovjetsko unijo. Ti preudarki bodo najbrže v bodoče dovedli do še širšega sodelovanja med Sovjetsko unijo in Turčijo ter je pričakovati mogoče že v kratkem še nadaljnjih sovjetskih zagotovil ali celo ukrepov, ki bodo za Turčijo, če ne naravnost ugodna, pa vsaj pomirljiva.

Odgovor na Hitlerjevo poslanico

Carigrad, 14. marca. AA. (Stefani.) Odgovor predsednika turške republike na sporočilo voditelja Nemčije še ni bil dostavljen. Pooblaščeni krogi izjavljajo, da bo predsednik Ineni odgovoril na Hitlerjevo poslanico v nekaj dneh. Obstoja prepričanje, da odgovor ne bo pomenil nobene izpremembe v nevtralnem stališču Turčije.

Saidam odložil ekspoze za nedoločen čas

Ankara, 14. marca. s. (Reuter.) Turški radio poroča, da je ministrski predsednik Saidam zaradi nesigurnega mednarodnega položaja za nedoločen čas odložil svoj napovedani ekspoze pred parlamentom.

Turčija pripravljena na vse možnosti

Ankara, 14. marca. j (Un. Press). Turški listi še zmerom motre položaj na Balkanu z vso pozornostjo in smatrajo, da je treba biti pripravljen na vse morebitnosti. Tako na primer današnji oficiozni »Ulus« spet piše, da je Turčija povsem mirna navzlic temu, da se nahajajo nemške čete, ki so dospele v Bolgarijo, zdaj že ob turški meji. Turčija je lahko mirna ker je pripravljena. Vsak mož, vsaka ženska in celo vsak otrok v Turčiji ve kaj mu je storiti, ako in kadar bi prišel usodni trenutek. Turčija je končala vse priprave, da se bo lahko znašla, ako bi bila napadena iz zraka. Storjeni so bili vsi potrebni ukrepi za kar najhitrejše izpraznitev ogroženih predelov Turčije.

Turško prebivalstvo je danes postavljeno pred tri poglavitne naloge. Prva je preskrba zalog živeža, zlasti tistih vrst, ki se lahko delj časa ohranijo nepokvarjene. Tu je na prvem mestu sladkor. Drugič je dolžnost vsakega državljana, poskrbeti za družinska letališča zakloniščа v neposredni bližini stanovanjskih hiš, najrajše kar na vrtovih. Tretja dolžnost vsakega državljana pa je, zatreti vse poizkuse, ki streme za tem, da bi strli moralo turškega naroda, poizkusi, ki se zmerom bolj množe in ki jih nasprotniki izvajajo zmerom bolj brezobzirno. Ako bo turško prebivalstvo tudi nadalje ohranilo dosedanji mir in disciplino, se mu ni bati ničesar, kar ne bi bilo v stanu prenesti.

O atentatu v Carigradu

Berlin, 14. marca. AA. (DNB.) Današnji »Völkischer Beobachter« se bavi s poročanjem angleških agencij in radijskih postaj o eksploziji v carigrajskem hotelu »Pera Palace« ter poudarja, da poskušajo Angleži to nesrečo pripisati nekim državam. Ti poskusi pa so nespretni manevri, kakršni se vedno dogajajo tedaj, kadar je kdo v največji zmoti in zablodi. Članek posebno poudarja jasno sporočilo bolgarske telegrafske agencije, da je bilo natovarjanje in odprema prtljage članov britanskega poslaništva v Sofiji pod izključnim nadzorstvom samih članov poslaništa. Potem pravi list: že zadosti je poznano, da Britanci pri svoji politiki na Balkanu ne izbirajo sredstev, kar dokazujejo sabotažni poskusi v rumunskih petrolejskih področjih poskusi potapljanja ladij na Dunavu in atentati z eksplozivi v nekaterih državah jugovzhodne Evrope.

Carigrad, 14. marca. AA. (Stefani.) S smrtjo miss Armstrong, ki je bila tipkarica bivšega angleškega poslanika v Sofiji, se je število žrtev eksplozije v hotelu »Pera Palace« dvignilo na šest. Listi se omejujejo le na objavljanje uradnih poročil. Oblasti nadaljujejo s preiskavo.

Promet na Črnem morju

Bukarešta, 14. marca. n. (Stefani.) V zadnjem času so se po tujini razširile govorice, da je spričo neugodnega mednarodnega položaja zastal skoro ves promet na Črnem morju. Dejansko je stvarno stanje baš obratno. V Constanci se napravlja na odhod cela vrsta tovornih parnikov z ogromnimi tovori lesa, ki ga je naročila Rusija in tudi nekaj petrolejskih ladij

Priznanje Jugoslaviji

Italijanski in madžarski glasovi o neomahljivi in pametni politiki Jugoslavije

Rim, 14. marca. p. Celokupni rimski tisk se bavi pretežno s problemom Zedinjenih držav in Japonske. Balkansko vprašanje je stopilo docela v ozadje. Izjemo tvori samo Jugoslavija, o kateri italijanski listi še nadalje obširno pišejo in komentirajo njeno zadržanje, naglašajoč, da zadržanje Jugoslavije najbolj demantira vznemirljive vesti tuje propagande. Pri tem naglašajo, da je modra politika kraljevega namestnika očuvala Jugoslavijo vseh nezaželjenih pretresljajev in da kaže Jugoslavija tudi še nadalje odločno voljo ohraniti hladnokrvnost in ostati v prijateljstvu s svojimi sosedi, zlasti pa z Italijo in Nemčijo.

Akcija v Grčiji je po pisanju italijanskega tiska prešla v italijanske roke, vendar pa še ni uradno potrjeno, da se je že začela velika italijanska ofenziva v Albaniji. Nevtralni opazovalci v Rimu spravljajo to ofenzivo v zvezo z diplomatsko ofenzivo Nemčije, ki si nadalje prizadeva, da bi pridobila grško vlado za sklenitev premirja. Z italijanske strani za to za sedaj ni bilo dobiti potrdila.

Budimpešta, 14. marca. p. »Magyarország« objavlja članek, posvečen zadržanju Jugoslavije, v katerem piše med drugim: Politika Beograda je naletela povsod na nedeljeno priznanje in vsi neposredni opazovalci vedo, da je Jugoslavija neomahljiva v svoji politiki, ki stremi po ohranitvi miru, dostojanstvu, neodvisnosti in svobodi države. O tem je jugoslovenska vlada obvestila vse zainteresirane države, predvsem pa Rim, Berlin, Moskvo in London. Razmotrivajoč položaj na Balkanu, prihaja list do zaključka, da bo ostala ta politika Jugoslavije nespremenjena.

Vojne operacije v Afriki

Angleške čete nadaljujejo z vseh strani s prodiranjem v notranjost Abesinije

Rim, 14. marca. n. (Stefani). V svojem današnjem 280. vojnem poročilu beleži vrhovno poveljstvo italijanske vojske o borbah v Afriki in Sredozemlju:

Skupine bombnikov nemškega letalskega zbora so v noči od 12 na 13. t. m. bombardirale letalske in pomorska oporišča v Marmarici. Uničenih je bilo več letal na posameznih vzletiščih in nekaj motornih vozil. Razdejanih je bilo več različnih naprav.

Sovražna letala so ponoči bombardirala Tripolis. Napravila so le malo škode.

Skupine naših bombnikov so uspešno napadle letalska in pomorska oporišča na otoku Kreti.

V noči od 12 na 13. so britanska letala napadla in bombardirala z vžigalnimi in eksplozivnimi bombami nekaj vasi in neki samostan na otoku Rodosu. Dva domačina sta bila ubita, dva ranjena. Poškodovanih je bilo nekaj zasebnih poslopij.

V vzhodni Afriki je bil odbit napad na odseku pri Kerenu. Na Visokem Sudanu so naša letala bombardirala sovražna motorna vozila in čete.

Milan, 14. marca. AA. (Stefani). »Corriere della Sera« objavlja uvodnik, v katerem podčrtava neuspeh, ki ga je doživela angleška strategija na Sredozemskem morju ter pomen deleža italijanskega orožja pri akcijah osi. Tako zvani angleški uspehi niso prav nič zboljšali vojaškega položaja Anglije, pač pa ga še bolj obremenili, med tem ko so italijanske akcije zavrle angleško udejstvovanje, zlasti pa delovanje pomorskih, letalskih in kopnih sil. List sklepa, da se ne more govoriti o psiholoških, ampak o vojaški zmoti Velike Britanije. Borba v Libiji je imela namreč za cilj, da izzove popuščanje odpornosti italijanskega naroda, toda italijanski duh se je v vojski in v režimu okrepil. Prav tako se je okrepila neomajna volja predsednika vlade Mussolinija, da se je treba bojevati do končne zmage.

20 milijard za vojsko

Rim, 14. marca. AA. (Stefani) Službeni list objavlja ukaz, s katerih se vojnemu ministrstvu daje na razpolago znesek 20 milijard lir za izdatke za vojsko.

Angleška poročila

Nairobi, 14. marca. s. (Reuter) Poveljstvo angleške vojske v Keniji javlja v svojem današnjem poročilu: Operacije v Abesiniji se nadaljujejo po načrtu. V Italijanski Somaliji so v teku očiščevalne operacije, ki se hitro končujejo z zajetjem ali predajo manjših sovražnih oddelkov.

Kairo, 14. marca. s. (Reuter) Poveljstvo angleškega letalstva na Bližnjem vzhodu javlja v svojem današnjem službenem poročilu:

Bombniki vojnega letalstva so izvedli močan napad na Tripolis. Bombardirana sta bila bazen vojne mornarice in glavni pomol. Nastali so veliki požari, v bližini svetilnika pa je bila povzročena velika eksplozija. Letala so napadla tudi neko cestno križišče in vojaško poslopje v bližini.

V Eritreji so angleški bombniki bombardirali in s strojnicami obstreljevali motorizirane transporte, mostove, postojanke sovražne vojske in topništva v Kerenu in okolici.

V Abesiniji so nudila južnoafriška letala napredujočim angleškim vojskam nadaljnjo pomoč.

Z vseh teh operacij so se vrnila vsa angleška letala.

Kairo, 14. marca. s. (Reuter). Poveljstvo angleške vojske na Bližnjem vzhodu javlja v svojem današnjem službenem poročilu:

Libija in Eritreja: Nobene spremembe v položaju.

Abesinija: Naše čete so zasedle Asoso in sedaj prodirajo po cesti proti Mendi.

Oddelki abesinskih patriotov so po uspešnem napredovanju od Buriea v teku katerega so povzročili sovražniku resno škodo, sedaj dospeli v okolico Debre Markosa.

Italijanska Somalija: Abesinski patrioti so zasedli Javello in sedaj zasledujejo sovražnika proti Negeliju, skupno z imperialno vojsko, ki prodira tja od Dola.

Angleži bodo zasedli Azorske otoke?

Rim, 14. marca. j. (DNB). Kakor poroča agencija Stefani iz Tangerja, so v tamkajšnjih krogih zelo vznemirjeni zaradi trdovratno se ponavljajočih vesti, da pripravlja Anglija zasedbo Azorskih otokov ter da kažejo gotovi znaki, da ima Anglija hkrati v načrtu tudi izkrcanje svojih čet na Portugalskem. Po mnenju tamkajšnjih informiranih krogov smatra angleški generalni štab zasedbo Azorov in oporišč na portugalski obali kot neizogibno potrebno za obrambo Gibraltarja brez katerega bi bila prav tako nemogoča strategična obramba celotnega britanskega imperija. Zaradi tega se Anglija ne bo ustrašila nobenih žrtev in tudi nobenega rizika, da reši Gibraltar, proti kateremu se zadnji čas spet zmerom bolj dviga nevarnost nemške ofenzive.

Okupacija Azorov naj bi tvorila uvod k zasedbi dela portugalske obale. Ali bosta obe vojaški operaciji izvršeni hkrati, ni mogoče trditi, vendar smatrajo v nekaterih tukajšnjih krogih, da jih bo Anglija izvedla kot povsem ločeni vojaški operaciji.

Irak ostane nevtralen

Carigrad, 14. marca. j. (Un. Press) V zvezi s potovanjem iraškega zunanjega ministra Al-Sucigija v Kairo, kjer je imel razgovore z angleškim zunanjim ministrom Edenom, je predsednik iraške vlade Daha El Hašimi podal kratko službeno izjavo, v kateri poudarja, da je Irak slej ko prej odločen ostati izven sedanje vojne. Irak bo tudi v bodoče vestno izpolnjeval vse pogodbe, ki ga vežejo s sosednimi državami, odnosno z državami, ki se nahajajo zdaj v vojni. To je treba poudariti zaradi tega, je naglasil predsednik vlade, da se izloči sleherna možnost takih nesporazumljenj.

Vojni material za Anglijo na poti v Evropo

V kratkem odpotujeta v Ameriko dva zastopnika angleške vlade za ureditev dovoza vojnega materiala in živeža

Washington, 14. marca. s. (Ass. Press.) Vojni minister Stimson je danes sporočil, da je nekaj vojnega materiala, ki ga je na podlagi novega zakona ameriška vojska odstopila Angliji, že na poti v Evropo. Stimson je pripomnil, da bi bilo prezgodaj dati podatke o količini in značaju tega materiala.

London, 14. marca s. (Reuter) Z ministrskega predsedništva je bilo danes uradno objavljeno, da odide v najkrajšem času v Zedinjene države podtajnik ministrstva za plovbo Sir Arthur Salter, ki mu je poverjena posebna misija, da uredi z ameriško vlado vprašanja angleške trgovske mornarice. Salter bo postal tudi član angleške komisije za naročila vojnega materiala v Zedinjenih državah, ki posluje pod vodstvom angleškega veleposlaništva v Washingtonu.

Danes dopoldne je bil Salter sprejet v avdienco pri kralju ter je bil pozneje zaprisežen kot član tajnega kraljevega sveta.

Uradno javljajo tudi, da odhaja v Zedinjene države podtajnik ministrstva za prehrano Bram, ki mu bo poverjena naloga da prouči vprašanje dovoza ameriškega živeža v Anglijo.

New York, 14. marca. j. (Reuter) Washingtonski dopisnik »New York Timesa« poroča, da je Velika Britanija v okviru organizacije ameriške pomoči zaprosila v prvi vrsti za pospešeno dobavo 150 hitrih motornih čolnov, tako zvanih »moskitov«, kakor tudi za dobavo večjega števila zastarelih ameriških rušilcev. Posebno pozornost je vzbudila v Washingtonu angleška prošnja, naj bi bilo med 150 motornimi čolni tudi večje število čolnov, kakršne uporabljajo za izkrcavanje vojaštva. V Washingtonu sodijo, da je na tej podlagi mogoče sklepati na skorajšnje angleške vojaške akcije, v katerih bo potrebno tudi izkrcavanje čet. V Washingtonu pričakujejo kako slično akcijo, kakor je bil zadnji napad britanske mornarice na Lofotsko otočje.

Amerika in Japonska

Rim, 14. marca. AA. (Stefani). »Popolo di Roma« piše: Če bi prišlo do spopada med Japonsko in Ameriko, Amerika ne bi mogla vsiliti svoje odločitve. To mnenje je pred leti izrazil neki angleški admiral, ki je obenem izjavil, da bi bilo v primeru morebitne vojne med Ameriko in Japonsko zelo težko zagotoviti obrambo oddaljenih ameriških posesti. Ameriška mornarica ne bi mogla preprečiti zasedbe Filipinov v slučaju vojne z Japonsko. Nato primerjajoč moč japonskega in ameriškega brodovja pravi list, da ima ameriško brodovje premalo križark. Japonsko brodovje je v premoči tudi v vseh drugih vrstah vojnih ladij, le velikih bojnih ladij ima ameriško brodovje več. Ob koncu si zastavlja list vprašanje, na kaj naslanja ameriški diktator svoje grozilno stališče, ker Amerika ne more preprečiti uvedbe novega reda v Evropi.

Ameriški piloti v kanadskih šolah

New York, 14. marca. j. (Ass. Press). Doslej je bilo že nad 500 ameriških pilotov sprejetih v kanadsko odnosno angleško letalstvo, ki se vežba v kanadskih letalskih šolah. Ti ameriški letalci so v prvi vrsti zaposleni kot pilotski učitelji, drugi del pa spravlja po zračni poti ameriška letala preko Kanade v Anglijo.

Kriza argentinske vlade končana

Buenos Aires, 14. marca. AA. (DNB.) Končana je kriza argentinske vlade, ki traja že od mesca januarja, ko sta izstopila iz vlade ministra Roccas in Pinedos. V novi vladi je zunanje ministrstvo prevzel univ. prof. Enrico Ruis Ginjazu, ki je bil nekoč veleposlanik v Vatikanu. Za novega finančnega ministra je bil imenovan univ. prof. Carlos Acevedo, ki je bil že v Justovi vladi finančni minister.

Požar opustošil živilska skladišča

New Orleans, 14. marca. AA. (DNB.) Ponoči je izbruhnil velik požar v nekem skladišču v pristanišču v New Orleansu. Ogenj je uničil velike količine sladkorja, kave, riža in raznih konzerv. Po dosedanji oceni znaša škoda 3 milijone dolarjev.

Prehranbene skrbi Francije

Ameriško posredovanje pri angleški vladi

London, 14. marca. j. (Un. Press). V Londonu sicer slej ko prej odločno vztrajajo na tem, da Anglija v svojem blokadnem sistemu ne more pustiti nikake izjeme za francoske ladje, ki bi uvažale ameriški živež v Francijo, vendar je vidnih nekaj znakov, ki govore za to, da ta angleška nepopustljivost ne bo privedla do incidentov med Anglijo in Francijo. Darlanova izjava o možnosti organizacije konvojev, ki bodo pluli v spremstvu francoske vojne mornarice je vzbudila posebno zaskrbljenost tudi v Zedinjenih državah in je vlada v Washingtonu glede tega vprašanja takoj stopila v stik z angleško vlado. Kakor se zdaj doznava, bo v kratkem preko Washingtona naslovljena na Vichy posebna vloga, v kateri bo vlada Zedinjenih držav predlagala Franciji razne varnostne ukrepe, ki naj bi preprečili morebitne spopade med edinicami francoske in angeške mornarice.

Vichy, 14. marca 1 (Un. Press). Generalni guverner francoskega Marcka general Nogues je sporočil, da se Francija resno bavi z organizacijo konvojev, ki naj bi jih ščitila francoska vojna mornarica. Dejal je, da bo v kratkem iz francoske Zapadne Indije odplulo proti Marcku več transportov sladkorja, ki bodo že pod zaščito francoske vojne mornarice. General Nogues je še pripomnil, da je nemško-italijanska komisija za premirje že dala dovoljenje za sodelovanje francoske vojne mornarice pri teh transportih.

Vichy, 14. marca. j (AR) Po še nepotrjenih informacijah je ameriški generalni konzul v Vichyju s posebno okrožnico obvestil vse ameriške državljane v nezasedeni Franciji, naj odpotujejo v Zedinjene države, ker se je bati velikih težav v prehrani. Ker bo vlada v Vichyju skrbela pretežno za francoske državljane, bi utegnili tuji državljani trpeti pomanjkanje.

Pariz, 14. marca. AA. (DNB). Šef kabineta državnega tajnika za oskrbo z živili je odpotoval v Alžir. Ostal bo dalj časa v severni Afriki, odkoder bo vodil prevoz živil v Francijo.

Nemški tehniki v francoski Afriki

Stockholm, 14. marca. j. (TOP) Kakor poroča londonski dopisnik lista »Svenska Dagbladet«, je s pristankom francoskih oblastev v Vichyju prispelo zadnji čas veliko število nemških tehnikov v francoske dele Afrike. Tako so zdaj nemški tehniki že na poslu v Dakarju, Casablanci in Rabatu. V Vichyju navzočnost nemških tehnikov v francoski Afriki službeno opravičujejo, češ da gre samo za člane komisije za izvajanje premirja, v resnici pa je bilo opaženo, da nemški tehniki proučujejo v omenjenih mestih možnosti ureditve letališč. Samo v Casablanci je zdaj že nad 80 nemških tehnikov.

Bardossy sprejel francoskega poslanika

Budimpešta, 14. marca. AA. (Havas). Zunanji minister Bardossy je sprejel danes francoskega poslanika v Budimpešti.

Hitlerjeva čestitka prezidentu Slovaške

Berlin, 14. marca. AA. (DNB.) Ob narodnem prazniku, ki se slavi na Slovaškem, je vodja Nemčije Adolf Hitler poslal slovaškemu predsedniku dr. Tisu prisrčne čestitke.

Nesreča na Labi

Wittenberg, 14. marca. AA. (DNB.) V bližini Dabruna ob reki Labi je prišlo do nesreče. Prevrnil se je čoln, na katerem je bilo sedem oseb in nekaj blaga. Pet ljudi je utonilo.

Borbe v Albaniji

Po grških vesteh se nadaljujejo italijanski napadi na širokem področju

Rim, 14. marca. n. (Stefani). Vrhovno poveljstvo italijanske vojske pravi v svojem 280. vojnem poročilu:

Na grški fronti je prišlo na odsekih 11. armije do krajevnih operacij pehote in topništva.

Skupine naših letal so neprestano napadale sovražne obrambne naprave in čete. Nadalje so bombardirale neko važno grško pomorsko oporišče. 5 sovražnih letal je bilo sestreljenih. Od naših lovskih skupin se 3 letala niso vrnila na svoja oporišča.

V dopoldanskih urah 13. t. m. so poskusila sovražna torpedna letala napasti naše ladje v Valoni. Naše protiletalsko topništvo vojne mornarice je sprožilo silen obrambni ogenj, tako da je le dvema letaloma uspelo izvesti napad, a sta bili obe sestreljeni. Njuni posadki sta bili ujeti. Ena sama ladja je bila poškodovana.

Operacijski pas, 14. marca. AA. (Stefani.) Posebni dopisnik agencije Stefani poroča: Na grškem bojišču je bila neka grška divizija odbita, ko je poskušala prebiti italijanske črte. Italijani so Grke pustili, da so se jim približali in niso streljali. Tako so Grki mislili, da so Italijani postojanko opustili. Ko so se pa neopreznо približali, so prispeli nenadoma na dosegljaj topov in strojnic ter ročnih granat ter so imeli težke izgube. Italijani so izvedli protinapad in preganjali Grke. Med operacijami čiščenja so ujeli mnoge grške vojake. Italijani so zaplenili tudi mnogo avtomatskega orožja in raznega materiala, kar dokazuje, da se je sovražnik v neredu umikal. Stotine padlih grških vojakov so pokopali ob navzočnosti italijanskih vojaških svečenikov. Delovanje italijanskega letalstva je zelo živo. Grška pota, ki vodijo proti 11. italijanski armadi, so neprestano obstreljevana. Italijanski bombniki so v strmoglavih poletih zmetali na sovražnikove topniške postojanke cel dež bomb in granat. Večji etapni oddelek je bil danes zjutraj popolnoma uničen. Patrola naših letal »Freccie« je napadla sovražnikov oddelek in zbila v plamenih po en Blenheim in Gloucester, dočim so se druga letala zgubila v oblakih.

Grška poročila

Atene, 14. marca. n. (At. ag.). Vrhovno poveljstvo grške vojske je objavilo snoči naslednje službeno vojno poročilo:

V četrtek, petega dne italijanske ofenzive, je sprožil sovražnik vrsto silovitih napadov na širokem frontnem področju. V borbo, ki je trajala ves dan, je vrgel sveže čete, ki so jih podpirala letala in topništva, vendar so bili vsi napadi odbiti in je imel sovražnik ogromne izgube.

Grška letala so uspešno posegla v borbo in bombardirala sovražne vojaške objekte. Grško protiletalsko topništvo je sestrelilo dva sovražna aparata.

Državno podtajništvo za javno varnost je beležilo v svojem snočnjem komuniketu, da je skupina italijanskih bomnikov bombardirala Zante. Med civilnim prebivalstvom je bilo nekaj žrtev, o materialni škodi pa še niso bili zbrani vsi potrebni podatki. Italijanska letala so napadla tudi Kreto, kjer pa niso napravila nikake škode.

Atene, 14. marca. j. (At. ag.) Današnji komunike poveljstva angleškega letalstva v Grčiji poroča, da so včeraj angleška letala na področju Tepelenija in Klisure na albanski fronti sestrelila v zračnih borbah 14 italijanskih lovskih letal. V teku svojih ofenzivnih patrolnih poletov so angleška lovska letala naletela na posebno močno skupino sovražnih bombnikov ki so leteli v spremstvu lovskih letal. Razen letal, ki so jih uničila angleška letala v teku spopada s to skupino je bilo mnogo italijanskih letal tudi hudo poškodovanih. V torek ponoči so angleški bombniki uspešno napadli italijansko letališče v Valoni, kjer so z bombami poškodovali mnoge zgradbe. Vsa angleška letala so se s teh operacij srečno vrnila.

Obletnica miru med Finsko in Rusijo

Helsinki, 14. marca. AA. (Stefani.) Danes je ravno leto dni, odkar je Finska sklenila mir s Sovjetsko Rusijo. Listi opozarjajo na sto dni vojne, ki jih je prevevala popolna narodna vzajemnost proti sovražniku, ki je bil v tolikšni premoči. Finska hoče ohraniti mir, toda narod ve, da se lahko mir doseže samo s hudim bojem.

Selitev Nemcev iz Litve

Berlin, 14. marca. AA. (DNB.) Do 11. marca se je izselilo iz Litve 36.000 Nemcev v Nemčijo.

Razveljavljena uredba o zavarovanju železničarjev

Beograd, 14. marca. p. Današnje »Službene novine« objavljajo uredbo, s katero je razveljavljena uredba o zavarovanju državnega prometnega osebja. Prometni minister bo izdal na osnovi čl. 6 zakona o zavarovanju delavcev novo uredbo o zavarovanju državnega prometnega osebja. Do izdaje nove uredbe veljajo v tem pogledu določbe naredbe z dne 30. marca 1922 in pravilnika z dne 25. aprila 1926.

Vremenska napoved

Zemunska: Pretežno oblačno v severozapadnih krajih, delno vedro pa v ostalih delih. Sem pa tja bodo nalivi, dež ali sneg. Toplota brez znatne izpremembe.

Kadar prihaja pomlad na Posavje

Lepote štajerskega Posavja so še premalo znane — Društvo Posavcev v Ljubljani propagira svoje kraje

Planinsko-lovski dom na Bohorju — levo Javornik

Ko se popelje potnik od Zidanega mosta proti Zagrebu, ga osvežujoče prevzame lepota ozke doline. Ob progi teče reka Sava, precej močno ojačena z dotokom Savinje. Po valovitih pobočjih so njive, travniki in že tudi prvi vinogradi. Više v gričevje se vzpenjajo košati gozdovi. Vabljive so dolge verige zelenega pogorja. Že pri Loki pozdravlja potnika s hribčka prijazna gorska vasica Razbor, še znatno više pa stoluje niena daleč po Sloveniji in po Hrvatskem znana soseda, lepo zaokrožena zelena Lisca. Zidanmoška podružnica SPD je, ustrezajoč nujnim potrebam, pred leti postavila na Lisci prikupen planinski dom, ki ga poleti in pozimi obiskujejo številni izletniki s Posavja, iz Zagreba, od celjske strani in tudi od drugod. Z Lisce si lahko izbereš poljubno pot v malo znane predele, kamor izletniki le redko zahajajo, čeprav je tu skritih še mnogo, mnogo zanimivosti.

Pod vasjo Breg zavije Sava v velikem kolenu okrog Kumpoljskega polja. Ob vznožju košatega gozdovja se pokaže grad in vas Gornji Boštanj, potem osvoji Tvoj pogled na oni strani Save slikovito postavljena vas Boštanj, sloveča zlasti po sadjarstvu in ribolovu. Toda že je vlak zavozil na moderno urejeno postajo Sevnico. Trg ima krasno lego, nad njim gospoduje starinski grad, izletišča in sprehodi se ti kar ponujajo, saj vidiš, kako ljubka so pobočja Sevnice, koliko je zelenja, sadovnjakov in vinogradov. Morda se podaš k sloveči cerkvi sv. Roka, morda pol ure daleč v zidanice na Zajčji gori ali pa se vsedeš v avtobus in se popelješ v trg Planino, kjer je ozračje prepolno zdravega vonja po smrečju in jelovju bližnjega Bohorja. S Planine lahko nadaljuješ pot čez Bohor v Rajhenburg, a še boljše je priporočljiva obratna tura.

Bohor z velikanskimi gozdovi planinske graščine je šele zadnja leta prišel do svoje prave veljave, ko je na njem zrasel planinski dom. Najboljše priljubljeno izhodišče na Bohor je pač Rajhenburg, znan v javnosti po svojem romantičnem gradu, kjer že nad pol stoletja tiho živijo svoje boguvdano življenje očetje in bratje trapisti. Trapistovski grad s tovarno čokolade in likerjev, s pokopališčem in vzorno urejeno ekonomijo, še prav posebno pa z veliko knjižnico in zanimivo ureditvijo grajskih prostorov je sam na sebi močno privlačen. Je pa odtod tudi krasen razgled na Savo, ki zavije v velikem kolenu proti Vidmu in Krškemu.

Od rajhenburškega trga, onkraj nove bazilike, se cepi cesta: na desno nadaljuješ proti Železnemu in Koziemu, levo pa jo mahneš proti Senovemu, kjer je rudnik zlasti zadnja leta v vedno večjemu razmahu. Tu nastajajo nove Trbovlje. Rajhenburška fara, največja v lavantinski škofiji, ima celo vrsto podružnic, zato te od vsepovsod pozdravljajo cerkvice, koder se po pobočju razprostirajo vinogradi, rodeči že prav krepko in zelo pitno kapljo. Na Senovem te povede cesta dalje mimo nove šole v ljubko vas Dolsko, potem po soteski in že se polagoma vzpenjaš na Bohorjevo pobočje. To je samsvoj svet, poln romantike in osvežujočega ozona. Novi planinski dom pod najvišjim bohorskim razglednikom Javornikom je prav dobro oskrbovan. Posebno očarljivi so razgledi z Bohorja. Vedno niže in niže padajo valovi slovenske zemlje, ki preide naposled v hrvatsko ravnino.

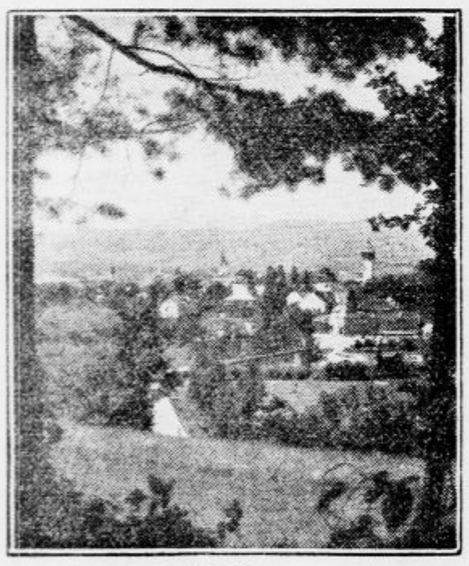

Brežice

Videm, naslednja železniška postaja, slovi že od nekdaj po svoji lepoti. Kako se je po vojni učvrstil njegov sloves, pričajo številne nove vile kakor tudi moderna industrija. Nad Vidmom se amfiteatralno boči slavni Sremič, kjer pridelujejo tako vinsko kapljo, da lahko z njo tekmuje le še ljutomerčan. Na nasprotni strani Vidma se vije vzdolž Save starinsko mestece Krško, polno zgodovinskih zanimivosti, z novo urejenim muzejem. Od tod dalje se širi prostorno Krško polje, kjer je skoraj vsak vas najdišče ostankov iz starih dob. Vsa ta pokrajina je pravi raj in najlepša paša očesu pravega uživalca prirode. Ozračje je mehko, saj se močno čuti dotok toplega zraka z Jadrana.

Brežice so poslednje mesto na dolinem koncu Slovenije. Plodna polja, kolíška pobočja pa zopet polna vinogradov bližnji otok Save in Krke — to je letovišče, ki ga znajo Zagrebčani vse drugače ceniti in uživati kakor Slovenci. Bližnje Čateške toplice, nasproti Dobovi in Mokrcu te poživijo z izredno učinkovito toplo vodo. S svojimi zanimivostmi pa te presenetí izlet na Stojdrago, kjer prebivajo umijati, potomci nekdanjih uskokov. Brežice so središče velikega območja, ki pač zasluži v tuiskem prometu malo več pozornosti, kakor se mu doslej izkazuje.

Sloveče Bizeljsko, Artiče, Pišece, Sromlje, Globoko, Kapele, Dobova, kraji ob Sotli — povsod najde izletnik nove krajinske zanimivosti pa mnogo širokega, res prisrčnega gostoljubja. V teh krajih zelo dobrega vina in različnih kuhinjskih dobrot živi že od davnine vesela pesem in tu nikdar ne usahne zdrava šaljivost.

★

Da bi vzbudilo čim več zanimanja za posavske kraje, deluje v Ljubljani že nekaj let društvo Posavčajov, ki veže v Ljubljani bivajoče ožje rojake v prijateljsko družino ter prireja izlete v posavske kraje. Društvo od leta do leta bolje uspeva, o čemur so posebno zadovoljivo pričala poročila na nedavnem občnem zboru. Letos bo društvo šlo še z večjo vnemo na delo. Pričetek, storjen z družabno prireditvijo, ki je bila 6. februarja v kletnih prostorih kavarne Emone, je bil prav posrečen. Čisti dobiček 6.500 din je bil dodeljen raznim šolam v brežiškem srezu za revne šolske otroke. Podpore so deležni naslednji krajevni šolski odbori: Staravas — Bizeljsko, Orešje, Sušica, Globoko, Kapele, Pišece, Zdole, Pečica, Sv. Peter, Podsreda, Sromlje, Zabukovje in Koprivnica. V teku leta bo sledilo še več prireditev. V odboru so: predsednik Krošelj Jože, odborniki: Ado Darian, Ing. Janežič Ferdo, Karničnik Miloš, Krošelj Anton, Dr. Merslavič Ivan, Plevnik Ivan, Starkl Rudolf, Sotler Jože, Strgar Jože in dr. Vidmar Jože.

R. S.

Umrla je mati Ivana Meštrovića

Živela bo trajno v njegovih slavnih umetninah

Zagreb, 14. marca

V Drnišu v Dalmaciji je umrla mati slavnega kiparja Ivana Meštrovića, gospa Marta. Bivala je pri svoji hčeri in je že dalje časa bolehala. Slovela je daleč na okrog kot zgledna mati. Življenje je poklonila številnim otrokom. Danes žive še trije sinovi in tri hčerke. Njeno življenje je bilo polno požrtvovalnosti in velike ljubezni do svojih dragih. Kakor mnogi veliki duhovi, se je Ivan Meštrović opajal ob ljubezni svoje matere. Ustvaril je umetnine neminljive vrednosti, proslavil je po vsem svetu svoj narod, proslavil pa je tudi svojo mater. Njen kip je znan po vsem svetu. V ostalem je s podobo svoje matere najrajši poosebljal materinstvo in prikazal junaški lik požrtvovalne žene in matere iz kamenite dalmatinske Zagore. V mnogih Meštrovićevih umetninah zatorej srečujemo njegovo mater, ki mu je bila motiv, simbol in predstavnica rasnega dinarskega tipa, katerega smatramo za hrbtenico jugoslovenskega rodu. Ob krsti Meštrovićeve matere se spoštljivo klanja ves narod.

Plemenita mati je umrla v starosti 79 let. Bila je iz rodovine Kurobasa, prvorojenka, kakor je tudi Meštrovićev oče Mate bil prvorojenec. Rod Kurobasa se je priselil iz Bosne v Otavice pri Drnišu. Oče Martin Jerko se je bavil s trgovanjem in je silno rad imel svojo prvorojenko, ker je bila bistroumna, pravična in čustvena. Vse te lepe vrline je kazala že v otroških letih. Njena mati Manda, je bila prav tako zelo nadarjena in tako je hči Marta dedovala sposobnosti obeh rodov in ga prenesla na svojega sina. Njen oče je trgoval z Matejem Meštrovićem in tako je prišlo do zakona med Marto in Matejem. Z kom je bil srečen, družina je živela v najlepši slogi in ljubezni. Družinske sreče niso mogle skaliti mnoge nadloge, ki jih je Marta junaško premagala. Sin Ivan je v mladih letih trpel zaradi malarije in gre samo materi zahvala, da ga je z najskrbnejšo nego ohranila narodu in vsemu svetu. Četudi je bila na starost nagrajena s

svetovno slavo, je vendar ostala vedno skromna, preprosta žena z vsemi odlikami Dalmatinke Zagorke. Posebno mnogo je trpela v svetovni vojni, ko je bil sin Ivan v emigraciji, član Jugoslovenskega odbora v Londonu, mož Mate pa je bil takoj v začetku vojne odgnan v sinjsko ječo. Držal se je junaško in se je ponosen po dolgem trpljenju in mučenju vrnil v dragi dom v Otavicah, kjer je potolažil svojo zvesto ženo in učakal vrnitev svojega sinu iz tujine. Pred leti je umrl in zdaj mu je sledila v grob njegova zvesta družica.

Žalostna novica je zlasti tudi v Zagrebu zbudila iskreno sočustvovanje. Ivan Meštrović, rektor Umetnostne akademije, se je takoj v četrtek zvečer odpeljal v Drniš z vso svojo družino in sorodniki ter z nekaterimi predstavniki. Blaga mati bo počivala v rodbinski grobnici, ki jo je v Otavicah zgradil Ivan Meštrović za sebe in svojce.

Smrt mladega fanta

Šoštanj, 14. marca

V Podkraju pri Velenju sta živela na majhnem posestvu brata 27letni Franc in 25letni Anton Mihelec. Starši so jima že pred leti umrli. Posestvo sta obdelovala največ sama, še gospodinje nista imela. Vaščani so z občudovanjem gledali na pridna fanta.

Pred dnevi pa bi oba brata morala od doma. Starejši brat Franc je odšel na odrejeno mu mesto v sredo 12. t. m. Anton bi mu moral slediti naslednji dan. V četrtek zjutraj so mu sorodnice, teta in dve sestrični, pomagali spravljati potrebne stvari v kovčeg. Vse jutro je bil Anton zelo nemiren in je odklanjal nekatere stvari, ki mu jih je teta hotela dati na pot. Ob osmih zjutraj je kovčeg vzel v roke sosedov prijatelj in ga odnesel na kolodvor v Pesje. Medtem je Mihelec prešel vse sobe v hiši, nato se je podal k hlevu. Nekaj trenutkov zatem je počil rezek strel iz lovske puške. Iz domače in iz sosednjih hiš so planili ljudje k hlevu, kjer se je pa nesrečni fant že boril s smrtjo. V nekaj trenutkih je bil mrtev. V njegovem žepu so našli poslovilno pismo, v katerem popisuje težke razmere in želi bratu srečno življenje na posestvu. Tragična smrt Antona Miheica je močno odjeknila po vsej okolici.

Kadar kupujete

ASPIRIN

tablete, ne pozabite pogledati, da li vsak zavitek in vsaka posamezna tableta nosi „Bayer"-jev križ, ki ga mora imeti. Ni namreč Aspirina brez „Bayer"-jevega križa.

Oglas reg. pod S. br. 7307 od 28. marca 1941.

Zagrebški Slovenci proslavljajo prof. dr. Murka

Svečana matineja na Jožefovo v Malem gledališču

Slovensko prosvetno društvo »Narodni dom« v Zagrebu bo priredilo 19. t. m. ob 11. uri v gledališču v Frankopanovi ulici matinejo na čast slovečemu znanstveniku prof. dr. Matiji Murku, čigar 80letnice se je nedavno spominjala vsa naša kulturna javnost. V sedanjih izredno težkih časih bo ta prireditev zagrebških Slovencev edina, ki smo z njo mogli pokazati svojemu uglednemu rojaku priznanje in zahvala za njegovo dolgoletno delo. Prav za prav bi lahko tudi Ljubljana priredila kaj podobnega, tem bolj pa moramo pohvaliti izpodbudo naših zagrebških kulturnih delavcev okrog »Narodnega doma«, da se tako lepo spominjajo jubileja znamenitega slovenskega rojaka.

Minilo je pol stoletja, kar je umrl na Dunaju utemeljitelj sodobne slavistike, Ljutomerčan Franc Miklošič. Profesor dr. Murko je eden poslednjih še živečih znanstvenikov, ki so prevzeli naravnost od Miklošiča poslanstvo slavistične znanosti in ki so neposredno nadaljevali Miklošičevo delo. Morda imamo danes več razlogov kakor kdaj koli prej, da se spominjamo življenjskega dela mož, ki so pred tujim svetom zastopali ne le naše slovensko ime, marveč tudi kulturo slovanskih narodov, ki so bili dotlej v srednji in zapadni Evropi kaj malo znani in le redkokdaj pravično ocenjevani.

Osebnost profesorja dr. Matije Murka je posebno primerna, da se ob njegovi 80-letnici zberejo na jubilejni proslavi Slovenci in Hrvatje, saj je profesor Murko posvečal znatno pozornost tudi hrvatskim kulturno zgodovinskim in literarno zgodovinskim pojavom ter vprašanjem. Tudi sedaj, ob večeru svojega za naš narod zaslužnega življenja, se bavi s problemi srbske in hrvaške narodne epike in — kakor znano — pripravlja o njih obsežno znanstveno delo. Zagrebška matineja dne 19. t. m. bo gotovo zbrala Slovence in Hrvate, saj je pričakovati udeležbo zastopnikov hrvatskih kulturnih institucij, ki uvažujejo delo in zasluge profesorja dr. Murka. Prireditev bo otvoril predsednik prosvetnega društva »Narodni dom«, režiser Hinko Nučič, nato pa bo zagrebški slavist in profesor Fran Poljanec prikazal slavljenčevo življenje in delo. Murkove zasluge za hrvatsko slavistiko, posebej še njegovo delo ze proučevanje hrvatske narodne poezije, bo osvetlil znani publicist dr. Ivan Esih. Drugi del prireditve bo obsegal koncert slovenskih narodnih pesmi. Sodelujejo zagrebški umetniki slovenskega rodu: Majda Dugan—Lovšetova, Olga Kocjančičeva, Josip Križaj, Marij Šimenc in društveni pevski zbor. Pri klavirju bo spremljala pevce prof. Bogumila Capponi-Čerinova.

Želeti je, da bi se Murkove matineje na Jožefovo udeležili vsi zagrebški Slovenci, marsikdo iz Krškega, Brežic in drugih krajev, ki prometno gravitirajo v Zagreb, pa bi lahko združil obisk matineje z izletom v Zagreb.

Dvanajstega sina je rodila

Osemnajst porodov v skromni kmetski družini

Slovenj Gradec, 14. marca

Slovenske matere ne uživajo zaman najboljšega slovesa. Požrtvovalne so do skrajnosti in čim več jim dobra usoda nakloni potomstva, tem večja je njihova ljubezen in skrb. »Jutro« je predlanskim navedlo vrsto primerov, kako se slovenske matere žrtvujejo za svoj številni rod. Tej častni vrsti slovenskih mater moramo danes priključiti gospo Pavlo Ferkovo iz Pameč pri Slovenjem Gradcu.

Pri Rihtarcu pravijo po domače hiši, kjer prebivata zakonca Jakob in Pavla Ferk. Oče Jakob je bil koroški borec, danes pa je skrben gospodar in zgleden družinski oče. Kljub tesni zemlji, ki jo skrbno obdeluje, vzorno skrbi za svojo družino. In ta ni majhna. Preteklo nedeljo je pridobila nov častni prirastek: gospa Pavla je dala življenje dvanajstemu sinu. Da bo število v skladu s svetopisemskim imenom, je dvanajsti sin krščen za Jožefa. Toda gospa Pavla je doslej dala življenje tudi šestim hčerkam, od katerih sta žal dve umrli. Ker dobra roditelja pridno skrbita za vseh 16 otrok, jima je Bog za obilni blagoslov nakonil čvrsto zdravje. Njuni sinovi so krepki, eden izmed njih že služi vojaški rok, dva pa čakata na vpoklic. Čeprav v tej hiši ni obirja doma, sta mož in žena vesela svoje številne družine, sta pa tudi lahko ponosna, ker sta otroke dobro vzgojila v poštene člane človeške družbe. Čast taki rodbini, še posebno pa zgledni materi, ki pač zasluži tudi z višjega mesta priznanje in podporo.

L.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Kulturni pregled

Voditelji prevrata

Zagrebška »Nova Evropa« je pravkar izdala 86 strani obsegajočo knjižico znanega publicista dr. Mirka Kusa Nikolajeva »Ljenjin, Trocki, Staljin«. Uvod, ki izzveneva nekam preoptimistično in ne docela v skladu z nazori Kusa Nikolajeva glede slovanske usmerjenosti Stalinovega režima, je spisal urednik »Nove Evrope« dr. Milan Čurčin. Knjiga je opremljena s portreti obravnavane trojice in s prav učinkovitim ovojnim listom.

Mirko Kus Nikolajev izhaja po svetovnem nazoru iz marksističnega tabora. V teh treh študijah se je očitno potrudil, da bi kar moči jasno prikazal navedene tri osebnosti, ki označujejo razvoj in usodo revolucionarnega marksizma ali točneje: boljševizma kot izrazito ruske oblike tega ideološkega in socialnega gibanja. Študije so prej izšle v »Novi Evropi« in so dobile v knjižni izdaji značaj celotnega dela. V njih je dobršen kos zgodovine boljševiške revolucije leta 1917., čeprav v zgoščenih potezah in gledano skozi tri njene vodilne osebnosti.

V začetku študije o Leninu razpravlja pisec o socialnih in idejnih pogojih boljševiške revolucije. Če beremo takoj na strani 2. »bilo je iluzija htjeti voditi uspješan rat sa nezadovoljnim masama seljaka i radnika, koje je na okupu držao samo vojnički mehanizam, i to samo dotle dok on sam nije bio nagrižen«, moramo pri tem misliti na položaj leta 1941., ko je ZSSR vojaško približno v istem položaju, samo da so sproletarizirani kmetje še bolj nezadovoljni. Lenin je dobro označen kot prvenstveno praktičen politik, strankarski sektar in fanatik, kakor so bili vsi veliki revolucionarji. »Kao svi marksisti, tako i Ljenjin: prilagodjuje činjenice svojoj teoriji; to odgovara načinu marksističnog mišljenja uopće, koje je stvarno deduktivno.« Zato je bil Lenin dogmatik, ki je hotel »v naprej razbiti slehern poizkus, da bi njegovi pristaši zapustili določeno linijo; hotel je preprečiti sleherno, tudi najmanjšo herezijo v marksistični cerkvi«. Ta človek, ki je stopil v obljubljeno deželo svoje Revolucije s čevlji, ki mu jih je v Stockholmu kupil tovariš Radek, da bi laže gazil rusko blato, je videl v politiki samo boj. Zato je delil ljudi v prijatelje in sovražnike. V tem boju ni poznal sentimentalnosti in ni kazal človečanskih čustev, čeprav na primer kot lovec ni hotel ustreliti neke lisice, ker se mu je zdela prelepa. Ljudje, v kolikor niso bili njegovi, so najbrž veljali manj od življenja lepe lisice. Rad je poslušal »Appassionato« in prebiral Tolstoja. Revolucionarni fanatizem mu je bil več od vsega drugega; noben teror se mu ni zdel strašen, če je stal v službi njegove ideje in stranke. M. Kus Nikolajev prihaja k sklepu, da se Leninov sen ni uresničil: ZSSR ni postala nositeljica novih socialnih in kulturnih vrednot, tudi sen o svetovni revoluciji ni postal stvarnost. »Lenin je lahko pač rusificiral marksizem, a tega rusificiranega produkta ni mogel vcepiti na evropski Zapad: boljševizem je bil in je tipičen proizvod ruske zemlje in Leninovega ruskega duha.« Zato civilizacija Zapada ne more leninizma absorbirati, »ker ji je organično tuj« (str. 27).

Z očitno simpatijo obravnava M. Kus Nikolajev največjega nasprotnika stalinizma Trockega. Prikazuje ga kot zapadnjaka, kot izrazitega predstavitelja proletarske elite, ki je hotela evropeizirati Rusijo, kot človeka, ki je bil s svojim obsežnim znanjem prvi intelektualec za Leninom. »On je zastopal delavsko demokracijo, svobodno igro moči v stranki, nasproti Stalinu, ki je videl jamstvo za izgraditev socialistične države v azijatskem tipu avtokracije. Sredstva, s katerimi je Stalin to poizkušal, so znana: v primeri z njim, samodržcem Rusije, je celo Tamerlan baptistični pastor« (str. 37). M. Kus Nikolajev razpravlja obsežno o vzrokih konflikta med Trockim in Stalinom in se ponovno vrača k neuspehu boljševiške akcije v Rusiji in po svetu. »To, kar je v zapadnih deželah ostalo od boljševiške akcije, nima dandanes naloge, da izvede svetovno revolucijo, marveč da opravlja trajno destruktivno delo in vnaša nemir v narodne kolektive, in to delo se opravlja po potrebah in navodilih sovjetske zunanje politike« (str. 44). Trockij je pravilno videl, sodi pisec, da mora sleherna državna organizacija sloneti na hierarhiji in da je ni skupnosti, v kateri ne bi bilo socialno podrejenih, zato je imel svoje nazore o vlogi mase v revoluciji, vendar pa ni zadostno upošteval dejstva, da se mase utrudijo in da so rajši krenile za Stalinom, ki je bolj upošteval vsakdanje življenjske potrebe, kakor pa za Trockim in njegovim meglenim idealom »svetovne revolucije«. Zato je nad Trockim zmagal Stalin, nad idejo svetovne revolucije pa ruski nacionalizem, izražen v ideji sovjetske socialistične države.

Podoba, ki je z njo M. Kus Nikolajev orisal človeški, politični in državniški lik Stalina, se naslanja na gradivo v najrazličnejših pričevanjih. Zgrajena je predvsem na kontrastu: zapadnjak — orientalec. Stalin je v tej luči izrazit predstavitelj orientalstva. Posebej je prikazan v svojih drznih podvigih kot član teroristične skupine eksov, ki so prenesli na bojna tla ruskega marksizma stare navade in spomine gorskih plemen, junaške podvige kavkaških hajdukov. Stalin je ostal zvest duhu krvne skupnosti, ki živi v kavkaških plemenih, samo da je to skupnost razširil na novo skupnost, v kateri je živel — na boljševike. »Izven te skupnosti je vsakdo zanj sovražnik, a v sami skupnosti mora vladati popolna avtoriteta, ustrezajoča tradicionalnim oblikam patriarhata v kavkaških krvnih občestvih... Samo če upoštevamo te prvinske elemente v Stalinovi duši, lahko razumemo njegov odnos do ljudi in dogodkov. S perspektive evropskega moralnega in ihdgovc mihw fskpz mihw hwdg lin povsem neumljiv...« (str. 61). Ta diktator po gruzinskem okusu pa ni intelektualno ozek, saj je leta 1933. ošteval neko delegacijo sovjetskih pisateljev, češ da ji nedostaja kulturne širine. »Berite Shakespeara, Goetheja in druge klasike, kakor jih jaz prebiram,« jim je dejal. Stalin, čeprav Gruzinec, je obrnil tok ruske revolucije v nacionalne vode. Toda izpolnilo se je to, kar je že leta 1882. dogledal Engels: ruska revolucija bo potrebovala vse svoje sile zase in panslavizem se bo sesul v nič. »Danes se motijo tisti, ki mislijo, da bo novi sovjetski nacionalizem podedoval tradicije starega panslavizma; ta novi nacionalizem ima smernice, ki ustrezajo novo nastali situaciji v Evropi in predvsem razpihuje svoj plamen na moči in veličini ZSSR. Ta nacionalizem ni sentimentalen.«

Azijatska, ali mileje: evrazijska orientacija fanatičnega nasprotnika Zapada Stalina je likvidirala evropsko smer v boljševizmu — to je sklep, h kateremu prihaja ob koncu M. Kus Nikolajev. V tem okviru ustvarja stalinizem zdravega človeka masovne povprečnosti, uvažujoč z izkušnjo, da človek iz mase proda za skledo leče svojo osebno svobodo. — So to vidiki, ki dajejo mnogo misliti... Koliko ustrezajo prikazi M. Kusa Nikolajeva objektivni, kritično dognani resničnosti in sodbam sine ira et studio, se bo šele kdaj pokazalo; danes smo preblizu vulkansko vročim zgodovinskim žariščem, da bi mogli pravilno in pravično vrednotiti osebe in ideje, ki potresno gibljejo svet.

—o.

ZAPISKI

PRVI ZVEZEK LJUBLJANSKEGA ZVONA

V novi opremi, ki jo je preskrbel ing. arh. Marko Župančič in ki daje 61. letniku »Ljubljanskega Zvona« posebno značilno lice, je uvedla novi letnik pravkar izišla 1.—2. številka. V izkušeni redakciji pisatelja prof. Juša Kozaka se je združilo okrog zajetnega zvezka 16 sodelavcev, vštevši dva ruska avtorja, ki sta zastopana v prevodu. Tone Šifrer objavlja novo novelo iz kmečkega življenja »Hlapec Lenart Šoc«. Ivo Brnčič je prispeval dva dela obsegajočo pesem »Himna«, Igo Gruden pa časovno akcentuirani elegični motiv »Poslednja noč« in pesmico »Zasanjanost«. Univ. docent dr. Anton Ocvirk je zastopan z daljšim esejem »Pisatelj in družba«. Oton Župančič je poslal iz svojega dela s Shakespearom odlomek iz »Koriolana«. Jern Ledina in R. Bor sta avtorja lirike. Dr. Dragotin Cvetko načenja serijo razprav z naslovom »Iz muzikalnih problemov«; Vito Kraiger opozarja na nova pota zasebnega prava, Ivo Brnčič pa se ob Šalijevi in Ludvikovi pesniški zbirki obsežno bavi s problemi slovenskega liričnega ustvarjanja. Vladimir Kreft je pisec daljše, statistično utemeljene in aktualne

Domače vesti

Dijaki, kruh in petrolej

Mnogo se je že pisalo o dijakih, ki se vozijo v šolo z vlaki, in o tem, koliko napora in mraza morajo prebiti, medtem ko je njihovim tovarišem iz mesta vse to prihranjeno. Poleg tega jim zdaj preti še lakota. Že doslej mnogi izmed njih po 8 do 10 ur niso imeli ničesar toplega v želodcu, zdaj pa nimajo niti kruha. Karte za moko imamo, moke pa na deželi nikjer ne dobimo. V Beli Krajini do danes, to je do 13. marca, nismo dobili še nobene moke. Kaj naj damo matere ubogim študentom, ko se odpeljejo v šolo, s seboj? Naj jim damo koruznih žgancev ali fižola v škrnicliju? Že zjutraj otrok zaradi zgodnje ure ne more ničesar pojesti razen skodelice kave ali mleka, a zdaj, ko kruha ni, naj do poznega popoldneva ostane ob tem?

Prav bi bilo, če bi dobili dodatne krušne karte za dijake, ki se vozijo v šolo. A kaj bi govorili o tem, ko nam ne dajo moke niti na karte, ki smo jih že prejeli. Matere po cele mesece ne jemo kruha, da bi ga prihranile za otroke, ki se vozijo v šolo. Ali ne bi bilo mogoče, da bi se v mestih, kjer so gimnazije in druge srednje šole, osnovale kuhinje, v katerih bi otroci dobili za predjužnik skodelico mleka, če že ne brezplačno, pa vsaj za zmerno ceno? Ni čuda, da so naši otroci zmerom bolj slabokrvni, saj jim ne moremo nuditi niti najpotrebnejšega. Ko ga nazadnje pošljejo na polikliniko, mu zdravnik predpiše, da mora uživati mleko, jajca, maslo, sadje, zlasti pomaranče — zaradi vitaminov — a kje naj vzamemo vse to, ko niti kruha nimamo?

Drugo poglavje pa je za dijake, ki se vozijo v mesto, pomanjkanje petroleja. Res se dnevi daljšajo, kljub temu pa morajo naši otroci še pozno v noč posedati pri knjigah, zlasti kar jih je iz višjih razredov. Profesorji se pritožujejo nad slabimi uspehi, a učenci se pri belem dnevu ne morejo vsega naučiti, ker pridejo z vlakom pozno domov. Petroleja pa smo dobili za dva meseca liter in pol. Ali ne bi mogla banska uprava izdati za take dijake posebnih nakaznic za oboje — za moko in petrolej? Ali naj morda zaradi takšnih nedostatkov naši nadarjeni otroci ostanejo doma? — Malo dobre volje bi gotovo lahko napravilo red. *Semičanka*

FRANZ JOSEF GRENČICA
REG. S. BR. 22365 od 18-IX 1940 g.

*** Slovenske oddaje v angleškem radiu.** Angleški konzulat v Ljubljani nas prosi za objavo naslednjega obvestila: Začenši s sredo 12. t. m. je angleški radio začel oddajati svoja poročila tudi v slovenskem jeziku. Ta poročila se oddajajo vsako sredo od 19.45 do 19.55 ter vsako soboto od 21.30 do 21.45 na valovni dolžini 31.32 m.

*** Nov grob.** Po kratkem in mučnem trpljenju je umrla v Kamniku vdova vrtnarja ga. Marija Fleretova, roj. Plahutnik. K večnemu počitku jo bodo položili v nedeljo ob 16. na žalah. Pokojni blag spomin, žalujočim svojcem naše iskreno sožalje!

*** Veličasten pogreb zaslužnega župana Skoplja.** Ob udeležbi velikega števila meščanstva ter mnogih odposlancev iz Beograda in iz mest Srbije so v četrtek spremili k večnemu počitku arh. Josipa **Mihajlovića**, dolgoletnega župana Dušanove prestolnice. To je bil eden največjih pogrebov, kar jih Skoplje pomni. Župan Mihajlović je zaslužil tolikšno počastitev, saj je v največji meri pripomogel k zavidanja vrednemu razvoju Skoplja in si je s svojimi deli ustvaril najtrajnejši spomenik. Ob njegovem grobu je izpregovorilo blizu 20 govornikov, ki so vsestransko orisali moralne in nacionalne vrline tega velikega, zaslužnega sinu Južne Srbije. Tako je vsa država ob grobu izrekla priznanje neumornemu tvorcu, ki ga je nesrečno naključje nepričakovano iztrgalo iz polnega delovnega življenja. Nj. Vel. kralja je zastopal divizijski general Dušan Trifunović, nadalje je bila častno zastopana vlada ter visoke vojaške in civilne oblasti z armijskim poveljnikom Brašićem in banom Rafajkovićem na čelu. V sprevodu je bilo 30 duhovnov s skopskim mitropolitom Josipom in okrog 15.000 pogrebcev.

*** 107 načrtov za hrvatske ljudske šole.** Banska oblast v Zagrebu je razpisala natečaj za načrte ljudskih šol, da bi posamezni hrvatski kraji dobili krajinsko primerne ljudskošolske tipe. Odziv med projektanti je bil prav lep. Razsodišče je zbralo 107 načrtov, ki jih je odposlalo 70 projektantom. Vsi ti načrti so zdaj razstavljeni v risalnici tehniške fakultete v Zagrebu. Posamezni tipi so docela v skladu s slogom hrvatskih pokrajin. Za osnovo so bile vzete kmečke hiše iz posameznih predelov banovine Hrvatske. Zato je razstava posebno zanimiva v etnografskem pogledu.

*** Plemiški konvikt v Zagrebu bo obnovljen.** Pred svetovno vojno je slovel zagrebški plemiški konvikt, ki je služil vzgoji hrvatskih plemenitaških sinov že tam od leta 1522. Po prevratu je bil plemiški institut sekvestriran, zdaj pa so bile vrnjene vse nepremičnine, ki jih bo prevzela zagrebška nadškofija. Poseben kuratorij bo skušal zbrati tudi premičnine, ki so raztresene po Zagrebu, nakar bo plemiški konvikt spet sprejemal gojence. Ali bodo morali biti plave krvi ali pa bo treba kake druge veljave, tega zaenkrat zagrebški listi ne beležijo.

*** Lep napredek mesta Valjeva.** Posamezna srbska mesta so se po prevratu močno razvila. Tako zlasti Niš in Skoplje. Med močno napredna mesta moramo šteti tudi Valjevo, ki je v teku zadnjih 10 let podvojilo število svojega prebivalstva. Pri popisu leta 1931. je bilo 11.000 prebivalcev, letos pa jih je že okrog 20.000. 12 valjevskih šol (5 srednjih, od katerih sta dve popolni gimnaziji, kmetijska in tehnična šola in trgovska akademija) obiskuje nad 4.000 učencev, oziroma dijakov in dijakinj.

*** Za izboljšanje in napredek skavtske organizacije.** V Celju so se zbrali k sestanku predstavniki skavtske organizacije iz raznih krajev naše banovine, ki tvorijo tehnični svet dravske skavtske župe. Konferenca je bila spričo bližajočih se sprememb v sedanji organizaciji in zaradi predlogov o reorganizaciji saveza izredno važna. Br. Seifert Mano iz Ljubljane je podal v izčrpnem poročilu pregled o stanju skavtizma v Jugoslaviji in načrt za reorganizacijo. Nato so pregledali pravilnike, ki bodo predloženi zakon dajnemu odboru. Br. Dušan Pleničar iz Litije je podal referat o skavtski tiskovni centrali, ki jo današnji razvoj skavtizma nujno potrebuje. Pregledana sta bila nato dva nova pravilnika, in sicer osnutka pravil Skavtske tiskovne centrale in tiskovne obveščevalne službe. Nato je razpravljal zbor še o drugih zadevah in je sprejel obširno resolucijo glede preosnove dravske skavtske župe in jugoslovanskega skavtskega saveza. Naročeno pa je bilo, da se preosnova župa ne sme izvršiti z izstopom iz Saveza skavta kraljevine Jugoslavije.

*** Izid literarnega natečaja Mladinske matice.** Na literarni natečaj Mladinske matice za mladinsko povest je prispelo pravočasno 9 rokopisov. Za nagrado sta prišla v poštev dva, in sicer »Jezero med gorami« in »Astron«, ki sta kvalitetno približno enakovredna. Razpisana nagrada v višini 3000 din se zato na predlog literarnega sveta razdeli med navedenimi deli, tako da dobi vsako po 1500 din nagrade. Na razpis za realno delo je prejela Mladinska matica 6 rokopisov. Odziv je bil kvalitetno prav dober. Celotno nagrado v višini 2500 din prejme avtor rokopisa »Mali Kitajec Kong«. Ostali rokopisi so se odklonili, ker so prestrokovno pisani ali pa so snovno pretežki za ljudskošolsko mladino, vendar pa je možno, da pridejo nekateri nekoliko predelani še v poštev za sprejem. Avtorje nagrajenih kakor tudi odklonjenih rokopisov prosimo, da pošljejo čimprej svoje naslove tajništvu Mladinske matice.

*** Sestanek veterinarjev** dravske sekcije JVU, sklican za nedeljo, 16. t. m. v Celje, je preložen na pozneje.

*** Predavanja prof. dr. Dinka Tomašića v Ameriki.** Dr. Dinko Tomašić, redni profesor sociologije na pravni fakulteti v Zagrebu, se mudi že precej časa v Zedinjenih državah. Te dni, v začetku poletnega semestra, je začel predavati na univerzi v Washingtonu. Obenem je objavil obsežno razpravo o sociološki analizi ustavnih sprememb v Jugoslaviji. Dr. Tomašić bo predaval v Washingtonu o sociologiji do konca poletnega semestra, nakar se vrne v domovino.

*** Drugod čitajo** duševni delavci po težkem živčnem delu humoristične liste, da se sprostе in odpočijejo. V naši založbi vam postrežemo še z boljšim čtivom! Vzemite v roke spise Milčinskega, tega čudovitega živčnega zdravnika, n. pr. njegov »Drobiž« (20 din) ali »Humoreske« (60 din), »Zgodbe kraljeviča Marka« (16 din) ali »Tolovaja Mataja« (26 din). Smejali se boste od srca, razvedrili, kakor pri nobeni drugi knjigi. Vse te knjige dobite v knjigarni Tiskovne zadruge, Ljubljana, Šelenburgova ul. 3. (—)

*** Žrtve steklega volka.** V Draganiću v Bosni so kmetje opazili volka, ki je hitel čez njive proti vasi. Začeli so vpiti nad njim, nato so planili nadenj s sekirami in motikami. Vendar je volk pobegnil. Nekaj kilometrov izven vasi so ga slednjič našli obnemoglega in so ga potolkli. Glavo so odnesli živinozdravniku, ki je ugotovil steklino. Ker je volk med borbo obgrizel nekaj kmetov, jih je bilo treba nemudoma poslati v Pasteurjev zavod v Sarajevu.

*** Ljudje v samotnih krajih žrtve slepar-jev.** Zmedeni časi nudijo pohajkovalcem dosti priložnosti, da se okoriščajo na račun nevednega naroda. Po Kordunu so zamnili čas začeli potepuhi pripovedovati ljudem, da stari stotaki iz leta 1920 niso več veljavni, ker da je na njih tiskano ime države SHS, med tem ko imamo danes Jugoslavijo. Potepuhi pravijo, da imajo dobre zveze in da bodo že še kako izbili nekaj dinarjev za stare stotake. In tako neuki ljudje poiščejo poslednje stotake izpod slamnic ali iz nogavic, potepuhi pa se mastijo z denarjem siromakov. Orožniki so jih začeli odločno zasledovati.

*** Skrivnosten zločin v Novem Sadu.** V živahni Stražilovski ulici sredi Novega Sada so našli na stanovanju umorjeno Katico Fischerjevo, ki jo je neznan zločinec zverinsko razmesaril z nožem. Zločin je odkrila Marija Grgićeva, prijateljica pokojnice. Imela je ključ od stanovanja. Nič hudega slutečа je odprla vrata in prižgala električno, nakar se ji je nudil grozen prizor. Takoj je bila poklicana policijska komisija, ki je ugotovila, da je smrt nastopila pred nekaj urami. Zločinec je svojo žrtev najprej udaril s topim predmetom po tilniku, nato pa jo je razmesaril. To je največji zločin v zadnjih dneh v Novem Sadu. Domnevajo, da je Katica postala žrtev svojega bivšega ljubimca, ki mu ni bilo všeč življenje, kakršno je živela Katica s svojo sestro Greto, ki je nedavno skušala izvršiti samomor.

Iz Ljubljane

u— Dodatne nakaznice za belo ali grahamovo moko je mestni fizikat za marec že vse oddal in je za ta mesec torej nikdo več ne more dobiti. Ker pa bele moke primanjkuje, bo mestni fizikat za april izdajal dodatne karte samo nazpotrebnejšim bolnikom. Zato v bodoče ne bo to izdajal po 4 temveč samo po 2 nakaznici na mesec.

u— Koliko kuriva potrebuje mestna občina ljubljanska za svoje urade in socialne zavode ter za šole in podjetja, vidimo iz razpisa za dobavo 935 kub. m bukovih drv, 1600 ton premoga kosovca in 2200 ton premoga grahovca, kar bo vse skupaj veljalo blizu poldrugi milijon dinarjev. Pri tem pa ni upoštevana plinarna, tudi električna ima svoj premog in je v razpisu računjena samo kurjava pisarn. Ker zastavljalnica kuri s koksom, je v tem razpisu samo kurjava za klavnico, pogrebni zavod in za pisarne električne, pač se bodo s tem kurivom greli varovanci vseh mestnih socialnih zavodov in vseh otroških zavetišč ter stare cukrarne, seveda pa tudi vsi otroci po mestnih ljudskih in meščanskih šolah. Licitacija bo 1. aprila t. l. Čitali smo pa tudi že, da si mestna občina prizadeva za nabavo velikih količin drv za preskrbo vsega prebivalstva, ki bi jih pozimi oddajala tako kakor sedaj po nizkih cenah oddaja rjavi premog ali lignit, krompir, fižol in ješprenj, da prepreči pretirano naraščanje cen in založi prebivalstvo z najpotrebnejšo hrano in kurivom po najnižjih cenah. Upajmo, da bo tudi ta akcija mestne občine tako dobro uspela kakor preskrba s krompirjem.

u— Vegova ulica ima precejšen promet zato bi morali napraviti na njenem ustju na Kongresnem trgu prometni otok, ki je na tej točki zelo potreben, saj se je zgodila tu že marsikatera nesreča. Posebno nevarna so pešcem vozila, ki vozijo iz Vegove ulice proti šelenburgovi ali Gradišču, prav tako pa vozila, ki pridejo po Wolfovi in razvijejo v Vegovo. Tudi središče prostranega Kongresnega trga bi se moralo urediti in prilagoditi modernemu prometu. — **Na koncu Zvezde** pred nunsko cervijo stoji še vedno zelo star, opuščen brzojavni drog, ki so ga očividno tudi zdaj spregledali in bo moral pasti pač sam od sebe.

u— Ob Cigaletovi ulici, ki sega za zdaj le od Dalmatinove do Pražakove ulice, so lansko leto zrasle na levi strani štiri štirinadstropne palače, zidali pa bodo tudi lepotos. Potrebno pa bi bilo podaljšati to ravno cesto čez prosti travnik do Masarykove. Cestišče in hodniki bi se dali urediti preden bo ulica zazidana na tem mestu, kar verjetno ne bo tako brž, ker bodo zrasle pred kolodvorom same monumentalne palače. Svoj pomen bo dobila Cigaletova ulica, ko bo podaljšana Frančiškanska pasaža do Prešernove ulice in speljana projektirana pasaža iz Frančiškanske ulice na Kralja Petra trg. Na ta način bo dobilo mestno središče še eno neposredno zvezo z glavnim kolodvorom.

u— Mestno zdravniško dežurno službo bo opravljala od sobote od 20. ure do ponedeljka do 8. ure mestna zdravnica dr. Žitko Jožica, Pleteršnikova ulica 3/I., telefon štev. 47-64.

Okopljite svoje noge v topli vodi, ki ste ji dodali za Din 1.— kopalne soli, namažite s Piedor kremo (tuba Din 12.—) in nato poštupajte z Borosanom (škatla Din 8.—) in hodili boste lahko kot angelci na peresih.

Kr. dv. dob.

drogerija GREGORIČ
Ljubljana — Prešernova ulica 5.

u— Drevi in jutri zvečer ob 20.15 bodo uprizorili v Šentjakobskem gledališču prvič v letošnji sezoni Bučarjevih znano in priljubljeno igro z godbo in petjem »Na Trški gorici«. Sodelujejo Bučarjeva, Dragarjeva, Jurjevčičeva, Šenkova, Eypper, ki je vskočil mesto vpoklicanega Kuntarja, Drašlar, Gornik, Gnidovec, Moser, Plevelj in drugi. Pri predstavi sodeluje mešani pevski zbor in orkester Sokola I. pod vodstvom Danila Bučarja. Kupite vstopnice že v predprodaji od danes dalje, da se izognete navalu pri večerni blagajni.

Darujte za uboge jetične bolnike! Podprite protijetično borbo bolnim v pomoč, sebi v korist! — Protituberkulozna zveza v Ljubljani. - Poštni čekovni račun 15-531.

u— Odlični Paltronierjev kvartet bo koncertiral v ponedeljek 17. t. m. ob 20. uri v veliki Filharmonični dvorani. Kvartet uživa evropski sloves in je brez dvoma najboljši godalni kvartet, kar smo jih slišali v zadnjih letih v Ljubljani. Ponedeljkov koncert bo njegov drugi koncert v našem mestu. Prvič je nastopil ravno pred letom dni. Kvartet bo izvajal v ponedeljek Haydnov kvartet op. 76 št. 5 v d-duru, Verdijev kvartet v e-molu in Dvořakov kvartet op. 96 v f-duru. Na koncert opozarjamo: Vstopnice so v predprodaji v Knjigarni Glasbene Matice na Kongresnem trgu. (—)

u— Drevi ob 20. bo v Sokolskem domu v Trnovem pevski koncert, ki ga bo izvajalo pevsko društvo Krakovo-Trnovo pod vodstvom zborovodje Jožeta Hanca. Pevski zbor Krakovo-Trnovo je zelo agilno naše pevsko društvo, ki stalno prireja svoje koncerte in pogostokrat nastopa tudi v radiu. Na sporedu je 18 umetnih in narodnih pesmi. Začetek točno ob 20. uri. Vstopnice v knjigarni Glasbene Matice.

u— Literarni klub v Ljubljani bo priredil v ponedeljek 17. t. m. ob 20. uri v dvorani Delavske zbornice svoj drugi bralni večer. Na sporedu je uvodna beseda, ki jo bo govoril Jože Kastelic. Iz svojih del bodo brali Cene Vipotnik, Jože Dular, Severin Šali, zanj bo brala Mihael Jarc, France Novšak, Jože Brejc, Cene Kranjc, Jožа Vombergar in Jože Kastelic.

u— Rezervni oficirji se opozarjajo na zbor ljubljanskega pododbora Udruženja rezervnih oficirjev, ki bo danes ob pol 20. v predavalnici društva inženjerjev, Zvezda II. nadst.

u— Združenje pooblaščenih graditeljev za dravsko banovino v Ljubljani bo imelo redno letno skupščino v nedeljo 16. t. m. ob 10. uri v posvetovalnici Zbornice za TOI v Ljubljani, Beethovnova ulica št. 10.

u— Društvo trgovskih potnikov in zastopnikov v Ljubljani ima svoj redni občni zbor 19. marca ob 10 uri dopoldne v Trgovskem domu. Odbor vabi člane in prijatelje k obilni udeležbi.

u— V »Filozofskem društvu« v Ljubljani bo predaval danes g. prof. Lojze Potočnik o »Umetniškem delu in umetnini«. Predavanje bo ob 18. uri v predavalnici mineraloškega instituta na univerzi. Vstop prost.

u— Jutri ob 11. uri bo v veliki Filharmonični dvorani glasbeno predavanje za mladino. Pianistki Marta Osterc-Valjalova in Silva Hraševčeva bosta izvajali Mozartovo sonato v d-duru, Chopinov Rondo v c-duru in Rahmaninovo drugo suito. Uvodno besedo bo govoril skladatelj Škerjanc. Starši in vzgojitelji, pošljite mladino h glasbenemu predavanju, na katerem se bo izvajal spored na dveh klavirjih. Sporedi, ki veljajo obenem kot vstopnice, se dobijo po 3 din v knjigarni Glasbene Matice. (—)

HOTEL »BELLEVUE«
Obveščam svoje cenj. goste, da je restavracija zopet redno ODPRTA,
s toplim priporočilom
P. ŠTERK

u— Jutri na Zelenico. Prijave Putnik.

u— Nesreče. 12 let stara delavčeva hčerka Marija Ploševa iz vasi Markovec v občini Stari trg je s svojim mlajšim bratcem našla nekje staro zarjavelo patrono. Radovedna deklica je stikala z ostrim predmetom po patroni, ki je eksplodirala in razmesarila otroku obe roki. — Prav tako dvanaistletnega Branka, sina posestnika Peklaja iz Gorenje vasi nad Škofjo Loko, je na cesti koni s kopitom udaril v glavo in ga težko poškodoval. Komaj leto dni stari posestnikov sinček Jožek Svetinški iz Suhoria v občini Stara cerkev pri Kočeviu je padel doma s posteljice in si zlomil nogo. — 30-letni Rafael Rakovec iz Dolenje vasi v občini Selce nad Škofjo Loko je pelial po klancu zvrhan voz hlodov. V polni vožnji pa se je skotalil nanj težak hlod in mu zlomil levo nogo. Vsi ponesrečenci se zdravijo v splošni bolnišnici.

Drevi bo nastopil v Bravničarjevi operi »Hlapec Jernej« v vlogi Gostačevega mladi tenorist Ladislav Rakovec, ki je vseh dosedanjih manjših vlogah pokazal blesteč, kultiviran, mnogo obetajoč glas, da vsekakor zasluži polnega uvaževanja in možnosti čim širšega razmaha. Prav tako je Ladislav Rakovec znan široki javnosti po uspelih solističnih koncertnih nastopih v radiju in na raznih dobrodelnih in društvenih prireditvah. Po študijah na ljubljanskem konservatoriju se izpopolnjuje pri znanem pevskem pedagogu, glavnem tajniku Narodnega gledališča g. Darianu, in je ljubljanska Opera s tem nadarjenim mladim tenoristom vsekakor našla polnovrednega pevca s kar najboljšimi pogoji za uspešno plodonosno umetniško udejstvovanje

Prihranki naših delavcev v Nemčiji

Naprošajo se vse osebe, ki dobivajo denarne pošiljke od naših delavcev, zaposlenih v Nemčiji, a so mnenja, da ne dospevajo pravočasno, da ne pošiljajo svojih reklamacij na družbo Putnik v Beogradu, marveč podružnici Putnika v Berlinu (naslov: Amtliches Jugoslavisches Reisebüro Putnik A. G., Berlin NW, Neue Wilchelmstrasse 12-14) preko katere se pošiljajo denarni prihranki v Jugoslavijo. Važno pri tem je, da se javi podružnici Putnika v Berlinu točno ime in priimek delavca-pošiljalca denarja iz Nemčije, preko katerega poslodavca je nakazal podružnici Putnika, kdaj in na kateri naslov v Jugoslaviji. Po tem potu bodo reklamanti najhitreje in najuspešneje dosegli svoj cilj.

Malo v zimo, malo v pomlad

Vsakdo si lahko izbira med Putnikovimi nedeljskimi izleti

Prejšnje zime se je dosti slišalo o Putnikovih zimskih izletih, ki so nedeljo za nedeljo vodili v zanimive predele bližnje in daljne okolice Ljubljane. Letos tem izletom vreme ni bilo tako naklonjeno kot druga leta, večkrat je pa bilo nemogoče razpisati izlet smučarjev, ko so pa vendar vabile k obisku znamenite smučarske prireditve, kot n. pr. zlet slovenskih smučarjev v Celju ali pa pred dvema tednoma Planica.

Zanimanje za te izlete seveda ni popustilo. Dan za dnem sprašujejo smučarji, kam bo peljal prihodnji smučarski izlet. Sedaj se je vreme ustalilo, tako da izgleda, da bo mogoče uresničiti ves program smučarskih izletov v pomladni smučarski sezoni. Nižinske postojanke so seveda že kopne, zato bo moral izbirati Putnik višje lege, predvsem pa seveda one kraje, ki posameznemu smučarju niso lahko dostopni in ki jih more v enem dnevu obiskati večja družba le takrat, kadar je izlet v naprej pripravljen in organiziran.

Krivico bi delali tako občinstvu kakor tudi raznim lepim izletnim točkam, ko bi nedeljski izleti s prestankom zime prenehali. Da zadosti tudi temu povpraševanju po organiziranih izletih za pešce in turiste, je vpeljal Putnik posebne pomladinske nedeljske izlete. Mogoče se jim bo priključil popolnoma drug krog posetnikov, kot jih je vajen Putnik od zimskih in smučarskih izletov. Pa tudi to je pravilno: naj pridejo vsi na svoj račun, vsak po svojem okusu in vsak po svoji želji.

Za prve začetke je za pešizlete treba izbirati take predele, ki so gotovo kopni. Ljudje so večinoma še trdi in neokretni od zimskega počitka, zato naj vodijo ti izleti v začetku le na take ture, kjer ne bo treba preveč hoditi. Tem prvim izletom bodo gotovo kasneje sledili drugi, ki bodo zahtevali že nekoliko več vztrajnosti. Sicer pa — kaj nabimo za začetek: sonce, lepo pokrajino, pa tu in tam kak pomladanski cvet.

Želeti bi bilo, da bi bili Putnikovi izleti še nadalje taki, kakor smo jih bili vajeni doslej. Saj pa zaslužijo tudi kraji — za to nedeljo Zelenica za smučarje in Kurešček za pešce — da jih obišče čim več privržencev lepe prirode.

Že v prejšnjih, rednih časih je bilo vedno težko, pripraviti vse potrebno za izlet. Toliko težje je to dandanašnji. Zato je pa treba računati tudi z uvidevnostjo prijavljencev, ki prav gotovo ne bodo čakali do zadnjega, temveč si bodo rezervirali prostor v avtobusu in prehrano pravočasno — do razpisanega roka. (—)

Razprave »Problemi kmetskega gospodarstva«. R. Bor je iz ruščine prevedel informativno prav zanimive, novega gradiva in novih pogledov polne članke: B. Gorodinskega o glasbeni kulturi v ZSSR in V. Goffenšeferja o pisatelju Mihailu Šolohovu. Vladimir Pavšič se v daljši zelo izčrpni kritiki bavi z najnovejšo Gradnikovo pesniško zbirko »Zlate lestve« (v lepi izdaji Narodne tiskarne). Takisto podrobno in izčrpen je prof. Alfonz Gspan v svoji oceni Koblarjeve izdaje Kettejevega Zbranega dela. O zborniku »Ljubljana« in o Mesesnelovem »Petkovšku« poroča dr. K. Dobida. Ob koncu številke je Borkov članek v spomin hrvatskemu pesniku Ivu Kozarčaninu.

»Ljubljanski Zvon« je kljub povišanim stroškom ostal pri stari naročnini (120 din na leto), kar je pojav, ki ga je treba posebej poudariti v času, ko se vse podražuje in ko zlasti izobraženstvo čedalje bolj trpi pod valom draginje.

Priznanje slovenski knjigi. Urednik kulturne rubrike zagrebških »Novosti«, znani književnik Ivan Goran Kovačić, je v številki z dne 13. t. m. pisal o nekaterih poizkusih miniaturnih knjižnih izdaj na Hrvatskem ter se je pri tem dotaknil tudi razvoja in napredka knjižne produkcije na Slovenskem. »Treba je hladnokrvno priznati,« piše g. Goran Kovačić, »da so Slovenci, ta mali narod, skoraj sto let pred Hrvati v umetnosti izdajanja knjig. Morda so v tej zadevi sploh med prvimi na svetu. Pri njih obstoje dragocene izdaje v nekaj sto izvodih njihovih prvih tiskanih del v pergamentu, točno po originalu. Tam ne izide skoraj nobeno značilnejše delo brez numeriranih izvodov v usnju, da o vezanih knjigah v platno niti ne govorimo. Poleg tega je treba poudariti okusnost njihovih izdaj.« Pisec nadalje omenja bibliofilske knjižice Akademske založbe »na izredno finem papirju, v finem tisku in izvrstni vezavi«. Ivan Goran Kovačić se zavzema za podobne izdaje na Hrvatskem, zagovarja večji kult knjige in vzgojo občinstva za domačo knjigo, ki ima med Hrvati vse premalo prijateljev, saj so zasebne knjižnice, s katerimi se ponaša izobraženstvo in meščanstvo pri drugih narodih, na Hrvatskem kaj redek pojav.

Pavel Golia v italijanskem prevodu. »Meridiano di Roma« je objavil v številki z dne 2. marca t. l. v prevodu Luigia Salvinija in pod zaglavjem »Poesia slovena« prevod pesmi Pavla Golie, ki ima v italijanščini naslov: »Santa Maria dei campi«.

Dr. St. Lebna študijo o Dantejevi Beatrici, ki jo je izdala v posebni knjigi »Modra ptica«, obširno prikazuje italijanskemu kulturnemu svetu prof. Umberto Urbani v »Meridiano di Roma« z dne 9. t. m. K temu prikazu se še vrnemo s primernim izvlečkom.

Pri literarnem natečaju »Mladinske matice« so bila nagrajena tale dela: Sonje Severjeve »Mali Kitajec Kong«, Franja Čižka »Astron« in Mirka Mahniča »Jezero med gorami«.

Nov uspeh Louisa Adamiča. Ameriški dnevniki so objavili v februarju vest, da je Louis Adamič dobil za svojo najnovejšo knjigo »From Many Lands« Anisfieldovo literarno nagrado, ki znaša 1000 dolarjev in ki se podeli vsako leto pod vodstvom newyorškega obzornika »The Saturday Review of Literature«. Ob tej priliki je priobčila ta ugledna ameriška revija članek o našem rojaku, v katerem pravi med drugim: »Sama kariera g. Adamiča je izvrstna ilustracija intelektualnega in estetskega doneska naših priseljencev. Njegovo delo na polju rasnih odnosov se je sedaj razširilo v kampanjo za medsebojno razumevanje in Adamiča lahko po pravici označimo za enega tistih novih Američanov, ki so novi Ameriki omogočili, da pove svojo besedo.«

Dr. Vladimir Dvornikovič znani jugoslovanski filozof, pisec obsežnega dela »Karakterologija Jugoslovena«, je imel pred dnevi v veliki dvorani monakovske univerze javno predavanje o duševnem in rasnem bitju jugoslovanskega naroda. Predavanje je bilo izredno dobro obiskano in ga je tudi monakovski tisk zabeležil s priznanjem.

Univ. prof. Aleksander Makarov je objavil v »Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft« pregledno poročilo o zakonodaji in važnejših načelnih razsodbah s kazenskopravnega področja v Jugoslaviji l. 1938 in 1939. V poročilu omenja tudi nekatere kazenskopravne razprave, med njimi dr. Borisa Furlana »Problem pravne kavzalnosti« in nekatere spise dr. Metoda Dolenca, dr. A. Munde, dr. Gorazda Kušeja. — Prof. Maklecov je v pravkar izišlem 1. zvezku Razprav pravnega razreda Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani zastopan z razpravo »Interpretacija kazenskega zakona v jugoslovanski sodni praksi«, ki je izšla tudi v posebnem odtisu. O nji bo še beseda v poročilu o celotnem zvezku.

Verdi v pismih. Pri Mondadoriju je izšla v zvezi s štiridesetletnico smrti skladatelja Giuseppa Verdija obsežna knjiga »Autobiografia delle lettere«. V tem življenjepisu s pismi pripoveduje Verdi sam o svojem življenju, delu, nazorih in bojih od tvornih začetkov do smrti. V knjigi je zbranih 312 pisem, ki so časovno razvrščena in opremljena s podrobnimi opombami. Zanimivo biografsko delo vzbuja v Italiji veliko pozornost.

Iz Maribora

a— **Obvezno škropljenje sadnega drevja.** Mestno poglavarstvo opozarja posestnike vrtov in sadnega drevja v Mariboru, da bo v prihodnjih dneh obvezno škropljenje sadnega drevja v mestu. Prizadeti naj gredo škropilni koloni na roko.

a— **Za večer jugoslovenske glasbe,** ki bo v izvedbi ljubljanskega komornega tria (Ornikova — dr. Lipovšek — Sedlbauer) v narodnem gledališču v četrtek 20. t. m., se dobe vstopnice v gledališki pisarni. Ker vlada za ta edinstveni koncert veliko zanimanje, si vstopnice pravočasno preskrbite.

a— **Iz gledališke pisarne.** Begovićevo dramo »Brez tretjega« sta si izbrala ob Begovićevi 65letnici slovenska umetnika člana zagrebškega gledališča Hinko Nučič in Vika Podgorska za proslavo 40letnice umetniškega delovanja Hinka Nučiča, ki bo drevi v mariborskem gledališču.

a— **Nočno lekarniško službo** imata od danes naprej Minarikova mestna lekarna pri Orlu na Glavnem trgu 12. tel. 25-85, ter Remsova lekarna pri sv. Roku na vogalu Aleksandrove in Meliske ceste, tel. 25-32.

a— **O severnem predelu našega Jadrana** je predsnočnjim predaval v dvorani Ljudske univerze Putnikov ravnatelj g. S. Vrignanin iz Sušaka. Predvajal je celo serijo krasnih barvnih diapozitivov in z njimi gledalcem pokazal krasote in zanimivosti lepega Hrvatskega Primorja. Predavanje, ki se je vršilo pod okriljem Turing kluba s sodelovanjem Jadranske straže in »Putnikom« v Mariboru, je bilo zelo dobro obiskano in je žel predavatelj toplo priznanje hvaležnih poslušalcev.

a— **Uprava mariborskega pododbora UROIR** vabi člane na 15. redni letni občni zbor, ki bo v nedeljo 16. t. m. ob 10. uri dopoldne v restavracijskih prostorih Narodnega doma v Mariboru.

a— **Zdravniško dežurno službo** za nujno pomoč članom OUZD in njihovo imovičenim svojcem vrši v nedoločenih primerih in v odsotnosti pristojnega rajonskega zdravnika v nedeljo 16. t. m. g. dr. Stanko Lajovec, Klavničkа ulica 7.

a— **Mariborski obrtniki** bodo imeli na praznik sv. Jožefa 19. t. m. tradicionalno zborovanje in zbor na Kalvariji, kjer bo tudi maša.

a— **Kolesa izginjajo.** V zadnjem času se silno množijo tatvine koles. Varietno je na delu organizirana tatinska družina. Včeraj so izginila kar 4 kolesa, in sicer nadzorniku proge Josipu Greinu stroinіku Ivanu Lovšetu, slugi Vidu Mihelaču in pekovskemu pomočniku Stefanu Blažu.

a— **V Beogradu kradel, v Mariboru aretiran.** Mariborska policija je aretirala 29-letnega krojaškega pomočnika Josipa Špajgla, ki ga zasleduje beograjska policija zaradi številnih tatvin, ki jih je izvršil v Beogradu. Zatekel se je v Maribor, kjer je izvršil več tatvin in sicer po zdravniških čakalnicah, od koder je odnesel pacientom plašče in klobuke. Špajgla so izročili beograjski policiji.

Iz Celja

e— **Dodatne krušne karte** so prejeli poleg kovinarjev in rudarjev tudi železničarji. Te karte dajejo pravico do 1 kg moke na mesec poleg običajne količine 4 kg.

e— **Zdravniško dežurno službo za člane OUZD** in svojce bo imel jutri zdravnik dr. Josip Čerin v Prešernovi ulici, na Jožefovo 19. t. m. pa zdravnik dr. Drago Hočevar v Kolenčevi ulici.

e— **Pevsko društvo »Oljka«** priredi danes redni letni občni zbor ob 20. uri v pevski dvorani Obrtnega doma v Celju. Prosimo za polnoštevilno udeležbo. (—)

e— **Dve šahovski tekmi.** Prvo moštvo Celjskega šahovskega kluba bo gostovalo v nedeljo v Radečah in igralo prvenstveno tekmo s tamkajšnjim šahovskim klubom. Drugo moštvo ČSK bo igralo v nedeljo prijateljsko tekmo v Št. Pavlu pri Preboldu s tamkajšnjim šahovskim klubom.

e— **Predavanje za podmladek Jadranske straže** na celjskih šolah je priredil krajevni odbor JS v sredo popoldne. O Hrvatskem Primorju je predaval g. J. S. Vrignanin, ravnatelj »Putnika« na Sušaku. Zanimivo in lepo predavanje, ki so ga ponazorovale številne skioptične slikke, je doseglo velik uspeh.

e— **V Celju je zelo malo nalezljivih bolezni.** Pri mestnem fizikatu v Celju že 14 dni ni bila prijavljena nobena nalezljiva bolezen. Število nalezljivih obolenj v mestu sploh pada.

e— **Na občnem zboru Združenja trgovcev za mesto Celje,** o katerem smo poročali že včeraj, je celjski župan dr. Voršič izjavil, da se mestna občina prav posebno zanima za trgovce kot važne gospodarske činitelje. Svetnik Zbornice za trgovino in industrijo g. Fazarinc je govoril o preustrojitvi zbornice in o težkem položaju, v katerega je zašlo trgovstvo zaradi draginje in pomanjkanja blaga. Že v začetku vojne bi bilo treba pri nas uvesti dirigirano gospodarstvo, ki bi bilo v znatni meri zavrlo draginjo. Oskrbo z moko otežuje dejstvo, da je težko dobiti žito iz Banata in da je kapaciteta mlinov v Sloveniji premajhna. Za Celje določeni kontingent 70.000 kg sladkorja je treba zvišati z dodelitvijo sladkorja, ki ga bomo nabavili na Slovaškem. Govornik je poudaril, da je bil celjski župan v protidraginjskem in prehranjevalnem odboru vedno naklonjen trgovstvu. Govornik je slednjič ponazoril 100-odstotno podražitev življenjskih potrebščin s posameznimi primeri. V imenu Zveze trgovskih združenj je pozdravil občni zbor tajnik zveze g. dr. Pustišek. Občni zbor je sprejel predlog, naj zveza ukrene potrebno, da bo določba obrtnega zakona, po kateri vajencem po 18. letu ni treba več obiskovati nadaljevalnih šol, spremenjena tako, da bo odpadla starostna meja do 18. leta. Upravni in nadzorni zbor združenja sta prejela od občnega zbora pooblastilo, da lahko v primeru ugodne investicije ali ugodnega nakupa državnih papirjev razpolagata z gotovino združenja.

e— **Otrok v plamenih.** Na Lepi njivi pri Mozirju se je težko ponesrečil 8letni kočarjev sin Vinko Stropnik. Ko se je doma preveč približal štedilniku, se mu je vnela obleka. Ogenj so kmalu pogasili, kljub temu pa je dobil deček hude opekline po glavi in rokah. Oddali so ga v celjsko bolnišnico.

e— **Pred celjskim velikim kazenskim senatom** sta se morala včeraj zagovarjati 20letni Pavel Pečnik, delavec brez stalnega bivališča, pristojen v Podsredo, in neki njegov 17letni prijatelj iz Dobrave pri Sevnici. Pečnik je bil obtožen, da je lani 19. oktobra v Podsredi podrl Alojza Grzina, uslužbenega pri posestnici Katarini Udučevi, ga zvezal, mu zamašil usta in ga ustrahoval z grožnjo, da mu bo razbil lobanjo, če se gane. Nato je odnesel Udučevi 200 din gotovine, uro, dve rjuhi, aktovko in pregrinjalo. Dne 14. aprila je Jožefi Bosnarjevi v Podsredi odnesel obleko in svinjino. Nadaljnje tatvine je izvršil v Leskovcu in drugod po krškem okraju. Kradel je denar, obleko in živila. Tudi v Zagrebu je zagrešil tatvino. Senat ga je obsodil na 6 let robije, njegov mlajši pajdaš pa je obsojen na 3 mesce zapora, pogojno za dobo dveh let.

Gospodarstvo

Novi državni proračun

V finančnem ministrstvu v Beogradu so intenzivno zaposleni s sestavo novega državnega proračuna in se dnevno vršijo konference s posameznimi ministrstvi. Novi proračun bo v smislu določb te dni objavljene uredbe o državnem računovodstvu veljal za **devet mesecev,** t. j. do konca tekočega leta. Izvršena bo tudi važna tehnična sprememba in se bo proračun delil na dva dela, **namreč na proračun državne administracije in proračun samostojnih državnih ustanov.** Kot samostojne državne ustanove bodo najbrž proglašene naslednje: državna tiskarna, narodna gledališča, Državna hipotekarna banka, Poštna hranilnica, državno posestvo Belje, državna tvornica sladkorja na Čukarici, uprava državnih železnic, direkcija rečne plovbe, pošta, telegraf in telefon, državna loterija, državni gozdovi in državni rudniki. Ostale državne ustanove bodo imele proračun v okviru državne administracije.

V proračunu bodo črtani vsi izdatki, ki niso neobhodno potrebni, odnosno bodo do skrajnosti reducirani. Glede na dvig cen pa je navzlic temu pričakovati, da bo proračun večji, ker je treba povečati kredite zlasti za materialne izdatke. Vrhu tega so bili v tekočem proračunu odobreni določeni krediti za izredne dodatke državnim uradnikom na breme obratnega kapitala glavne državne blagajne. Ti krediti morajo biti sedaj vnešeni v redne izdatke. Tudi je predviden kredit 100 milijonov za aprovizacijske svrhe državnih uradnikov. Oba izdatka bosta znesla preko 1300 milijonov din.

V splošnem je računati, da se bo proračun povečal za 20% in da bo za 9 mesecev znašal 14 milijard dinarjev, medtem ko znaša tekoči proračun za vse leto 14.7 milijarde din. Za kritje teh izdatkov so predvidene nekatere spremembe v davčni zakonodaji in je v ta namen pripravljen **načrt uredbe o davku na skupni dohodek,** torej o uvedbi dohodnine.

Sprememba dobavnih pogodb po novi uredbi o državnem računovodstvu

Že pomočnik finančnega ministra dr. Milan Horvatski je v svojem govoru po radiu v katerem je tolmačil nove določbe uredbe o državnem računovodstvu, opozoril na one predpise uredbe, ki omogočajo naknadno spremembo dobavne pogodbe. če spremenjene razmere in okolnosti povzročijo povečanje ali zmanjšanje prvotne pogojne vrednosti določenega posla za preko 10%. Nova uredba o državnem računovodstvu določa v § 163 naslednje:

Ako se zaradi spremenjenih razmer in okolnosti, ki se niso mogle predvideti v trenotku sklenitve pogodbe, pojavi potreba, da se pogodba spremeni ali razveljavi, se more to izvršiti samo po soglasju obeh pogodbenih strank. Sprememba ali razveljavljenje pogodbe se ne more zahtevati, ako se nanaša izključno na povečanje ali zmanjšanje pogojene vrednosti posla do 10%.

Ako spremenjene razmere ali okolnosti povzročijo povečanje pogojene vrednosti za preko 10%, ima sopogodbenik pravico zahtevati, da se mu presežek preko 10% povrne ali da se pogodba razveljavi. Če pa spremenjene razmere in okolnosti povzročijo znižanje prvotno pogojene vrednosti posla za preko 10%, tedaj bo naredbodajalec zahteval, da sopogodbenik zniža pogojena vrednost za toliko, kolikor presega 10%. Če sopogodbenik na to znižanje ne pristane, sme naredbodajalec razveljaviti pogodbo, kolikor ni izvršena. Zahteva za spremembo ali razveljavljenje pogodbe se lahko vzame v poštev samo tedaj, če je predložena pred potekom pogodbenega roka. Odločbo o spremembi ali razveljavljenju pogodbenega roka. Odločbo o spremembi ali razveljavljenju pogodbe izda pristojni naredbodajalec, ki je pogodbo sklenil. Ta odločba postane veljavna, če k temu da soglasje finančni minister po predhodnem zaslišanju odbora za oceno državnih nabavk. V sestav tega odbora pridejo v tem primeru tudi vrhovni državni pravobranilec in po en član državnega sveta, glavne kontrole in kasacijskega sodišča v Beogradu. Če vrednost pogodbe, ki se razveljavlja, presega 1 milijon din, ali če se s spremembo pogodbe angažira nov izdatek, ki presega 1 milijon din, je potrebno tudi soglasje predsednika in podpredsednika ministrskega sveta.

Pri razveljavljenju pogodbe v takem primeru država ne more zahtevati odškodnine na podlagi jamstva. Pogodbe, ki so odobrene z zakonom ali spreminjajo ali razveljavljajo samo z zakonom.

Podaljšanje pogodbenega roka

Izjemno od gornjih določba § 163 sme pristojni naredbodajalec na zahtevo sopogodbenika podaljšati pogodbene roke za največ 30 dni, za kar je potrebno soglasje finančnega ministra. Zahteva po podaljšanju roka pa mora biti predložena pred potekom pogodbenega roka, in mora biti odločba izdana najkasneje v 20 dneh od dneva sprejema zahteve sopogodbenika. V primeru, da se pogodbena obveznost ne izvrši zaradi nepremagljive ovire (vis major) mora sopogodbenik zahtevo predložiti v desetih dneh od dneva, **ko so nastopile te nepremagljiva ovira.**

Sopogodbenik, ki mu je rok podaljšan mora plačati v korist narodnega invalidskega fonda za vsako dan podaljšanja, počenši od dneva, ko poteče pogodbeni rok, pa do dneva izpolnitve obveznosti, 2‰, to je po 2 din od vsakih 1000 din vrednosti onega dela posla, ki ni bil izvršen v pogodbenem roku in za katerega je rok podaljšan, kolikor se vrednost tega dela lahko določi, v nasprotnem primeru pa plača po 2‰ od skupne vrednosti pogojenega posla. Gornjega prispevka za narodni invalidski fond ne plača sopogodbenik, ki dokaže, da so ga ovirale nepremagljive ovire, ali da ga je ovirala neizvršitev pogobe od strani državnega organa.

Prevzem poslov

Naslednji paragrafi nove uredbe se tičejo določb o prevzemu izvršenih poslov posebni tričlanski komisiji. V primeru spora med sopogodbenikom in prevzemne komisije ima sopogodbenik pravico zahtevati razsodišče po strokovnjakih. Razsodišču komisijo tvorijo trije člani, od katerih določi enega naredbodajalec, drugega sopogodbenik, oba pa določita tretjega člana kot predsednika komisije. Odločbe komisije strokovnjakov, ki se more nanašati samo na vprašanje, ali predmet pogodbe ustreza pogodbenim pogojem in o tem, da se na osnovi tega predmeta pogodbe sprejme ali zavrže, je obvezna tako za državo kakor tudi za sopogodbenika.

Člani prevzemne komisije, ki bi prevzeli pogodbene predmete, ki ne ustrezajo pogodbenim pogojem, morajo poleg kazenske odgovornosti odgovarjati pred glavno kontrolo za vse vsote, ki so bile na osnovi njihove odločbe izplačane odnosno se imajo izplačati.

Če sopogodbenik izvrši posle v pogodbenem roku, vendar ga prevzemna komisija zavrže zaradi tega, ker v celoti ali deloma ne ustreza pogodbenim pogojem, tedaj sme prestojni naredbodajalec, če je to v interesu potrebe, ki se ima kriti, izjemno odrediti po pristanku sopogodbenika nov rok za izpolnitev pogodbene obveznosti, ki pa ne more biti daljši od 30 dni. Če sopogodbenik del posla, ki ne ustreza pogojem, izvrši v podaljšanem roku, tedaj mora plačati na vrednost tega dela denarno kazen, katere višina mora biti določena v pogojih in ki mora biti večja nego 2‰ na dan.

Izjemno sme naredbodajalec odločiti, da se pogodba ne razveljavi in da se izvršeni posel sprejme tudi v naslednjih primerih:

1) če sopogodbenik ni zahteval podaljšanje roka in je posel izvršil po njegovem poteku in 2) ako je sopogodbenik pred potekom pogodbenega roka zahteval podaljšanje roka, ki pa ni bilo odobreno in je posel izvršil po pogodbenem roku. Naredbodajalec lahko v teh dveh primerih izda odločbo samo tedaj, če je posel v celoti izvršen po pogodbenih pogojih in če s tem soglaša finančni minister po zaslišanju odbora za oceno državnih nabavk. V teh dveh primerih pa je sopogodbenik dolžan plačati za vsak dan zakasnitve denarne kazni v višini 5‰.

Taksna obveznost pri zaključnicah

Glede na kontrolo, ki jo izvajajo finančni organi je treba opozoriti vse interesente na določbe tarifne postavke 12. taksnega zakona, ki se tiče kolkovanja naročilnic. Kolkovati je treba po tej tarifni postavki samo listine, ki izražajo kak trgovinski zaključek, t. j. trgovinsko pogodbo o kupoprodaji, ne glede na naziv listine (naj si bo »naročilnica«, »naročilni list«, »sklepno pismo« ali slično). Običajna pisma ali dopisnice, s katerimi stranke naročajo določeno količino flaga, določenega kakovosti za določeno ceno, niso zavezane tej taksi, ker vsebujejo take listine samo ponudbo za sklep kupoprodajne pogodbe in torej ne vsebujejo pismene soglasne pravne volje dveh ali več oseb glede sklenitve kupoprodajne pogodbe. Na takšno obveznost pa ne vpliva okolnost ali je listina, ki vsebuje tako kupoprodajno pogodbo podpisana samo od ene stranke, bodisi samo od kupca ali samo od prodajalca. Ako se poleg izvirne listine izda istočasno tudi kopija take listine, je taksi zavezani oni izvod, ki je namenjen prodajalcu, medtem ko se mora na kopiji, ki je v rokah kupca označiti, kje se nahaja taksirani izvod listine.

Po dobljenih informacijah zavzemajo finančni organi ponekod stališče, da so taksi zavezana tudi navadna pisma ali dopisnice, s katerimi stranke naročajo blago, čim prodajalec naročilo potrdi odnosno čim prodajalec naročilo izvrši. Tako stališče pa ni v skladu z zakonskimi predpisi, kajti taksna obveznost nastopi že onega dne, ko se v mejah naše države sestavi listina in je treba že v tem času presoditi ali je listina zavezana taksi ali ne. Če listina v tem času ni zavezana taksi, ne more taksna obveznost naknadno nastopiti, ker naknadno taksiranje ni predvideno v zakonu o taksah niti v taksni tarifi, niti v pojasnilih finančnega ministrstva. Ako listina ob izstavitvi ne izraža trgovinskega zaključka ne more naknadno dobiti takega značaja. Ako prodajalec zgolj potrdi prejem naročila, ne da bi pri tem navedel celotne vsebine kupoprodajne pogodbe, tako pismo še ne pred tem pismenega izraza soglasne volje po sklenitvi kupoprodajne pogodbe, zato tudi ne more s tem nastopiti taksna obveznost po obstoječih predpisih.

Ker se prav sedaj pri mnogih podjetjih vrši taksna kontrola je Zveza industrijcev opozorila finančno direkcijo na to pogrešno tolmačenje s prošnjo, naj takoj izda svojim organom, ki vrše takšno kontrolo potrebna navodila.

Gospodarske vesti

= **Bilančna seja Kreditnega zavoda za trgovino in industrijo.** Včeraj se je vršila pod predsedstvom gospoda Andreja Šarabona bilančna seja Kreditnega zavoda za trgovino in industrijo v Ljubljani. Na tej seji so sklenili predlagati občnemu zboru, da se izplača, kakor do sedaj 10 odstotna dividenda. Ker bo dodatni davek na dividendo in prispevek za narodnoobrambni sklad plačal zavod, bodo prejeli delničarji 10 odstotno čisto dividendo. Dobiček za poslovno leto 1940 vštevši lanskletni prenos znaša 3,145.861 din in se bo razdelil po dosedanjih načelih. Občni zbor je sklican za 5. aprila t. l. ob 11. dopoldne.

= **Kontrola cen se nanaša tudi na ogije.** V »Službenih novinah« je bil 20. februarja objavljen seznam predmetov, ki so stavljeni pod kontrolo po čl. 1 uredbe o kontroli cen. V zvezi s točko 2 poglavja IV. tega seznama opozarja urad za kontrolo cen proizvajalce (predelovalce), uvoznike in veletrgovce ter trgovce na drobno, da je pod premogom iz te točke razumeti tako mineralni premog, kakor tudi ogije, sicer lesno ogije, likalit-parkete, retortno ogije itd. in spada poslovanje s temi predmeti pod predpise uredbe o kontroli cen.

= **Italijani se pogajajo za prevzem podjetja »La Dalmatienne«.** Iz Šibenika poročajo, da so v teku pogajanja med italijansko družbo »Terni« in upravo družbe »La Dalmatienne« odnosno družbo »Société des Phosphates Tunisiens«, ki je udeležena pri družbi »La Dalmatienne«, in sicer zaradi prodaje tega francoskega podjetja. Družba »La Dalmatienne« ima kakor znano v Dalmaciji velike hidrocentrale na Krki in Cetini (s koncesijo do l. 1979), tvornici karbida in dušika v Cernici pri Šibeniku in drugo pri Omišu. V zadnjem času so v tvornici v Cernici pričeli izdelovati tudi silicijev mangan, silicijev krom in ferokrom. Francoski lastniki delnic zahtevajo za odkupnino 5 milijonov dolarjev. Italijanska družba Terni je pripravljena razširiti obstoječi centrali in po možnosti zgraditi nove tvornice. Kakor je znano, je bilo podjetje »La Dalmatienne« do leta 1929 v italijanskih rokah in se je nazvalo »Sufid« (Società Anonima per l'utilizzazione delle forze idrauliche della Dalmazia). Družba »La Dalmatienne« ima glavnico 156.25 milijona francoskih frankov, vrhu tega je izdala leta 1929 za 50 milijonov frankov obligacij. — V zvezi s temi vestmi je omeniti tudi uredbo ki je objavljena v »Službenih novinah« od 15. t. m., s katero se prenašajo od države na banovino Hrvatsko pravice iz pogodbe med našo državo in družbo Phosphates Tunisiens. Na banovino Hrvatsko se prenese v mejah njene pristojnosti tudi pravica javnega nadzorstvenega oblastva v pogledu koncesijske službe za izkoriščanje vodnih sil Krke in Cetine, kakor tudi pravica nadzorstva nad družbo kot koncesionarko.

= **»Jugoslovensko jeklo«** gradi industrijsko naselje v Iljašu pri Sarajevu. Družba »Jugoslovensko jeklo« je pričela že leta 1939 graditi v Iljašu pri Sarajevu nove industrijske obrate za izpopolnitev glavnega obrata v Zenici. Sedaj poročajo iz Sarajeva, da je te dni gradbeni minister odobril načrt za gradnjo industrijskega naselja v Iljašu. Družba »Jugoslovensko jeklo« namerava zgraditi za svoje delavstvo moderno stanovanjsko naselbino za 1200 oseb na prostoru, ki obsega 40 ha. V načrtu je tudi gradnja šole, delavskega doma, manjše bolnišnice, centralnega kopališča in kinematografa.

= **Vse udeležence javnih licitacij** opozarja tajništvo Ljubljanske borze, da morajo predložiti svoje sezname oziroma analize cen (v treh izvodih!) **vsaj dva dni pred licitacijo v pregled,** ako si hočejo pravočasno preskrbeti kontrolno klavzulo borzne uprave. — Tajništvo Ljubljanske borze, Ljubljana, Gregorčičeva ul. 27-II.

= **Odpremna dovoljenja.** Interesenti, ki zahtevajo odpremna dovoljenja za prevoz pšenice, koruze ali moke, prihajajo v zadnjem času v urade, da bi na ta način čim prej prišli do odpremnega dovoljenja. S tem si povzročajo nepotrebne stroške in izgubljajo čas. Zato sporoča direkcija za prehrano vsem tistim, ki zahtevajo odpremna dovoljenja za prevoz pšenice, koruze ali moke, naj svoje prošnje pošljejo direkciji za prehrano. Te prošnje morajo biti opremljene s potrdilom o upravičenosti zahteve od strani pristojnega srezkega poglavarstva ali pa aprovizacijskega urada. Prav tako se opozarjajo prizadeti, naj si ne delajo stroškov in zgubljajo časa s tem, da prihajajo v Beograd, ker se vsi predmeti po določenem kriteriju rešujejo na najhitrejši način in v mejah možnosti.

= **Prizad poziva zadružne ustanove in trgovce z živili na debelo ter mline s področja vse države, razen iz banovine Hrvatske,** naj se prijavijo kot komisionarji pri razdelitvi žitaric vseh vrst in moke. Na zahtevo bo dal Prizad zainteresiranim formularje, da jih izpolnijo s potrebnimi podatki.

Borze

14. marca.

Na jugoslovenskih borzah je bilo tudi danes povpraševanje za grške bone po 37.50. Tečaji na svobodnem trgu so ostali nespremenjeni.

Za zagrebškem efektnem tržišču je bilo za Vojno škodo pri mlačni tendenci povpraševanje po 477.50 (v Beogradu je bil promet po 477.50). Do zaključka je prišlo v 4% severnih agrarnih obveznicah po 56.

DEVIZE

Ljubljana. Oficielni tečaji: London 174.57—177.77, New York 4425—4485, Curih 1028.64—1038.64. **Tečaji na svobodnem trgu:** London 215.90—219.10, New York 5480—5520, Curih 1271.10—1281.10. **Privatni kliring:** Berlin 1772—1792.

Curih. Beograd 10, Pariz 7.10, London 17.15, New York 431, Bruselj 69, Milan 21.70, Madrid 39.50, Amsterdam 229, Berlin 172.50, Stockholm 102.5750, Oslo 98.50, Kobenhavn 83.50, Sofija 4.25, Lizbona 17.2550, Budimpešta 85.50, Atene 3.00, Carigrad 3.3750, Bukarešta 2.00.

EFEKTI

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda: 477.50 den., 4% agrarne 56 den., 4% severne agrarne 55—56 (56), 6% begluške 85 bl., 6% dalm. agrarne 79 bl., 6% šumske 78.50 bl., 7% stabiliz. 97—100, 7% invest. 99—100, 7% Seligman 102 den., 7% Blair 101 bl., 8% Blair 106 bl.; delnice: PAB 204 bl., Trboveljska 385—390.

Beograd. Vojna škoda 477.50—478 (477.50), 4% agrarne 57 den., 4% severne agrarne 56—56.50, 6% begluške 85—85.50 (85), 6% dalm. agrarne 79.75—80 (79.75), 6% šumske 79.75 den., 7% Blair 98—100, 8% Blair — (104.75), PAB 208 den.

Blagovna tržišča

ŽITO

+ **Chicago:** 14. marca. Začetni tečaji: **pšenica:** za maj 85.50, za julij 84.875, za sept. 82.50; **koruza:** za maj 62.375, za julij 62.75, za sept. 62.75.

+ **Novosadska blagovna borza** (14. t. m.) Tendenca nespremenjena. **Oves:** baški sremski in slavonski 425 — 430. **Ječmen:** baški in sremski 562.50 — 567.50. **Koruza:** čas primerno suha z 20% vlage franko vagon ali šlep 224 (za vsak odstotek manj vlage se cena poviša za 4 din); umetno sušena koruza s 14% vlage 250 din. **Moka** (franko vagon ali šlep v dunavski banovini) pšenična »Ogg« in »Og« 723 70% presejana pšenična moka 358 85% enotna pšenična moka 382.25, nepresejana pšenična moka 351, presejana koruzna moka ali koruzni zdrob z največ 14% vlage 321, presejana koruzna moka iz času primerno suhe koruze 250, nepresejana 230. **Otrobi** (franko vagon ali šlep dunavska banovina) pšenični 200, koruzni s kalmi 150, brez kali 70. **Fižol:** baški in sremski 640 — 642.50.

Naše gledališče

D R A M A

Sobota, 15.: Šesto nadstropje. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Nedelja, 16. ob 15.: Mali lord. Zadnjič v sezoni. Globoko znižane cene od 14 din navzdol. Ob 20.: Krog s kredo. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Ponedeljek, 17.: zaprto.

Izrez iz življenja podaja Gehrijeva igra »Šesto nadstropje«. Avtor je izluščil iz pisanega pariškega življenja svet in ljudi, ki žive v šestem nadstropju montmartrskega rodbinskega penzijona.

Nedelja v drami. Igra, ki slovi zaradi svoje vzgojne vrednosti, je Burnettove **»Mali lord«,** ki ga imamo v dramatizaciji in prevodu Minke Govekarjeve. Starši naj ne zamudijo z otroki obiska te predstave. Opozarjamo, da bo uprizoritev te mladinske igre zadnjič v tekoči sezoni v nedeljo popoldne pri globoko znižanih cenah od 14 din navzdol. — **»Krog s kredo«** je visoka pesem materinske ljubezni, ki je zmožna največje žrtve in pokaže vsezmagujočo moč srca nad hladnim in računarskim razumom in spletkarstvom.

O P E R A

Sobota, 15.: Hlapec Jernej. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol.

Nedelja, 16. ob 15.: Angel z avtom. Mladinska opereta po globoko znižanih cenah od 24 din navzdol. Ob 20.: Rusalka. Gostovanje tenorista Josipa Gostiča, člana zagrebške opere. Znižane cene od 30 din navzdol.

Ponedeljek, 17.: zaprto.

Dogodek v slovenski operni literaturi je predstava Bravničarjeve opere množice **»Hlapec Jernej«,** ki je prejela lansko leto prvo banovinsko nagrado.

Nedelja v operi. Popoldne bodo izvajali mladinsko opereto M. Simončiča in L. Mava **»Angel z avtom« po globoko znižanih cenah od 24 din navzdol.** — Zvečer v nedeljo bo gostoval **J. Gostič** kot princ v Dvořakovi operi »Rusalka«, ki je najpoetičnejše delo vse slovanske operne literature.

ŠENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE

Sobota, 15.: Na Trški gori. Premiera.

Nedelja, 16.: Na Trški gori.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Sobota, 15.: Brez tretjega. Izven. Nučičeva proslava.

Nedelja, 16. ob 15.: Habakuk. Ob 20.: Brez tretjega. Red A.

Kinematografi

Novo mesto. Kino »Dom« v Sokolskem domu bo predvajal v soboto ob 20.15 in v nedeljo ob 16., 18. in 20.15 velefilm »Daddy« (Mala princesa). Najlepši film z malo in priljubljeno umetnico Shirley Temple. Film je izdelan v prekrasnih naravnih barvah. Predigra: Foxov žurnal. V soboto ob 16. uri mladinska predstava po znižanih cenah. (—)

Ljutomer. Zvočni kino Sokolski dom predvaja v soboto 15. t. m. ob 20. uri in v nedeljo 16. t. m. ob 16. in ob 20. uri velezabavni film »Trije muškетirji«. Dodatek: Foxov zvočni tednik. (—)

Ribnica, Sokolski zvočni kino predvaja danes zvečer ter jutri popoldne in zvečer film poln razkošne velemestne vsebine **»Rdeče orhideje«.** Za dodatek Foxov zvočni tednik. (—)

Jesenice. Zvočni kino »Radio« predvaja v soboto in nedeljo ob 20. uri (v nedeljo tudi ob 15. uri) velefilm **»Zmagoslavje pravice«.** Med dodatki tudi domač kulturni film in vojni tednik. — Za Jožefovo sledi velefilm »Vrnitev v življenje«. (—)

Bled. Zvočni kino predvaja danes in jutri zvečer ljubavno dramo »Hotel Imperial«. V glavni vlogi Isa Miranda. Divne pesmi donskih kozakov. Predigre običajne. Jutri popoldne filma ne predvajamo zaradi veselogre »Boljši gospod«. (—)

R A D I O

Sobota, 15. marca

Ljubljana 7: Jutranji pozdrav, napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Plošče. — 12.30: Poročila, objave, napovedi. — 13.02: Plošče. — 14: Poročila. — 17: Otroška ura: Nastop otrok (vodi gdč. Sl. Vencajzova). — 17.30: Plošče. — 17.50: Pregled sporeda. — 18: Za delopust igra radijski orkester. — 18.40: Kako se ubranimo učinka zažigalnih bomb (g. inšp. ing. F. Dolenc). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Plošče. — 20: O zunanji politiki (g. dr. Alojzij Kuhar). — 20.30: Mirko Ljubić: Oblека ne dela človeka. Pisan večer, izvajajo člani radijske igralske družine, vmes nekaj plošč. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Za vesel konec tedna igra radijski orkester.

Beograd 19.40: Reportaža iz Medjimurja. — 21: Koncert orkestra. — 22: Lahka in plesna muzika. — **Zagreb** 17.15: Orkester. — 20: Rezervirano za prenos. — **Praga** 20: Orkestralni koncert. — 22.30: Operetna muzika. — **Sofija** 20.30: Večer vesele glasbe. — 22: Bolgarske pesmi in plesi. — **Berlin** 19.15: Pester glasbeni spored. — 21.15: Orkester in soliсti. — 23.15: Nočna oddaja. — **Rim** 19.45: Koncert tri večer. — 22.10: Lahka godba in ples.

Nov sneg v Bosni

Travnik, 14. marca. o. Po spomladanskih in solnčnih dneh je v zapadni Bosni zopet naglo zavladal mraz. Snoči je na vseh planinah v okolici Bugojna pričelo gosto snežiti in je zapadlo precej snega na staro še vedno cel meter debelo snežno odejo. Zaradi visokega snega je že dalje časa prekinjen promet na cesti Bugojno-Livno-Split.

Iz davčne službe

Beograd, 14. marca, p. Za pomožne davkarje 9. skupine na svojih dosedanjih službenih mestih so imenovani uradniški pripravniki Rudolf Weber v Kočevju, Stanislav Jarh v Dolnji Lendavi, Fran Jenejčič v Kranju, Anton Lilek v Gornjem gradu, Vitomir Vidmar v Ribnici, Ciril Kiferle v Ljutomeru in Ignac Bobič v Višnji gori.

Domovina Sinjega Nila

Provinca Godžam in njeni prebivalci

Izrez iz pokrajine v Godžamu

Dangela v provinci Godžam, katero so baje nedavno zasedli abesinski vstaši, je sama na sebi kraj brez pomena. Šele ko je prišla Abesinija pod italijansko oblast, je dobila vojaško posadko. Kraj leži namreč precej visoko, ob vznožju gorskega masiva Čioke, kjer izvira Sinji Nil.

Domovina izvirkov Sinjega Nila je že v dobi najstarejših

egiptskih vladarjev

igrala veliko vlogo. Sesostri, ki je te kraje zavzel približno 2000 let pr. Kr. ni imel niti pojma o izvirkih Belega Nila. Ljudje so tedaj še verovali, da se ima Egipt za svojo rodvitnost zahvaliti samo Sinjemu Nilu. Zato so skušali zavojevalci vedno nanovo prodreti vzdolž Sinjega Nila globlje v provinco Godžam, kar pa se jim ni posrečilo. Tako je prišlo, da je bilo ozemlje Dangele vedno odločujoče važnosti za odnošaje

med Egiptom in Abesinijo.

Tega pomena ni izgubil Bodžam niti danes, ko je že davno jasno, kakšno vlogo ima Beli Nil pri vsakoletnih poplavah egiptske dežele.

Provinca Godžam je po sodbi poznavalcev krajevnih razmer kakor ustvarjena za četniško vojno, kajti leži visoko, v povprečni višini 2500 do 4000 m ter je navzlic temu jako

prikladna za setev žita

in sploh za poljedestvo. Globeli, ki jih je narava zasekala v njeno lice, se spremenijo v deževnem času v prave kanjone, potoki pa v hudournike.

Godžamiti, prebivalci Godžama, katerih cenijo na dobrega pol milijona duš, so hudi nasprotniki rasa Hailuja, ki je še pod negušem. zelo samovoljno gospodaril po teh krajih. Nasilno je ljudem

odvzemal žitni pridelek

do zadnje bilke. V začetku sedanje akcije proti Abesiniji se je izjavil odločno proti povratku Haileja Selasija. Godžamiti torej menijo, da je mogoče udarila njegova ura. Pri ostalih Abesincih pa niso prebivalci Godžama nič kaj v dobrih číslih. Zaničujejo jih, ker predstavljajo nekakšno mešanico dveh drugih abesinskih plemen,

Amharov in Galov.

Po značaju so Godžamiti zelo nasilni in surovi. V tem pogledu je značilen tudi pregovor, ki se je večkrat slišal v Addis Abebi o prebivalcih Godžama: »Godžamit spočne s tujo ženo sedem otrok, nato pa jo zapusti in ukrade povrhu še srp iz njenega hrama«.

Bombe na Liverpool

Razdejana je bila tudi največja tvornica za aluminij

Kakor pravi londonsko poročilo, je doživelo pristaniško mesto Liverpool te dni svoj najhujši bombni napad od začetka letalske vojne. Liverpoolska luka je ogromnega pomena za preskrbo Anglije. Prej so bila glavna vrata za angleški promet v Londonu, ki je sprejemal 40 odstotkov uvoženega blaga. Odkar pa je prestolnica v ognju sovražnih napadov, sta si morala njegovo vlogo razdeliti Liverpool in Glasgow. Že več mesecev prihajajo skoro vse vojne dobave iz Amerike v Anglijo skozi liverpoolska vrata. Tu imajo ogromna skladišča, hladilnice, silose in mline, katerih pogon je do skrajnosti izrabljen.

Posebno hud udarec pomeni po zadnjem nemškem bombnem napadu na Liverpool

celno porušenje tvornice za aluminij Lochaber pri Fortu Williamu. Ta tvornica proizvaja štiri petine vsega aluminija, ki je Angliji potreben za njeno letalsko industrijo. Nemci menijo, da se jim je posrečilo z zadnjim napadom na liverpoolsko mesto prav znatno oslabiti angleško industrijo aluminija. V sedanji vojni, ko imajo letala tako pomembno vlogo, je to vsekakor resna zadeva.

Lov na lisice z uspavilom

Neki norveški lovec na lisice je začel loviti zvitorepke namesto s strupom z uspavalnim praškom. Imel je uspeh v toliko, da je lisica po zavžitju uspavila zaspala za 24 ur tako trdo, da jo je lahko ujel in pobasal v svojo torbo ter jo odnesel domov, kjer jo je potem ubil. Na ta način ostane kožuh lisice nepoškodovan ter ima večjo vrednost.

Tudi v Švici zbirajo stare kovine

ki so potrebni tvornicam za proizvajanje vojnega materiala

Če še ne veš, zdaj izveš:

da se je na progi Lizbona—New York močno ojačil pomorski promet;

da je bolgarska vlada spravila pod državno nadzorstvo vso industrijo;

da zidajo v Španiji tvornico za izdelovanje umetnih vlaken. Stroje bo dobavila Nemčija;

da je na področju nezasedene Francije Petainova vlada znatno omilila časopisno cenzuro;

da je Sovjetska zveza l. 1940. pridelala eno milijardo 196 milijonov kvintalov žita;

da gradijo v ameriških ladjedelnicah že zdaj 500 tovornih ladij za Anglijo;

da so se Japonci umaknili iz severne Kitajske, kjer so bili dve in pol leti;

da so angleški mornarji z minami zaprli tesen pri Bab el Mandebu;

da napovedujejo v severni Afriki letos zelo slabo letino;

da je dala moskovska vlada japonskemu zunanjemu ministru Macouki za potovanje v Evropo na razpolago poseben vlak;

da pripravljajo v Parizu vzorčni velesejem, na katerem bodo sodelovale: Nemčija, Italija, Nizozemska, Švica, Belgija, Španija in Portugalska;

da služi v britski in kanadski aviaciji nad petsto ameriških pilotov;

da bo angleška vlada dala zapreti 900 angleških tvornic za nogavice ter koncentrirala to industrijsko panogo tako, da bo dobila 50.000 delavk za vojno industrijo.

da so morali v Franciji zaradi pomanjkanja ječmena racionirati porabo piva;

da je bil hudi angleški napad na Berlin izvršen po 82 dnevih letalskega odmora;

da so se vršili v okolici Singapura osem dni trajajoči veliki manevri na morju in na suhem, ki so pokazali, da je singapurski trikot zelo odporen.

Macuoka govori

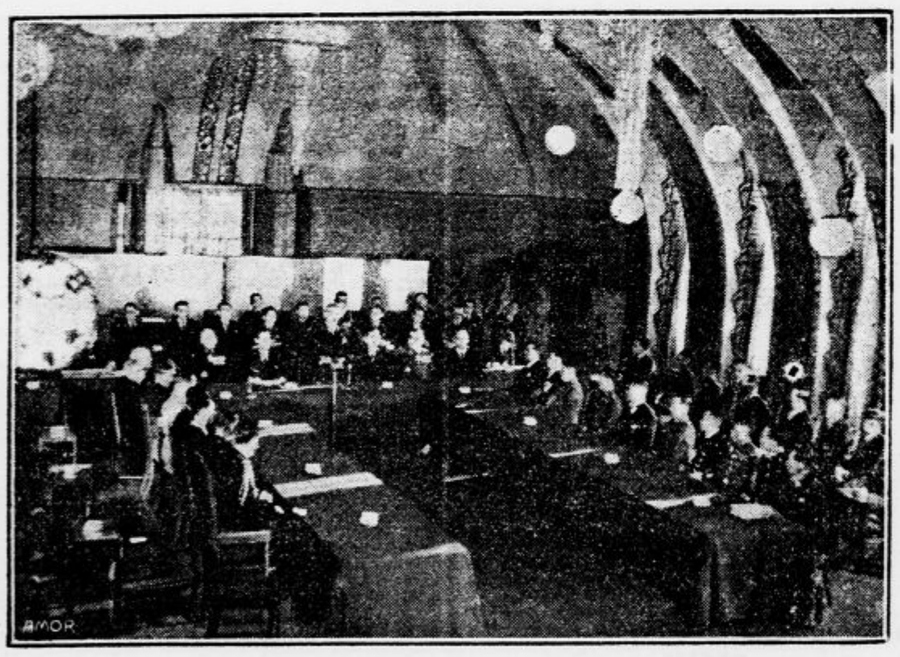

Posnetek s konference v Tokiu med govorom japonskega zunanjega ministra Macuoke, ki je zdaj na poti v Evropo

NAMESTO ANEKDOTE

»Mišja past, ki ste mi jo včeraj prodali«, je velel Škot prodajalcu, »mi je predraga v obratu. Imeti hočem past, ki je urejena tako, da ubije miš, preden se lahko loti sira.«

VSAK DAN ENA

»Ti, tukaj berem zopet nekaj o napetosti na Daljnem vzhodu.«

»Beži, nu beži, to je raca, ki je ne bo nihče pojedel . .« («Colliers«)

Sedež guvernerja v Tripolisu

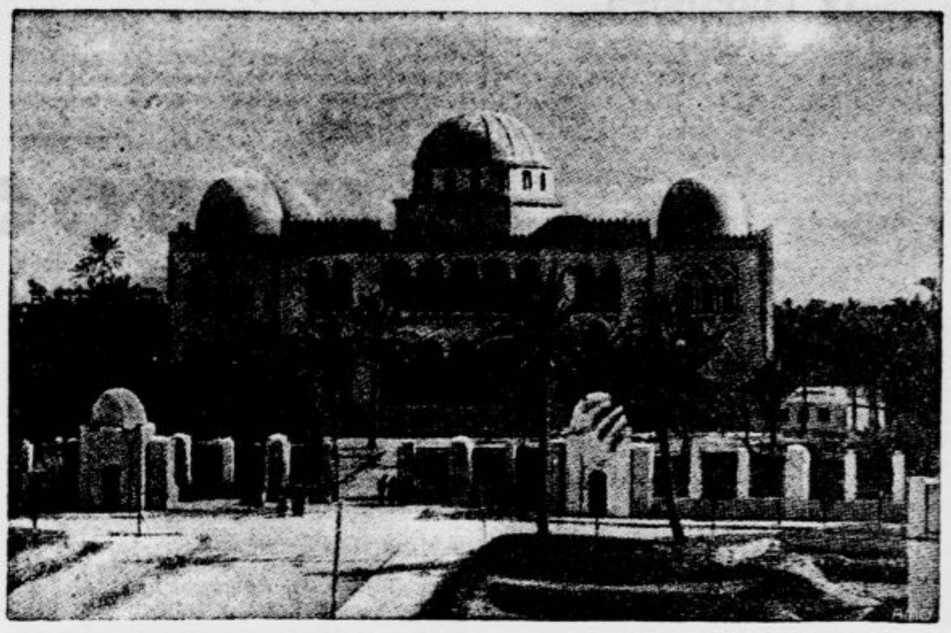

Palača italijanskega guvernerja v Tripolisu je veličastna po zasnovi in izvedbi

Turška vojaška sila

Sodba francoskega lista

Lyonski list »Action Francaise« priobčuje o turški vojski zanimiv članek, v katerem piše J. Delbec med drugim:

Nismo dovolj poučeni, kakšna je turška oborožitev. Agencije navajajo številke, ki gredo v stotisoče, da, v milijone bajonetov v Traciji in Mali Aziji. Ti bajoneti so vsak čas pripravljeni nastopiti, če bo treba.

Kako pa je ta vojska opremljena? Kakšen material ima na razpolago? Kako so čete izvežbane? Kakšne instrukcije ima turški generalni štab? Kako sta organizirani intendantura in sanitetna služba?

To so vprašanja, na katera ne vemo odgovora. Zato se rajši pomudimo pri zgodovini Turčije.

Otomanski imperij je bil skozi stoletja strah in trepet Evrope. Zmagovalci na Kosovu in pri Nikopolisu ter osvajalci Carigrada so bili dolgo na glasu božjega biča, ki je širil svojo oblast po Evropi. Vodili so jih sultani, prežeti s fanatizmom in azijatski vojščaki so korakali od zmage do zmage kakor da ni gospodarja nad njimi. Val njihove moči je pljusnil celo do dunajskega ozidja. Potem pa je prišla, kakor vedno po takšnih dogodkih, oseka. V osemnajstem stoletju pa je začela Turčija dobivati udarce, predvsem od Rusije. In nazadnje je postala nekoč silna osmanska država »bolnik ob Bosporu«, ki je živel od milosti, katero so mu izkazali sosedje.

Turški vojščak pa še ni izgubil svoje sposobnosti in hrabrosti. Ostal je dober, disciplíniran in je zmožen največjih odpovedi. Pravijo sicer, da je nekoliko len, počasen, v manevriranju srednjevrsten, nepripraven za ofenzivo — ampak v defenzivi odličen ter nasprotnik, s katerim velja računati. Pri Plevni, na Čataldži na Galipoliju je dokazal, da se ni pomehkužil. Nemci gotovo poznajo njegovo vrednost, saj so se vojskovali z njim ramo ob rami v prošli svetovni vojni . . .

Nov red zračnih voženj

Pot iz Berlina v vsako večje evropsko mesto traja samo en dan

Vodstvo nemške Lufthanse sporoča, da je bil z dnem 1. marca na evropskih letalskih progah uveljavljen nov vozni red. V zračnem omrežju, ki veže petnajst evropskih držav je poleg Lufthanse udeleženih deset letalskih družb sosednih držav Nemčije.

Novi vozni red je tako urejen, da je mogoče iz Berlina v enem dnevu doseči vsako državo na Balkanu. Pot gre deloma čez Dunaj, deloma pa čez Prago. Prav tako so dosegljiva središča nordijskih držav: Danske, Švedske, Norveške in Finske iz Berlina v enem samem dnevu. Letalske proge gredo preko Vratislave. Letala, ki prihajajo iz Rima, imajo priključek v Benetkah ter gredo čez Monakovo v Berlin. Od 1. aprila dalje bo tudi urejen promet preko Gdanska in Kraljevca do Moskve. Tudi to pot bo mogoče opraviti v teku enega dneva.

Oddaja masti na Madžarskem

Madžarska vlada je izdala odredbo, ki določa, da mora v akdo, ki kolje prašiča, oddati 2 odstotka čiste živalske teže natopljene masti ali slanine za koristi obče prehrane. Za oddajo morajo jamčiti vse občine, kjer se koljejo svinje.

Manjši pridelek riža v Indiji

Pridelek riža v Bengaliji bo letos za 4 milijone ton manjši kakor lansko leto, poroča »Bombay Chronicle«. Uvoz riža iz Burme v Indijo pa bo nemogoč zaradi tega, ker so oblasti rekvirirale vse ladje za morebitne vojne svrhe.

Dviganje potopljenega rušilca

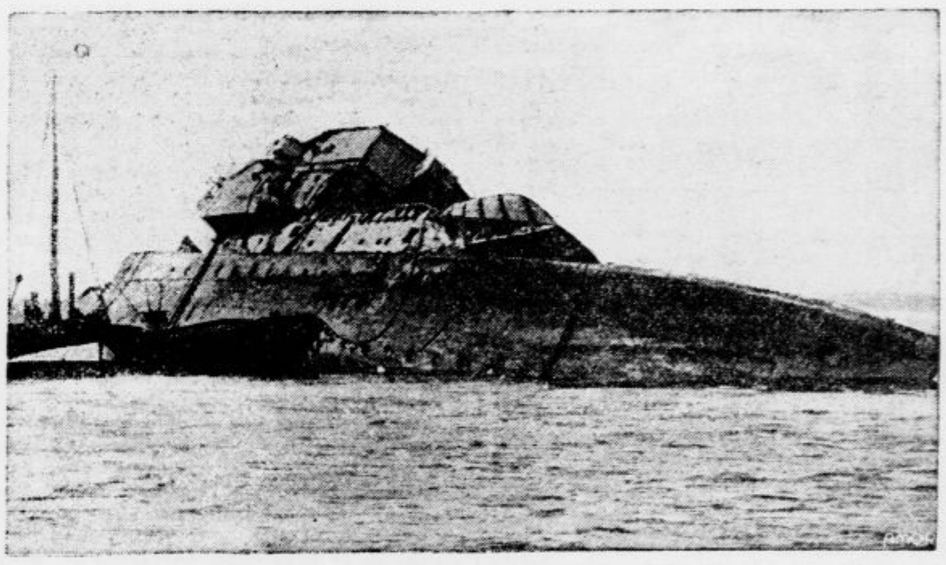

Angleški rušilec »Gipsy«, se je svojčas potopil v Temzi, kjer je zadel na sovražno mino. Zdaj ga skušajo dvigniti, kar zahteva mnogo napornega dela

H. Adams: 24

Daisy in Rosemary

Roman

Zdaj se je Daisy spomnila nečesa drugega. Ela Massinghamova je morala takrat zapustiti šolo. Bila je dekle tiste vrste, ki je z njimi težko ravnati, in učitelji se niso mogli sprijazniti z njenimi nazori. Ela se je navduševala, kakor je sama trdila, za umetnost, prav posebno pa za tiste klasične, erotične zgodbice, ki jih navadno ne sprejemajo v šolske knjige za mlada dekleta. Imela je nekaj privržénk, in nekega večera je ena izmed učiteljic zalotila vso družbico pri tem nedolžnem štivu. Ko se je potem še izkazalo, da je Ela obiskovala francoskega učitelja risanja na stanovanju in mu tam, kakor sta trdila, stala za model, so učitelja takoj odslovili, gospo Massinghamovo pa naprosili, da je vzela hčerko iz zavoda. Ni čudo, da je Ela kaj malo ljubeče govorila o gospe Sagessovi.

»Proti meni je bila zmerom jako ljubezniva,« je zamrmrala Daisy.

Nato so jo predstavili Sidu Vernonu Elinemu soprogu. Sid je bil zajeten mož z vodenosnjimi očmi, sršečimi brki in neprijetno ohlapnim stiskom roke.

»Me veseli,« je zagodrnjal — očitno se mu ni moglo iskati nadaljnjih besed. Daisyji se je takoj zazdel zoprn, vendar zdaj ni utegnila misliti nanj, marveč je čakala, kakšna bo prihodnja beseda Ele Verdonove.

»Kdaj ste pa odšli z zavoda?« je vprašala mlada žena.

»Lansko leto,« je odvrnila Daisy, po možnosti se držeč resničnih dejstev

»Torej tri leta za menoj. Po tem takem ste morali za menoj stopiti v zavod.«

»Po očetovi smrti,« je pripomnila gospa Carterjeva, »je Rosie prepotovala vso Evropo; nadejam se pa, da ostane zdaj nekaj časa pri nas«

»To je krasno,« je rekla Ela s svojim čudnim nasmehom. »In kaj dela mali Dorie? Kdaj ga bom videla?«

Zdaj je preskočil razgovor na malčka, ki je ta mah trdno spal, in Sid je s svojo odsekano govorico naštel gospe Carterjevi še vrsto primerov, ki je bil jasnovidski dar njegove žene obvaroval skupne znance raznovrstnih nesreč. Daisy se je le malo udeleževala pomenka. Ali je bilo mogoče, da bi jo bila Ela pozabila? Njen pikri nasmeh ni podpiral takšnega upanja. Ali pa morda sama ni želela, da bi se je Daisy spomnila?

»Rosemary,« se je prekinila gospa Carterjeva, »daj, pokaži Eli, kje smo jo nastanili. Jaz medtem ta čas z gospodom Verdonom na vrt da se odvedava po stricu Doranu. Nu, vem, da si imata marsikaj povedati . . .«

Vsi so vstali, in Daisy je odvedla Elo v drugi konec hiše, kjer so ji bili določili sobo.

»Zelo čedno,« je rekla Ela, gledaje okrog sebe. »Tekoča topla in mrzla voda! To najbrže ni iz starih časov, ali . . .« Zaprla je vrata in se naglo mahoma obrnila k spremljevalki.

»Nu, Daisy? Kaj se skriva za tem?«

Torej je že ves čas vedela, kako in kaj! Daisy si tudi ni mislila, da bi moglo biti drugače, naj bi si bila še tolikani želela. Navzven je bila videti mirna, a v njeni notranjosti so misli kar podile druga drugo: Carterjevi, Bill, kako bi mogla hitro odtod . . .

»Kaj hočete reči?« je vprašala.

Ela se je tiho nasmejala. Glas ji zdaj ni več zvenel tako prijazno kakor prej. »Rosemaryjo Stewartovo sem zelo dobro poznala — skorai tako dobro, kakor poznam vas. To mora biti pač nekaj imenitnega za hčerko Pata Tudorja, da je našla tako bogatega strica in tako ljubeznivo teto! A kaj ste napravili z Rosemaryjo? Kako ste mogli odstraniti njeno . . telo?« Kako okrutno posmehljive so bile te besede!

Daisy se je obotavljala. Ali naj taji? Carterjevi bi ji verjeli, in preden bi ji mogel kdo kaj dokazati, bi se ji nemara posrečilo izginiti . . . Ali naj prizna resnico in preprosi Elo Verdonovo, da bo nekaj dni molčala?

Naj je bilo z Elinim jasnovidstvom tako ali tako — ta mah je brez težave sledila misli mladega dekleta

»Menda ugibate, ali bi me mogli speljati za nos . . . rajši ne poizkusite. To se vam ne bi obneslo, vsaj pri meni ne. Vendar — hudobna nisem. Zato sem tudi rekla, da me ne bilo več v zavodu, ko ste prišli. Toda vedeti hočem, kaj se je zgodilo z Rosemaryjo in kakšni so vaši nameni.«

»Rosemary se je poročila.«

Z zastajajočim glasom je povedala zgodbo o Rosemaryjini nenadni poroki in njenem odhodu tik pred dogovorjenim snidenjem s sorodniki. Povedala je, kako je bila vzela nase nalogo, da obvesti Carterjeve o vsem tem. Poročala je o njihovi zmoti — tu se Daisy ni povsem točno držala resnice — da so jo pozdravili kot nečakinjo, in o svoji lastni krivdi, da je pustila Carterjeve v tem mnenju. Vse to ni bilo bogvekaj hudega — zamenjave fotografij seveda ni omenila — in njene zadnje besede so bile vsekako resnične in odkritosrčne.

»Zamišljala sem si to stvar kot kratke, srečne počitnice, kot nekakšno pustolovščino. Ko so se odpravljali na Angleško, sem hotela po vsej sili nazaj v Pariz. A prosili so me tolikani ruino — in tedaj sem se dala pregovoriti. Zdaj je tako vsega konec. Odpotovala bom prej ko mogoče.«

Najbrže je bila ta resnica edini del njene zgodbe, ki mu Ela Verdonova ni verjela, vendar je ohranila svojo misel zase. Nekaj trenutkov je s pritajenim nasmeškom gledala v tla.

»Veš, ljuba Rosemary, zaradi mene ti ni treba odhajati tako na vrat na nos. Tu mislijo, da se v zavodu nisva srečali, in po tem takem ne moreva o svojih vzajemnih izkušnjah ničesar vedeti. Gospo Carterjevo lahko po mili volji zabavava o — ljubeznivi gospe Sagessovi, ne da bi nasprotovali druga drugi. Pomagala ti bom . . . morda pride dan, ko boš lahko ti meni v pomoč.«

BELEŽKE

Edine pereče naloge

»Sokolski glasnik« objavlja uvodnik o potrebi enodušnosti v volji za obrambo državne celote. Najprej ugotavlja glavno glasilo saveza Sokola kraljevine Jugoslavije, da so med nami danes še vedno ljudje, ki mislijo, da je sedanji usodni čas najbolj primeren za razprave o raznih naših notranjih razprtijah, kolikor še niso poravnane. List pravi:

»Čas je že, da prekinemo s takimi pojavi. Danes ni vprašanja, ki bi bilo važnejše od vprašanja, kako očuvati neodvisnost in neokrnjenost naše države. Zato se nam vsem nalaga najvišja zapoved, proglasiti premirje za vsa notranja vprašanja. Ko bo nevarnost minila, bomo lahko nadaljevali reševanje naših notranjih vprašanj tam, kjer bomo danes prekinili. Sedaj so pereče naloge samo ohranitev naše neodvisnosti, neokrnjenosti, časti, miru in kruha. Vse drugo lahko odložimo za poznejše, boljše čase. Danes moramo zagotoviti prehrano poslednjemu našemu državljanu. Mi vsi smo za mir in nevtralnost. Za dobre odnošaje z vsemi našimi sosedi doprinašamo celo težke žrtve. Nihče pa naj se ne čudi, če sta nam neodvisnost in svoboda dražja od miru. Pokazali smo svetu da znamo biti dobri prijatelji, lojalni sosedi in nedvolični nevtralci. Ako pa bo treba potem bomo pokazali svetu tudi to, da znamo biti tudi odločni borci, če bi se nam borba vrinila.«

Potreba narodne discipline

Na sestanku zveze srbskih kulturnih in nacionalnih društev v Sarajevu, o katerem smo že včeraj pisali, je imel glavni govor predsednik zveze bivši senator dr. Sava Ljubibratić. V svojem govoru je pozival Srbe v Bosni in Hercegovine, naj obnovijo tisto disciplino s katero so zadivili svet med svetovno vojno. Nato je nadaljeval:

»To disciplino smo vzdrževali takrat s strogo kontrolo. Kdor je takrat govoril in delal kaj takega, kar se ni strinjalo z nacionalno disciplino, je bil javno osramočen in postavljen na sramotni oder. Imeli smo takrat sito in rešeto, s katerimi smo ločili žito od ljudje. Danes so časi taki, da se moramo vrniti zopet k starim načinom naše nacionalne borbe. Srbi smo bili vedno složni, kadar sta bila v nevarnosti država in narod. Zato sem prepričan, da bomo doprinesli tudi danes dejanja, ki bodo zadivila svet, če bo treba braniti državo in narod. Srbski narod se danes zadeva zgodovinskega poslanstva, ki ga ima v okvirju kraljevine Jugoslavije.«

„Hrvatski dnevnik" o tujih „senzacijah"

O mednarodnem položaju naše države piše »Hrvatski dnevnik« v svojem uvodniku. Najprej beleži »senzacije«, ki so se širile zadnje dni po svetu o naši državi in o katerih smo tudi mi razpravljali v včerajšnjem uvodniku. Nato pravi m. dr.:

»Nekateri listi so kar pozabili na neodvisnost naše zunanje politike, ki je ohranila svojo krepko linijo. Pozabili pa so tudi na občutke velike odgovornosti tistih činiteljev, ki s tolikim taktom in vidovitostjo vodijo našo zunanjo politiko. Odkar vodi Jugoslavijo knez namestnik Pavle, je prešlo preko evropskega obzorja dosti temnih oblakov. Jugoslavija je kljub temu uredila v teh časih svoje odnošaje s sosedi in svoje notranje prilike. Okrepila je tudi svojo vojaško moč, tako da spada danes v vrsto držav, ki uživajo povsod ugled in spoštovanje. Izključeno je torej, da bi vodstvo take države lahko storilo nekaj, kar bi se ne strinjalo z neodvisnostjo države in njenimi življenjskimi interesi. Vodstvo naše države tudi ni imelo prilike, da bi branilo pred komerkoli neodvisnost in neokrnjenost države. Vse vesti, ki so se širile o tem, so tendenciozne in so bile razširjene s posebnimi nameni. Naša prijateljstva z vsemi sosedi so ostala neskaljena in upravičeno se nadejamo, da bodo ostala neskaljena tudi v bodoče, ker je to v obojestranskem interesu.«

Dr. Krnjević o pomenu sporazuma

Glavni tajnik Hrvatske seljačke stranke dr. Juraj Krnjević je napisal v »Seljaškem domu«, strankinem službenem glasilu, uvodnik o mednarodnem položaju. Med drugim piše:

»Naš predsednik dr. Maček uživa neomejeno zaupanje hrvatskega naroda zaradi svojega jeklenega značaja, zaradi svoje daljnovidnosti in ker je prežet z idejami pokojnih bratov Radićev. V sedanjih težkih časih izroča hrvatski narod svoje vodstvo v roke dr. Mačka, ker mu neomejeno zaupa. Hrvatski kmetski narod je za mir. Hrvati so bili miroljubni že takrat, ko še ni bilo nikjer govora o vojni. Nekateri so se jim zaradi tega celo smejali. Mi smo iskreno za mir in odločno proti vmešavanju v prepire velikih. To pa ne iz strahopetstva, temveč iz prepričanja, da lahko mali narodi v takih sporih samo trpe škodo. Mi danes ne želimo ničesar tujega, a kar je naše, tega ne damo nikomur, ker to nad vse ljubimo. Sporazum med Hrvati in Srbi postaja bolj in bolj jamstvo našega miru. Kdor je v sporu, lahko postane žrtev tretjega in njegov lahek plen. Sporazum nas je okrepil doma in pred svetom. Pripomogel je nemalo, da smo doslej ohranili mir in neokrnjenost naše države.«

Vpis čeških dijakov na nemških univerzah

Kakor poročajo praški listi, se bo češkim dijakom, ki so bili pred zatvoritvijo čeških visokih šol vpisani na posameznih fakultetah, omogočilo nadaljevanje študij na nemških univerzah. Za sedaj se dela na tem, da bi se omogočilo nadaljevanje študij tehnikom in medicincem, ki so bili ob zatvoritvi čeških visokih šol tik pred diplomskimi izpiti. Kasneje bo postopno dovoljena ugodnost vpisa na nemške visoke šole tudi ostalim češkim vseučiliščnikom. Vpis na nemška vseučilišča je vezan med drugimi pogoji na obvladanje nemškega jezika ter na dokaz arijskega izvora.

Akademiki kot tramvajski sprevodniki

Nemški listi poročajo o novi mali senzaciji, ki jo je nedavno doživel Berlin. Na berlinskem tramvaju so se v jutranjih urah nenadoma pojavili slušatelji visokih šol kot pomožni sprevodniki. Zaradi mobilizacije je odtegnjen svojemu delu tudi velik del tramvajskih uslužbencev, katerih opravilo ni tako, da bi se uslužbenci ne dali nadomestiti z drugimi. Tramvajska uprava si je pomagala s tem, da je namestila tudi veliko število žensk, zlasti žen, hčerk in sester vpoklicanih uslužbencev. Kljub temu se je za jutranje ure, ko je promet največji, pojavljalo veliko pomanjkanje sprevodnikov. Na tozadevni poziv se je javilo mnogo visokošolcev, ki poslujejo sedaj v jutranjih urah in ob nedeljah kot pomožni sprevodniki ter si na ta način zaslužijo nekaj drobiža za svoje izdatke. V urah, ko so na visokih šolah predavanja, slušatelji teh šol ne smejo biti zaposleni, da se ne odtegujejo študiju.

Italijanski podatki o „žepnih podmornicah"

»Popolo di Roma« objavlja članek o malih nemških »žepnih podmornicah«, o katerih pravi, da bodo pričele v najkrajšem času operirati proti angleški trgovski in vojni mornarici. So ta male podmornice s tonažo do 250 ton in jih izdelujejo nemške ladjedelnice v velikem številu. Opremljene so z najmodernejšimi aparati na podlagi izkušenj dosedanje podmorniške vojne. Vsaka podmornica ima na krovu posebno pripravo, s katero je mogoče podmornic zamegliti v nekaj sekundah, da se lahko skrije sovražnikovim torpednim rušilcem, če jo slučajno zalotijo na površini. Pred letali se bo ščitila na ta način, da bo potopljena pod morsko gladino spustila iz posebnih priprav temno barvo, s katero bo skalila daleč okoli sebe morje in s tem onemogočila letalom, da jo bombardirajo. Podmornice imajo na svojem krovu tudi aparate za dušenje motornih šumov, tako, da jih bo nadvse težko zalotiti s prisluškovalnimi aparati, s katerimi so opremljene angleške vojne ladje za borbo proti podmornicam.

SOKOL

Sokolska župa Ljubljana opozarja vsa svoja okrožja na vzorno in vsestransko delavnost kamniškega okrožja, ki naj bi si ga vzela vsa ostala okrožja za zgled. Kamniško okrožje je imelo minulo sredo zelo uspeli članski sestanek pri Sokolu v Domžalah, ki so se ga udeležili bratje in sestre iz Doba, Domžal, Mengša in Moravč. Okrožje bo priredilo v nedeljo popoldne v Mengšu telovadno akademijo, pri kateri bodo sodelovali oddelki društev iz Doba, Domžal, Kamnika, Mengša, Moravč, Radomelj in Trzina. Začetek bo ob pol 16. uri. Akademija bo v Sokolskem domu. — **Dolenjsko okrožje** bo priredilo v dneh od 22. do 25. marca vključno vaditeljski tečaj, ki bo pri društvu v Ribnici. — **Sokol v Litiji** bo imel v nedeljo 16. t. m. svoj občni zbor. Začetek ob 15. uri. Isti dan dopoldne bo članski sestanek Sokola v **Šmartnem** pri Litiji z dnevnim redom: Gradbena akcija. Naj bo odziv čim številnejši, pride delegat župe. — Četa **Sv. Jakob ob Savi** bo imela svoj občni zbor v soboto 15. t. m. zvečer. Zdravo! Uprava.

Krški Sokol je priredil v sredo članski sestanek v sokolskem domu v Krškem. Ob lepi udeležbi članstva je starosta br. Davorin Šterk otvoril članski sestanek ter v prvem delu večera posvetil spominske besede našemu ožjemu rojaku in prvemu staresti zedinjenega sokolstva pokojnemu dr. Ivanu Oražnu. Orisal je njegovo težko življenjsko pot in plodonosno delo za sokolstvo. Članstvo je počastilo njegov spomin s trikratnim vzklikom »Slava«!. Besedo je povzel br. Česnik, ki je orisal pomen debatnih večerov, nakar se je razvila zanimiva debata, v katero so posegli br. Vekoslav, Bučar, Davorin Šterk, Emil Zorn in drugi. Spregovorila je še s. Škerletova, ki je opomnila članstvo na zaobljubo PP ter ga pozvala, da po vseh svojih močeh pomaga čim uspešneje dokončati naš program.

Za socialno akcijo je zbralo članstvo splitskega sokolskega društva v denarju 22.652, v blagu pa za 12.652 dinarjev. Društveni socialni odsek je torej pokazal lepe uspehe.

Iz življenja na deželi

RADEČE. Naši orožniki imajo vedno več dela z zasledovanjem prijateljev tuje imovine, ki postajajo vedno bolj nasilni in predrzni. V času enega tedna so obiskali tatovi kar dve hiši. Tako so povzročili nekaj škode g. Francu Moletu, peku v Radečah. Prebili so zid, da so vdrli v njegov hlev in ker niso našli nič primernega, kar bi se izplačalo odnesti, so mu poškodovali konje, da par dni ni mogel voziti z njimi. Nekaj dni pozneje se je neki predrznež splazil med 15. in 16. uro v privatno stanovanje g. Erjavca, gostilničarja v Radečah, in mu odnesel uro z verižico, lep kovčeg in 100 din. Vse to je opravil tako spretno, da ga ni nihče videl, četudi je bila gostilna polna gostov. Tatvino so opazili par ur pozneje vendar o tatovih ni bilo več ne sluha ne duha. V sobi so našli le narezano leskovo palico, katero je tat pozabil pri svojem obisku. — Pred nedavnim je bil v prostorih papirnice ustanovni občni zbor »Nabavljalne zadruge Bratje Piatnik«. Izbran je bil naslednji odbor: predsednik Pohar F., podpredsednik Pukl, tajnik Slak, blagajnik Povše, odbornika Klanjšek in Rahne Antonija, nadzorni odbor niž. Pribil, inž. Prelovšek ter Sonc Jernej. — Lutkovni odsek Sokola v Radečah priredi v nedeljo ob 16. lutkovno igro »Jaka kot baron«. Vstopnina običajna.

Iz Litije

i— **Učiteljsko zborovanje JUU** bo danes ob 9.45 v Ljubljani v hotelu Metropol.

i— **Dobrodelna akademija.** Odkar je v predilnici zmanjšan obrat zaradi pomanjkanja surovin, je število onih, ki potrebujejo javno podporo, še bolj naraslo. Prav zato je potrebna izdatna pomoč našim krajanom. Za sklad podporne akcije bodo priredila vsa litijska društva javno prireditev, ki bo v nedeljo ob 20. na Stavbah. Sokoli bodo izvajali simbolično vajo »Soči«, »Hej Slovane«, raznoterosti ter talno telovadbo. Skavtinje bodo zaplesale Slovanske plese, »Lipa« bo zapela tri pesmi domačih skladateljev, litijski mali harmonikarji se bodo to pot prvič predstavili javnosti s solo nastopi in v zboru. Sodeloval bo tudi mladinski pevski zbor litijske ljudske šole in celo najmlajši iz otroškega vrtca. Prosveta bo zaigrala spevoigro »Čevljar in vrag«, itd. V odmorih pa nas bo razveseljeval litijski šramel.

i— **Pred občnim zborom Okrajne posojilnice v Litiji.** Med naše najuglednejše gospodarske ustanove spada Okrajna posojilnica v Litiji. Redni letni občni zbor bo v soboto 29. t. m. ob 19. uri v posojilniških prostorih. Naša posojilnica ni važna samo kot gospodarski regulator, temveč podpira z vso skrbnostjo tudi naše kulturne, športne in druge ustanove iz vsakoletnih prebitkov.

i— **Lep uspeh plemenite prireditve.** Litijski skavtje iz stega kralja Matjaža so priredili v tukajšnjem Sokolskem domu izredno uspel družabni večer v korist zimske pomoči. Čisti dobiček dobrodelne prireditve je znašal 2779 din 25 par in je bil zdaj izročen Odboru za zimsko pomoč.

Iz Ptuja

j— *Klub slovenskih akademikov* priredi v soboto ob 20 uri v Mladiki predavanje: O moderni slovenski likovni umetnosti. Predava g. prof. dr. Šijanec Franc iz Celja.

j— *Sklepi okoliških trgovcev soglasno sprejeti na skupščini.* 1. Obnovi naj se obstoječi sklep, da je razdeljevanje daril za novo leto in ob drugih takih prilikah prepovedano. 2. Vsi nakupovalci se morajo prijaviti združenju, ki jim izstavi proti plačilu 50 din legitimacijo. 3. V smislu sklepa glavnega odbora Zveze morajo učni gospodarji zaposliti vajence in vajenke, ki so učno dobo dokončali, še najmanj pol leta kot pomočnike. 4. Zbornico za TOI in zvezo trg. združenj naj se opozori, da pravočasno intervenirata na merodajnih mestih za revizijo prodaje soli po velezakupnikih in sicer tako, da velezakupnik sme prodajati sol le trgovcem — maloprodajalcem, nikakor pa ne na drobno privatnikom. 5. Zbornica za TOI in Zveza trg. združenj naj nujno intervenirajo pri banski upravi, da se čim prej odpravi nered in samovoljno postopanje občinskih prehranjevalnih uradov, ker radi tega trpi trgovstvo na podeželju občutno škodo.

Iz Krškega

k— *Gregorjev sejem na Drnovem* na Krškem polju je bil eden najbolj obiskanih letnih sejmov. Kljub temu pa niso bili z njim zadovoljni niti kupci niti prodajalci. Cene živini so bile tako visoke, da je bila kupčija kaj slaba.

Iz Trbovelj

t— *Trboveljski Rdeči križ* je pregledal te dni svoje enoletno delo. Zbor je vodil predsednik g. Omerzu, ki je počastil spomin umrlih članov pok. J. Haucka in Žibreta ter seznanil zborovalce z bodočim društvenim programom. Zbor je bil slabo obiskan. **Trboveljski RK šteje 3 stalne,** 44 rednih, 137 pomožnih članov in 428 podmladkarjev, 219 diplomiranih samarijanov K) in 62 bolničarjev (k) Delo društva je bilo pretežno karitativno. Denarna sredstva pa so zelo skromna ter nikakor ne odgovarjajo potrebam društva v tako obljudenem industrijskem kraju. V novem odboru so predsednik g. Omerzu Karel, podpredsenik g. dr. Baumgartner, tajnik g. Turk Jože, blagajničarka gdč. Poznik Dagmar. V bodočem društvenem načrtu je bolničarski tečaj, ferialna kolonija, izpopolnitev tehnične opreme in sodelovanje samarijanov pri obrambnih vajah pred napadi iz zraka.

t— *Častno diplomo* je izročilo g. Jože Goropevšku, posestniku in gostilničarju v Trbovljah tukajšnje društvo hišnih in zemljiških posestnikov. G. Omerzu je s prigodnim nagovorom naglasil zasluge g. Goropevška kot ustanovitelja in večletnega predsednika društva, vzglednega gospodarja in neustrašenga narodnega borca. K odlikovanju mu je s toplimi besedami čestital tudi g. Plavšak Robert podpredsednik občine, ki je podčrtal zaslužno javno delo, zlasti pa kremenito jugoslovensko prepričanje odlikovanca v najtežjih časih naših narodnih borb.

t— **Koncert pevskega društva »Zvon«** iz Zagorja bo v nedeljo **ob 16. uri in ne ob 6. uri, kakor je bilo napačno objavljeno.**

Iz Slovenjega Gradca

sg— *Nesreče s sekiro* V ponedeljek je popravljal voz 35-letni Kališnik Franc iz Podgorja ter si pri tem odsekal tri prste na levi roki.

sg— *Nesrečni mlinarji.* V Starem trgu pri Slovenjem Gradcu ima svoj mlin Hudolist Maks. V ponedeljek zjutraj je Maks prišel z desno nogo v kolo, ki mu jo je težje ranilo. — V kraju Brde, obč. Šmartno pri Slovenjem Gradcu se je primerila pred dnevi težka nesreča katere žrtev je postal 42-letni Peter Vinarnik, oče treh nedoraslih otrok. Ko je hotel namazati osišče mlinskega kolesa, ga je kolo zgrabilo ter mu stisnilo prsni koš. Stanje ponesrečenca je resno ter so ga takoj prepeljali v slovenjegraško bolnišnico.

Z Jesenic

V nedeljo 16. marca in na Jožefovo 19. marca, vsakokrat ob ½3. pop. ponovi Sokolsko društvo na Jesenicah sijajno Gregorčevo opereto **»LJUBEZEN NAJ ŽIVI«. Predprodaja** vstopnic v pisarni Nar. strokov. zveze v Sok. domu ali telefonično v pisarni Putnik.

Iz Novega mesta

n— **Državna meščanska šola** v Novem mestu bo priredila v nedeljo 16. t. m. ob 16. roditeljski sestanek, združen z zanimivim predavanjem šefa banovinske poklicne svetovalnice v Ljubljani g. dr. Schmidta.

SPORT

Danes — prve tekme v Planici

Popoldne teki mladine na progah od 3 do 10 km

Danes popoldne se v Planici pričnejo smučarske tekme mladine in srednješolcev, ki jih že nekaj let sem prireja na smučiščih okrog svojega doma ljubljanska Ilirija. Prejšnja leta so bile to obenem tekme za mladinsko državno prvenstvo, letos pa je bil ta mandat Iliriji odvzet in prvenstveno tekmovanje najprej določeno na zlet slovenskih smučarjev v Celju pozneje pa obenem z vsemi ostalimi smučarskimi državnimi prvenstvi odpovedano.

Prav za prav sta bili letos že dve veliki mladinski smučarski prireditvi, pravi mladinski praznik pa je vsako leto samo in edino v Planici, kar bosta prav gotovo v celoti dokazala tudi današnji in jutrišnji dan, ko bo tam mrgolelo osnovno šolskega drobiža, samozavestnih srednješolskih dijakov, odrasle mladine iz poklicev, pa tudi vzgojiteljev, profesorjev in učiteljstva.

Razen tekmovanja v teku, ki bo danes, bodo jutri še tekme v skokih s 25-metrske skakalnice ter slalom na terišču ob »potegavščini«, kjer naša smučarska mladina že nekaj dni marljivo vežba. **Krasno solnčno vreme, ki bo, upamo, naši mladini in Planici tudi tokrat ostalo zvesto, bo prireditvi dalo še poseben sijaj.**

Jutri bo v Planici tudi tekmovanje v štafetnem teku za prvenstvo slovenske smučarske zveze. Štafetno tekmovanje je vedno prava revija smučarskih tekačev in je posebno zanimivo, ker vse štafete startajo istočasno, ne pa v presledkih kakor pri tekih posameznikov. Start za štafete kakor tudi za današnje mladinske teme bo na zgornjem koncu travnika, ki se razprostira pod Slatno tostran mostička čez strugo Save Nadiže.

★

Obenem se bosta danes popoldne začeli tudi ostali dve smučarski prireditvi teh dni, in sicer **smuk kot prva konkurenca za prvenstvo gorenjske in ljubljanske zimskosportne podzveze v alpski kombinaciji.** Kakor znano, sta obe tekmovanji ločeni; **Gorenjci so na Kofcah, Ljubljančani pa na Krvavcu.**

Druga prijateljska tekma v Ljubljani

Jutri gostuje mariborski Železničar

Jutri popoldne bodo na igrišču Ljubljane igrali naši, ki pojdejo v državno ligo, svojo drugo letošnjo tekmo. Za prvo srečanje so si belo-zeleni izbrali goste iz Karlovca, nemara po tistem receptu, da je v sili hudobec tudi z muhami zadovoljen. Po tem je bil tudi rezultat.

Drugi nasprotnik bodo našemu moštvu mariborski železničarji, torej moštvo, ki je jeseni do poslednjega diha konkuriralo Ljubljani za prvo mesto v našem prvenstvu. Po kakovosti bo torej ta prijateljska tekma gotovo borba dveh nasprotnikov približno enakih moči; šlo bo le za to, kdo je dolgi zimski odmor bolj in bolje izkoristil, kdo se je za prve nastope v spomladanski sezoni resneje pripravil.

Prvo nedeljo v aprilu bodo že pričeli plesati po kolih v državni ligi. Belo-zeleni se morajo že nekoliko potruditi in se malo pripraviti, kajti tekmeci iz srbske in hrvatske lige so po nekaterih že odigranih prvenstvenih tekmah v dobri formi. Prijateljska srečanja bo treba glede jakosti partnerjev stopnjevati, da ne bo potem, ko pojde zares, neprijetnih razočaranj kakor v prejšnjih sezonah.

Torej druga etapa v pripravah: **Železničar, jutri ob 15.30. Predtekma ob 14.** Predtekmo igrajo kombinirano moštvo Ljubljane in kombinirano moštvo Grafike.

Nogometna tekma v Krškem

Domači športni klub je za jutri povabil v goste svojega starega rivala za prvenstvo spodnjega Posavja, in sicer enajstorico SK Brežic. Kakor vselej bo ta borba tudi to pot dovolj napeta, saj je krški klub v zadnjem času z novimi močmi precej pomladil svojo enajstorico. V ostalem je tudi nasprotnik že opetovano dokazal, da je ob vsakem času resen nasprotnik. Tekma bo jutri ob 15. na igrišču v Krškem.

Izbirno tekmovanje v table-tenisu

za sestavo slovenske reprezentance

Preteklo soboto in nedeljo je priredila STTZ izbirno tekmovanje za sestavo slovenske table-teniške reprezentance, ki bo baje igrala proti reprezentanci Srbije v Beogradu. Tekmovanja se je udeležilo 9 tekmovalcev, in sicer: Belak, Blažič, Bogataj, Bradeško, Djinovski, Prečič, Lakner, Medved ter Strojnik. V dveh skupinah so tekle borbe za vstop v finale, kamor so se plasirali: Belak, Blažič, Djinovski, Lakner, Medved in Strojnik. Zanimivo je, da slovenski prvak Krečič ni dobil niti partije ter je v skupnem plasmaju zasedel zadnje mesto. Vse kaže, da ne bo mogel več dolgo braniti ponosnega naslova slovenskega prvaka!

Borbe v finalu so bile zelo napete. Prvo in drugo mesto si delita Lakner in Medved, oba s tremi zmagami ter s stanjem setov 7:5. Kdo zasedel tretje mesto, še ni odločeno. Naknadno se mora še odigrati partija Djinovski: Blažič, ki imata oba po tri zmage ter stanje setov 7:6 odn. 6:5.

Pri vseh igrah se je opazila velika izenačenost med igralci, zaradi česar so bile borbe zelo zanimive. Presenetila je slaba igra Belaka, ki se je plasiral šele na šesto mesto, vendar je to gotovo le posledica trenutnega nerazpoloženja. V ostalem pa ni nihče izmed igralcev pokazal kakšne izredne forme, kar pomeni, da bo treba še zelo marljivo trenirati, preden se bodo vrnili časi, ko je bilo središče table-teniškega sporta v Ljubljani ter vsa državna prvenstva v rokah Slovencev.

Poglavje zase bi bilo treba posvetiti organizaciji tega turnirja, ki je bila v rokah STTZ. Vodstvo se je pokazalo kot popolnoma nezmožno ter so se partije odigravale brez vsakega reda, kakor se je pač komu zljubilo. Saj je značilno, da so se partije odigravale še nekaj dni po oficielnem zaključku turnirja na različnih krajih, da ne omenimo še nemogoče razsvetljave, ki je zelo kvarno uplivala na potek. Podobno je bilo tudi na propagandnem turnirju v Mariboru, čigar izvedba je bila tudi v rokah STTZ in o katerem žal v javnosti nismo nič slišali.

Nujno je, da STTZ začne delovati vestneje, ali pa naj to delo prepusti ljudem, ki se ne bodo spotikali ob stvari kakor je bilo v nedavnem primeru pri državnem prvaku Marinku.

V nekaj vrstah

Okrog sestave reprezentanc proti Madžarom

Kolikor bolj se bliža termin **23. marca,** ko bodo morali naši nogometaši na treh frontah naenkrat nastopiti proti trem izbranim enajstoricam Madžarske, toliko bolj se polnijo sportne rubrike naših vodilnih dnevnikov s predlogi in načrti, kakšne naj bi bile sestave naših najboljših moštev. Srbski listi, ki imajo zveznega kapetana Popoviča vsak dan pri roki, objavljajo v zadnjih številkah že nekaj precej konkretnih predlogov. Tako smo zasledili med drugim, da je savezni kapetan za mladinsko reprezentanco izbral štiri Srbe, šest Hrvatov in tudi enega Slovenca,

in sicer igralca SK Ljubljane Smoleja za desno krilo. Kakor nam potrjujejo v pisarni SNZ, je bila zveza že oficielno obveščena o določitvi Smoleja v mladinsko reprezentanco, ki bo potemtakem prihodnji petek odpotoval v Zagreb in nato skupno s Hrvati dalje v Beograd.

Mladinska reprezentančna tekma bo kot predtekma glavnih moštev na stadionu BSK v Beogradu.

O sestavi ostalih dveh garnitur, in sicer prve, ki bo igrala v Beogradu in druge, ki bo morala igrati v Budimpešti, krožijo še razne verzije. Gotovo je toliko, da so izmed Hrvato za prvo moštvo določeni: Glaser, Brozović, Jazbinšek, Wölfl, Cimermančič, in Lešnik, za drugo garnituro pa: Kacijan, brata Matošića, Rafanelli, Alujević, Urh, Pavletić in Kramer. Izmed srbskih igralcev so po časopisnih virih najbolj resni kandidati za A-moštvo, v katerem bodo v ostalem samo igralci BSK in Gradjanskega, naslednji: Dubac, Manola, Djanić, Glišović, Valjarević, Božović, Vujadinović in Nikolić, medtem ko bo savezni kapetan za B moštvo izbiral med srbskimi igralci od naslednjih: Lovrića, Spleita, Atanackovića, Brocića, Ćirića, Savića, Ace Petrovića in Stevkova. Zadnjo besedo o sestavi bo rekel savezni kapetan drugi teden, toda vsekakor samo izza zelene mize, ker posebnega treninga vsa ta moštva ne bodo mogla imeti.

★

Po sklepu upravnega odbora HNS bo **zadnje kolo tekem v hrvatski ligi,** ki bi moralo biti zaradi tekme z Madžari od 23. t. m. odgodeno na 30. t. m. **odigrano že na praznik 19. t. m.** Tako bomo torej že prihodnjo sredo vedeli za dokončni vrstni red med hrvatskimi klubi in za novega prvaka hrvatskega nogometa.

V zadevi **vstopa zagrebškega Haška** kot četrtega hrvatskega kluba v **ožjo državno ligo,** ki so ga pred kratkim začeli priganjati v Zagrebu, so se zdaj oglasili tudi Srbi. Tako je v »Vremenu« izšel daljši članek, v katerem pisec to spremembo svoječasno sprejetega sporazuma glede števila ligašev v ožjem tekmovanju odločno odklanja. Pri tem pravi med drugim, da bi z enako pravico Srbi zahtevali še vstop svojega petega kluba, kar pa je vse neizvedljivo v glavnem zaradi tega, ker bo za tako obsežno tekmovanje, ki bi trajalo skoraj pol leta, zmanjkalo terminov.

Med srbsko in slovensko atletsko zvezo je prišlo do sporazuma, da bi reprezentanci obeh zvez stalno vsako leto enkrat, **izmenoma v Ljubljani in Beogradu,** nastopili v medsebojnem tekmovanju. Prvi takšen **dvoboj med Srbijo in Slovenijo naj bi** bil letos julija v Ljubljani. Spored tekmovanj bi obsegal vse discipline z balkanskih iger, razen teka na 3000 m, maratona in desetoboja. V vsaki disciplini bi zastopala vsako zvezo po dva atleta.

Ugodne snežne razmere privabljajo v zadnjem času mnogo smučarjev v Mozirsko kočo na Golteh. Snežna plast je 170 cm visoka, po vrhu osrenjena zaradi vpliva solnčnih žarkov. Tak sneg je prav dober za smučanje in solnčna kopel v gorskih višinah je idealen užitek, ki okrepi zdravje. Divna je smuka po pobočjih Medvedjaka, Petelinjeka, Boskovca ali po širokih planjavah Starih stanov, ki žarijo v pomladanskem solncu in na vse strani odpirajo in nudijo krasen razgled.

Gostovanje JNAD Jugoslavije v Zagrebu. Danes potuje table-teniško moštvo JNAD Jugoslavije v Zagreb, kjer bo gostovalo proti zagrebškemu Hašku. JNAD Jugoslavija bo nastopila v postavi Dernovšek, Djinovski, Medved ter gdč. Pustoslemškova. Naši sicer nimajo mnogo nad na uspeh proti renomiranemu Hašku, ki ga bodo zastopali Dolinar Žarko, Hexner Ladislav, Dolinar Boris ter gdč. Pečnikova, vendar upajo, da bodo dosegli častne rezultate in dostojno zastopali svoje društvo.

Občni zbor kolesarske zveze kr. Jugoslavije v Beogradu bo jutri v nedeljo ob 9. v mali dvorani Oficirskega doma v Beogradu, Kr. Milana ul. Na dnevnem redu so razen poročil funkcionarjev tudi volitve nove uprave, koledar za l. 1941., sprejetje pravilnikov ter vprašanja in predlogi. Če občni zbor ob napovedani uri ne bi bil sklepčen, bo pol ure kasneje nov občni zbor z istim dnevnim redom.

SK Mars. Vsi igralci, ki so oddali čevlje v popravilo, jih zdaj zopet lahko dvignejo pri g. Strahu. Vsi oni, ki še niso oddali klubske opreme (dokolenic, hlačk) se v izogib posledic pozivajo, da vse nemudoma oddajo ravno tam.

SK Grafika. Jutri ob 8.30 naj bo I. moštvo na Jadranu Mirko, Bolti sigurno. Načelnik.

SK Celje (nogometna sekcija). Vsi igralci se pozivajo, da se redno udeležujejo treningov na Glaziji, in sicer vsak torek, četrtek od 16. dalje ter ob nedeljah od 14. V sredo 19 t. m. trening tekma s pričetkom ob 14. Prihodnjo nedeljo pokalna tekma z Atletiki. Zato naj vsi trenirajo redno!

Gimnastično plavalni tečaj za dame in gospode. V četrtek dne 20. t. m. ob 20. se prične v zimskem kopališču SK Ilirije gimnastično plavalni tečaj. Tečaj bo dvakrat tedensko, vsak ponedeljek in torek do 10. maja t. l. Prijavnina znaša kljub zelo povečanim režijskim stroškom samo din 120. za ves tečaj. Prijave se sprejemajo pri blagajni kavarne Evrope. (—).

Neumorno delo vojščakov sv. Florijana

Gasilski župi v Novem mestu in v Krškem sta imeli občne zbore

Novo mesto, 14. marca

Lepa manifestacija vzajemne požrtvovalnosti, truda in moči je bila v nedeljo ob priliki izredno dobro uspele redne letne skupščine gasilske župe. Po uvodnih besedah Nj. Vel. kralju Petru II., pokrovitelju našega gasilstva Nj. Vis. princu Tomislavu in po pozdravu zastopnikov oblastev in organizacij, je starešina Marinč ob navzočnosti 72 delegatov, ki so zastopali 49 v župi včlanjenih čet, celotne uprave in nadzornega odbora podal svoje poročilo. Njegova stvarna izvajanja so bila obširna, vendar v vsakem pogledu zelo zanimiva. Ves prežet nacionalne misli je podal obračun dela za minulo poslovno leto. V svojem poročilu je zlasti pohvalno omenil učiteljstvo, ki se je z veliko vnemo oprijelo dela v gasilskih vrstah, še posebno v podeželju. Večkrat prekinjen z aplavzom je starešina končal svoj patriotičen govor z besedami, da vse, kar narediš, stori iz ljubezni do bližnjega in domovine.

Podrobni pregled dela v župi je podal tajnik g. Avsec. Iz njegovega poročila je bilo razvidno kako velik je župni gasilski aparat in koliko dela je vanj vloženega. Župa šteje 1826 rednih članov, 53 rednih članic in 186 naraščajnikov. Podpornih članov imajo dolenjski gasilci 971, ustanovnikov 349 in 164 častnih članov. Celokupno premoženje znaša nad 3,000.000 din. Čete imajo 31 motork in 27 ročnih brizgaln. Cevi pa je v gasilskih orodjarnah toliko, da bi čete z lahkoto gasile požar na daljavo 12 km. V gotovini imajo čete 124.200 din, dolga pa okoli 200.000 din. — V preteklem letu so čete nakupile vodnih cevi za 15.000 din. Požarov je imela župa zabeleženih 26. Povzročena škoda je bila nad 500.000 din. Rešenega pa je bilo nad 10,500.000 din narodnega premoženja. Proračun predvideva 14.000 din dohodkov in toliko izdatkov in je bil soglasno sprejet. Poročilo nadzorstva je podal predsednik odbora g. Baškovc, ki je laskavo ocenil delovanje uprave.

Iz predlogov je bilo razvidno, da bodo letos pomembne proslave gasilstva. V Novem mestu se bo praznovala 65-letnica obstoja društva, v Toplicah 60-letnica, v Šmarjeti 20-letnica in prirejenih bo več župnih vaj. Pri slučajnostih se je razvila prav živahna debata, v katero so posegli delegatje gg. Bulc Franc, Mrvar, Perko, Bohte in drugi. Delegat Mrvar je sprožil predlog za 6% gasilske doklade, dočim je delegat Fr. Brulc iz Mirne predlagal, da se naj teh 6% dobi od zavarovalnic, ki imajo dovolj dobička, oblast pa tudi dovolj sredstev, da se to izvede. Sklepalo se je tudi o podporah posameznih edinic, ki jo sedaj prejemajo v nezadostni meri. Prav bi bilo, da bi se tej človekoljubni organizaciji posvetilo več pozornost in podeljevale večje podpore, da bi ne bilo treba prirejati vesolic in prosjačiti od hiše do hiše.

Krško, 14. marca

V nedeljo 9. t. m. je polagala obračun svojega dela gasilska župa sreza Krško. Zbrali so se zastopniki vseh gasilskih čet, ki so včlanjene v župi. Občni zbor je otvoril župni starešina g. Černe iz Radeč. V uvodu je pozdravil zastopnika Gasilske zajednice g. dr. Kodreta ter oba predavatelja gasilskega inspektorja ing. Dolenca ter kapetana Toša. Po uvodnih formalnostih so bila podana poročila župnih poslovalcev katera so bila brez vsakih pripomb soglasno sprejeta.

Iz poročila župnega tajnika g. Komana je razvidno, da ima župa 28 gasilskih čet z 915 člani. V tem poslovnem letu je začela nanovo poslovati četa Vrhovo pri Radečah. Delo čet v preteklem letu je bilo omejeno na skupne vaje po posameznih krajih. Te vaje so se prav dobro obnesle in je bilo delovanje čet prav živahno.

Posebno občutno so bile vse gasilske čete v preteklem letu prizadete zaradi tega, ker ni nobena četa priredila običajne veselice. Zaradi tega čete niso mogle izpopolnjevati svojega orodja. Navezane so bile edino na podporo iz 4½% gasilskega sklada in na podporo upravnih občin. Vendar je prav žalosten pregled podpor, ki so jih prejele čete od občin in se vidi, da se ravno občine malo zavedajo svojih dolžnosti nasproti gasilskim četam. Je precejšnje število čet, ki že nekaj let niso prejele od občine nikake podpore.

Posebna pažnja se je polagala v preteklem poslovnem letu na strokovno izobrazbo poveljnikov čet. Kljub težkim razmeram je danes v župi 5 čet, ki imajo že izprašane in strokovno izvežbane poveljnike.

Zavedajoč se, da vsaka organizacija brez naraščaja nima pravega uspeha, zato se je tudi naša župa zanimala za ustanavljanje mladinskih odsekov pri posameznih četah. Uspeh tega je bil, da imamo prav lepo število mladih gasilcev, ki bodo pozneje izpopolnjevali gasilske vrste članstva.

Iz požarne statistike je razvidno, da je bilo na območju sreza 20 požarov v skupni škodi do 500.000 din. Ako ne bi poseglo pravočasno gasilstvo v posameznih primerih, bi bilo nadaljnje škode še do 200.000 din. Pri gašenju vseh požarov je sodelovalo 214 gasilcev, ki so porabili za gašenje 73 ur. Tudi upravljanje premoženja župe je bilo vzorno in je bil konec leta izkazan precejšen prebitek. Po danem poročilu nadzornega odbora je bila izrečena župni upravi razrešnica in pohvala za vestno in požrtvovalno delovanje.

Nato je bila izročena starešini Gasilske zajednice dr. Kodretu diploma častnega članstva za njegovo naklonjenost in pomoč, ki jo izkazuje v vsaki priliki. Ravno tako je bila izročena diploma pohvalnega priznanja dosedanjemu župnemu starešini g. Černetu za njegovo res nesebično in požrtvovalno vodstvo župe.

Po stavljenih samostojnih predlogih posameznih delegatov in živahni debati je zaključil starešina v prav lepem soglasju občni zbor z željo, da bi čete še nadalje vršile prostovoljno si naložene dolžnosti in s tem pokazale napredek ter uspeh gasilske organizacije.

Vodstvo župe ostane še nadalje v preizkušenih rokah dosedanjega župnega starešine g. Černeta ter marljivega tajnika g. Komana.

Po končanem občnem zboru se je vršil tečaj protiletalske zaščite, ki ga je organizirala župa za četne poslovalce in za zastopnike upravnih občin. Odziv na ta tečaj je bil prav velik, saj sta predavatelja gg. gasilski inspektor ing. Dolenc in kap. Toš v zanimivem in res poučnem predavanju poučila vse navzoče o pasivni zaščiti našega prebivalstva. Ta tečaj, ki je bil res potreben tako za gasilske čete kakor za občine, je popolnoma uspel. Po zanimivi debati je bil tečaj zaključen v zadovoljstvo vseh.

Gasilsko delo v celjskem srezu

Celje, 14. marca

Celjska gasilska župa je imela nedavno v Narodnem domu lepo obiskan občni zbor.

Župni starešina g. Konrad Gologranc je v začetku pozdravil vse delegate, zlasti pa sreskega načelnika dr. Zobca, zastopnika poveljnika mesta in 39 p. p., kapetana g. Kleča in zastopnika celjskega župana, višjega magistratnega komisarja g. Korena. Udeleženci so nato vzkliknili Nj. Vel. kralju Petru II in pokrovitelju gasilstva Nj. Vis. kraljeviču Tomislavu, zatem pa so počastili spomin dr. Antona Korošca in umrlih članov.

Župni starešina je v svojem poročilu omenil žrtve, ki jih zahteva politika nevtralnosti od naše države. Velika doba nas mora najti velike po udarni sili, ljubezni do domovine in pripravljenosti na najtežje žrtve. Gasilstvu je z najvišjega mesta poverjena naloga organizacije zaščite domovine pred sovražnimi napadi iz zraka, zato morajo gasilci podrediti vse udobje in lastne želje skrbi za obrambo domovine. Delovanje celjske gasilske župe je bilo uravnano po okolnosti, da živimo v resnih časih. Gasilska župa je prirejala tečaje in predavanja o organizaciji pasivne zaščite pred letalskimi napadi v vseh važnejših krajih svojega področja. Bili so tudi tečaji z obvezniki telesne vzgoje in z obvezniki vojnih gasilskih čet. Pod okriljem gasilske župe in z njenim sodelovanjem je bil prirejen strokovno tehnični tečaj za poveljnike. Na župnem področju so bile v preteklem letu 3 delne župne vaje, ki so dosegle svoj namen. V sestav gasilske župe sta bili med letom vključeni industrijski gasilski četi tvrdk Westen in »Metka«. Do ustanovitve gasilske župe v Konjicah še ni prišlo, ker je ministrstvo razpustilo gasilsko četo v Konjicah. Celjska gasilska župa je podpirala vse težnje svojih edinic in posredovala v vseh vprašanjih gasilske službe. Ob zaključku je starešina pozval gasilce, da z vsemi svojimi močmi sodelujejo pri delu za obrambo in okrepitev domovine.

Župni tajnik g. Adolf Beryar je poročal o obsežnem delu župne uprave, v predavanjih, tečajih in gasilskih vajah ter o prireditvah, ki se jih je udeležila župa. Lani je število gasilskih čet v župi narasio od 57 na 59. V teh četah je bilo konec l. 1940. včlanjenih 1675 izvršujočih, 1043 podpornih in 79 častnih članov. Naraščajnikov je bilo 76, samarijank pa 26. V to članstvo niso všteti obvezniki vojne gasilske službe. Lani je bilo na župnem področju 49 požarov (nasproti 40 v l. 1939.) in sicer 20 malih, 19 srednjih, 6 večjih in 4 veliki. Pogorelo je 15 stanovanjskih hiš, 17 gospodarskih poslopij, 13 kozolcev, 3 hlevi, 2 sušilnici za hmelj ter po 1 viničarija, cvetličnjak in koliba. Statistika zaznamuje 3 gozdne in 4 sobne požare. Vzroki požarov so domnevno v 27 primerih nepazljivost ali samovžig, v 14 primerih požig iz maščevanja, v 5 primerih vžig vsled strele, v 3 primerih pa požig iz koristoljubja. Požar je izbruhnil v 45 primerih na zavarovanih, v 3 primerih pa na nezavarovanih poslopjih. Na zavarovanih poslopjih je bilo okrog 1,958.400 din, na nezavarovanih pa okrog 14.000 din škode. Gasilske čete so sodelovale pri gašenju 47 požarov skupno s 722 gasilci. Dva prebivalca gorečih poslopij sta se smrtno ponesrečila, v enem primeru pa je požigalec zgorel v zažganem poslopju. Pri gašenju so se lažje ponesrečili 3 gasilci in 1 vaščan. Če bi ne bili gasilci sodelovali pri vseh omenjenih požarih, bi bila škoda narasla na okrog 4,820.000 din. Na področju župe je število motork naraslo od 51 na 56. Motorizacija gasilskih čet je skoraj docela dovršena. Le 6 čet še uporablja ročne brizgalne. Skupna vrednost orodja, opreme, oblek itd. vseh gasilskih čet znaša 3,667.017 din, vrednost gasilskih domov in zemljišč pa 1,332.900 din. Obenem z nabavljenimi motorkami znaša skupna vrednost 5,100.000 din. Ob zaključku je tajnik pozval gasilce, da se zavedajo vsekdar in povsod, da so Slovenci in Jugosloveni, in da kažejo in branijo svoj narodni ponos ob vsaki priliki in pred vsakomu.

Župni blagajnik g. Franc Dobovišek je poročal, da so znašali dohodki 7.705 din, izdatki pa 6.200 din. Na predlog revizroja g Koprive iz Arje vasi je prejela uprava razrešnico. Proračun za l. 1941 izkazuje 8.937 din dohodkov in ravno toliko izdatkov.

Na občnem zboru so bile odobrene številne gasilske prireditve za l. 1941., med njimi proslava 60-letnice gasilske čete v Žalcu, združena z župnim zletom, in proslava 40-letnice gasilske čete v Braslovčah.

Občni zbor so pozdravili gg. sreski načelnik dr. Zobec, višji komisar Koren v imenu celjskega župana ter kapetan Kleč v imenu poveljnika mesta in 39. pp. Župni podstarešina g. Virant iz Žalca in župni starešina g. Gologranc sta se sreskemu načelniku dr. Zobcu, ki odhaja na novo službeno mesto, zahvalila za podporo, ki jo je v dobi službovanja v Celju izkazal gasilstvu. Ob zaključku občnega zbora je dajal župni starešina pojasnila na razna vpra-

Koncert Glasbene matice v Ptuju

Ptuj, 14. marca.

Dne 4. marca smo doživeli v ptujskem gledališču krasno uspel koncert tukajšnje Glasbene matice. Nastopil je pevski zbor in novoustanovljeni godalni in simfonični orkester. Mešani zbor je v začetku zapel Gallusovo: Ecce quomodo in Palestrinovo: O bone Jesu. Že pri teh dveh točkah je pokazal zbor intonačno brezhibnost, glasovno izenačenost, kakor tudi ritmično in dinamično izdelanost do skrajnih fines. Posebno zvočen je bil bas. Zbor je discipliniran in kaže izvrstno šolo pevovodje. Pevci so zapeli a capella še skladbo Schwaba, Kogoja in Josipa Slavenskega.

Sledil je nastop godalnega orkestra s skladbami Beethovna: Dve bagatelli in Mozart: Mala nočna glasba. Odlično izvedeni skladbi sta popolnoma odgovarjali slogu, tako po lahkotni izvedbi Mozarta, kakor tudi v poglobljenem prenašanju Beethovna.

Za tem je nastopil domači simfonični orkester. Izvajal je Beethovnovo uverturo »Egmont« in Dvorakov Slovanski ples štev. 1. Obe skladbi sta bili nad vse pričakovanje dobro izvajani. Žal pa je motila pravi zvok trobil slaba akustika. Vir ek prireditve je bila skladba dirigenta prof. Jožeta Gregorca, »Brodnik«, ki je bila v Ptuju prvič izvajana. Skladba je kantata za mešani zbor, baritonski solo in simfonični orkester ter so jo morali na željo občinstva ponoviti.

Poudariti je treba, da je dirigent prof. Gregorc s svojo veliko ambicijo, rod tvalnostio in ljubeznijo do glasbenega dela v tem kratkem času dvignil iz mrtvila pevski zbor in zbral godbenike za orkester, za kar mu gre priznanje. Lahko trdimo, da takšnega koncerta še ni bilo v Ptuju. K uspehu čestitamo dirigentu, zboru in orkestru Glasbene matice.

Za jugoslovanski patent št. 11.124 od 1. aprila 1934. na: **»Postupak za izradu veštačkih creva za kobasice od životinjske kože«** se iščejo kupci ali odjemalci licenc.

Ceni ponudbe na: patentni inženjer inž. HINKO PETRIĆ, Ljubljana, Beethovnova ulica 2.

„Ka-le-fluid“

pojačuje sekretarno delovanje vseh žlez, snaži organizem in pojačuje živčni sistem. Detajlna literatura brezplačno. Naročiti: Beograd, Masarykova 9, Miloš Marković. S. Br. 10537-33.

KONTORISTKO

veščo vseh pisarniških del, predvsem pa stenografije in korespondence v nemščini **SPREJMEM TAKOJ.** — Ponudbe pod »Avtobranža« na ogl. odd. »Jutra«.

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM

Po 50 par za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 3.— za šifro ali dajanje naslovov plačajo oni, ki iščejo službo. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 15.—. Dopisi in ženitve se zaračunajo po Din 2.— za vsako besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 20.— Vsi ostali oglasi se zaračunajo po Din 1.— za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 20.—

Kupim

VSAKOVRSTNO ZLATO SREBRO - PLATINO BRILJANTE SMARAGDE SAFIRJE RUBINE BISERE ITD. STARINSKE NAKITE TER UMETNINE PO NAJVIŠJIH CENAH STARA TVRDKA Jos. EBERLE LJUBLJANA, TYRŠEVA 2 HOTEL SLON

Prodam

Pisarniško pohištvo
skoraj novo, ugodno prodam. Brejčeva c. 34, pritl. 5594-6

Registrirno blagajno
znamke National, v zajamčeno brezhibnem stanju poceni prodamo. — Radioval, Ljubljana, Dalmatinova 13. 5583-6

Posest

•REALITETA•
posestna posredovalnica v Ljubljani je samo v PRESERNOVI ULICI 54 Nasproti glavne pošte Telefon 44 - 20

Prodam parcelo
500 kv. m po 12 din kv. m pri Domžalah. — Poizve se Domžale, Cerkvena ul. 9 pri Keršlan 5602-20

Kupim
enostanovanjsko hišico, po možnosti v bližini tramvaja. Plačam v gotovini do 200.000 din. Ponudbe pod »Resen kupec« na ogl. odd. Jutra. 5641-20

Kupim

Butelke
kupuje po najvišji ceni Medarna, Ljubljana, Židovska ul. 6. 3109-7

Pohištvo

Pohištvo
Razno, dobro ohranjeno pohištvo naprodaj. Naslov v vseh posl. Jutra. 5603-12

Sobo odda

Prijazna sobica
solnčna in zračna, se odda eni ali dvema osebama s prav dobro in obilno domačo hrano. — Stari trg 28-III. 5650-23

Separirana soba
z dvema posteljama se takoj odda. Naslov v vseh posl. Jutra. 5615-23

Opremljeno sobo
solnčno in mirno, oddam v vili blizu Tabora in bolnice boljšemu gospodu. Naslov v vseh posl. Jutra. 5579-23

Opremljeno sobo
lepo, s posebnim vhodom oddam. Sv. Petra c. 44. 5552-23

Lepo opremljeno in solnčno sobo
oddam s 1. aprilom. Naslov v vseh posl. Jutra. 5640-23

Opremljeno sobo
čisto in sončnato, s posebnim vhodom, oddam z dvema posteljama takoj blizu Tabora. Fügnerjeva ulica 13, v II. nadstropju, vrata 16. 5643-23

Dopisi

Najrazličnejše naloge
izvršujemo diskretno in zanesljivo! Preskrbimo razne naslove v tu- in inozemstvu. Izvršujemo vse pisarniške posle. Zahtevajte informacije. — Za pismen odgovor priložite din 10 v znamkah »Servis biro«, Ljubljana Sv. Petra c. 27-I, telefon 21-09. 5651-24

Služba dobi

Obratovodjo za premogovnik
v Sloveniji iščemo. Pogoj: rudarska šola in več let prakse v rudniku ter sposobnost vršiti tudi nekaj komercielnega dela. Nastop lahko takoj. Ponudbe z osebnimi podatki, navedbo dosedanjega službovanja in zahtevki na ogl. odd. Jutra pod šifro »Vsestranski«. 5555-1

Začasen dober zaslužek za rudarskega inženerja
ali v rudarstvu zelo izkušenega človeka, ako žrtvuje 1 mesec ali nekaj več časa, da reorganizira delo (tehnično in komercielno stran) v malem rudniku. Izhodišče Ljubljana. Ponudbe z osebnimi podatki in navedbo zahtevkov na ogl. odd. Jutra pod šifro »Takoj«. 5554-1

Brivskega pomočnika
sprejme takoj salon Gjud Aleksander, Kongresni trg 6. 5616-1

Natakarico
agilno, mlado, po možnosti z nekaj kavcije sprejme gostilna Zupančič, Sv. Jakoba trg 8. 5605-1

Mlado dekle
čedno in simpatično, dobro računarko, staro do 22 let, sprejme boljša restavracija na Gorenjskem. Ponudbe s sliko pod »Zanesljiva« na podr. Jutra v Kranju. 5613-1

Gospodinjska pomočnica
zanesljiva, vajena kuhinjskih in vseh drugih domačih del ter dela na vrtu dobi stalno namestitev v boljši družini v Novem mestu. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Pridna in poštena pomočnica 666«. 5575-1

Kino-operater
z izpitom, vester. in marljiv, z daljšo prakso se išče za večje mesto v Sloveniji. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Zanesljiv«. 5582-1

Izgubljeno

Damska ura
krom, podolgovata, s črnim trakom, s je izgubila od 5. do 11. t. m. — Poštenega najditelja prosim, naj jo odda proti nagradi v slaščičarni Petriček, Tyrševa c. 11. 5598-28

Informacije

Tvrdko
ki je inserirala 23. II. v Jutru pod šifro »Vestna«, prosimo, da vrne slike onim interesentkam, ki so prosile za službo. 5586-31

Razno

Moderne kauče
in fotelje nudi solidno in po nizki ceni
R. RADOVAN
tapetnik
Mestni trg 13.

INSERIRAJ V „JUTRU“!

Sprejmemo
4 diplomirane tehnike ali inženjerje

stavbne stroke za stalno nameščenje. — Imeti morajo daljšo prakso. — Plača po dogovoru. — Obrniti se je pismeno ali osebno na: Vinkovci — Kolodvorska 11.

†

Umrla nam je po kratkem in mučnem trpljenju naša plemenita, dobra in skrbna mama, stara mama in teta, gospa

Marija Flerè roj. Plahutnik

vdova vrtnarja

Položili jo bomo k večnemu počitku na pokopališču na Žalah, dne 16. marca ob 16. uri.

Blag ji spomin.

Kamnik, 14. marca 1941.

Anton, Jože, Maks, Albin, sinovi; Ana, Rezka, Minka por. Skasa, hčere; Marija, snaha; Zdenka, Mimi, Milenca, vnukinje.

Eligij Kocutar:

Teta Valburga

Mi imamo doma v kuhinji prastaro, staroversko in staromodno uro na uteži. Sirota je nadušljiva, hrešči in pokašljuje, je pa nedvomno najčastijivejši del našega pohištva. Videla je nemara že štiri pokolenja in bi lahko vsakomur izmed nas izstavila neoporečno potrdilo o našem arijskem izvoru. Spominjam se še z mladih nog, s kako slovesnostjo jo je navijal naš ded, kakor da opravlja važen obred. Tudi dobro pomnim, kako stroge so bile sankcije za nas manjše, če smo se podili okoli ure, da so zaihale uteži in zazvenčale verižice. Ta ura je družinski komad; vsi jo ljubimo in čislamo in stric Stanko, ki nima smisla za rodbinske tradicije, si je na velikonaj nakopal našo zamero, ko je nekoč v navalu cinizma in neverjetne lahkomiselnosti dejal našemu častljivemu kronometru »šklemfa«.

Oni večer sva sedela z mamo v kuhinji in bila zatopljena v čitanje. Pa je v tišino zastokal naš znameniti časomer, zahreščal je v silnem naporu, udaril dvakrat, nato pa je v njegovih starih pljučih še nekaj bolestno zaropljalo in ura se je ustavila. Z mamo sva se prestrašeno spogledala. Njej je ušla beseda: »Spomin«. Planil sem k časoslovu, — tudi tako pravimo naši ljubi starki — pognal nihalo in mu ljubeznivo prigovarjal: »Dajte, teta, zganite se, saj še niste tako stari, že še poide«. Pa ni nič pomagalo. Nihalo se je zamajalo parkrat z oslabevajočim zamahom in spet obstalo. »Teta Valburga«, to je bilo tako rekoč uradno ime naše ure, ker je nemškega izvora, pa je stala tudi še, ko sem jo navil in ji potegnil uteži do samih luknjic.

»Popraviti jo bo treba, mama. Samo nositi našo teto v mesto, je nekoliko nerodno. Smejali se mi bodo, suroveži. Najbrž bi jo moral pustiti celo dali časa v neusmiljenih in barbarskih rokah, našo ljubo teto.«

»V mesto že ne,« je odločila mama. »Žmarkljev Tine jo bo popravil. Jutri mu jo poneseš. Če kdo, ji bo Tine vedel leka, on je pravi mojster.«

Kakor zvečer sklenjeno, tako smo drugi dan storili. Odpel sem uteži, omotal verižice okoli Valburge te, jo skrbno zavil. Mama mi je dala pošten kos slanine in vrečico ajdove moke: »Tine ima pet lačnih kljunov, kar Marjeti boš dal. Tinetu pa kovača za tobak, ko bo teta spet v redu. Naj jo precej vzame v delo, kar tam počakaj.«

Odpravil sem se proti Žmarkljevini. Jadna kočica, vegasta, pol lesena, pol zidana je domovanje vsezn lca Tineta, ki popravlja vsakršne kmetijske stroje, najboli čislan pa je kot zdravnik bolnih in ostarelih ur. Prvo, kar sem ugledal, ko sem Tinetovi ženi Marjeti izročil mamine pozdrave in stopil v sobo, je bilo omenjenih pet lačnih kljunov. Kakor v gnezdu so se gnetli na peči na pol goli ter gledali zvedavo in boječe izpod silo umazane in silno raztrgane rdečkaste odeje. Vseznalec Tine je sedel pri oknu in z dletom odvijal vijake na stari stenski kmečki uri, ki mu jo je bil nekdo prinesel v popravilo.

»Dober dan, Tine. Ravno pri pravem delu vas dobim. Tudi jaz sem prinesel nekaj popraviti. Tisto šklemfo kar pustite pa se lotite naše tete. Mama mi je naročila naj počakam toliko časa, da jo popravite. Sinoči se je nenadno ustavila, poglejte, kaj ji je.«

»Bom. Le sedite ta čas. S tem bolnikom, ki ga imam v roki, sem za danes opravil.« Dejal sem uro na mizo in jo odmotal iz zavoja. Tine pa je pri oni uri ravno odvil zadnjo deščico in potegnil iz hišice močno zarjavelo in zamazano kolesje. Nisem vedel, da se ura lahko tako zamaže v notranjosti, bila je kar nekako kosmata. Tine je dvignil kolesje, ga strokovnjaško premeril, potem pa ga je spustil v pripravljeni škaf z vodo. »Najprej se mora nekoliko dni odmakati,« je dejal. »Dajte mi zdaj vašo teto.«

Jaz pa sem se ustrašil: »Ne, Tine, tako pa z našo teto ne boste delali, sploh nisem vedel, da ste take vrste urar. Kdo je videl še kaj takega: ure odmakati!«

»No, no, saj vaše ne bo treba namočiti. Nekoliko jo bom očistil in namazil, pa bo menda spet vse dobro. Veste, te kmečke ure moram namakati zaradi ščurkov.«

»Zaradi ščurkov?«

»Prav zaradi njih. Te hribovske šklemfe zmeljejo v svojem življenju toliko tega mrčesa, da se morajo naposled ustaviti.«

Ostrmel sem v čudu, Tine pa je nadaljeval: »Saj menda veste, da imajo v nekaterih hišah ščurke. Ta ura je Štalarjeva. Tam sta stara s tremi fanti brez mlade ženske roke, ki bi skrbela v hiši za snago. Pa se jim je razplodila zalega, ko je nihče ne preganja. Vidite, ščurek vse obleze. Leze po steni, prileze do ure, pa ti smukne skozi luknjico v notranjost.« Tine je pokazal luknjico, skozi katero drži verižica z utežjo. »Žival je radovedna pa stika po kolesju. Morda jo zanima tiktakanje, da začne s svojimi dolgimi brki otipavati kolesca. Spodnja se vrte neopazno, drugače bi mrčes zbežal. Diše pa po masti, ker so namazana. Otipava jih in se niti ne zave, kdaj zobci priškrnejo tipalko. Tam ščurka najboli boli, zato si skuša pomagati s prednjo nožico, praska in praska, naenkrat je še nožica v zobeh, pa druga in tretja in tako naprej. Nekoliko časa žival še gomara, pa ji nič ne pomaga. Kolesje jo vleče podse, jo tre, lomi, reže in melje. Ne poteče dan, pa je mrčes zdrobljen in zmlet.«

»To je res gnusna zadeva. Prvič slišim kaj takega. Zato se mi je ono kolesje zdelo nekako kosmato.«

»Od samih bederc in stegenc in reberc. Seveda je treba pomisliti, da je to tuj stroj in je pač tako: Če vtakneš vanj samo mezinec, te zgrabi za roko nakar te polagoma celega spravi podse. Pri tem te seveda ne povalja samo, marveč pol mi, zgneči in opkveči. Še sreča, če na kak način živ uideš s kako večjo okvaro. Če bi jaz imel kako besedo, tole uro bi jim pokazal. Ščurku, ki nima pameti tega ne moreš dopovedati in ga tudi ni šole, če tako konča. So pa tudi ljudje, ki bi dejal, da imajo pamet pa ti vtikajo kar glavo v kolesje. Tistim bi bilo treba pokazati tole uro.«

Med tem predavanjem o ščurkih in urah je Tine našo teto nekoliko očistil s čopičem, kakršne nekateri ljudje nosijo za klobukom, pritisnil neki vzvod in teta Valburga je veselo zatiktakala. Srečen sem jo stisnil pod pazduho in odšel domov. Za nazorni pouk pa sem modremu Tinetu dal pet kovačev in mama me je zato zelo pohvalila.

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.